

Celina Navarra Haugteien Torp

Frafall i ungdomsidretten

En kvalitativ og kvantitativ studie av ungdommens egne
begrunnelser til frafall

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Seksjon for Kultur og Samfunn
Norges idrettshøgskole, 2019

Sammendrag

Den organiserte idretten i Norge har en sterk posisjon i samfunnet. Med visjonen «Idrettsglede for alle» skal Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) tilby aktivitet til alle som ønsker det. Frafallsproblematikken som idretten opplever, er ikke et nytt fenomen. Det har blitt forsket mye på frafallet i den organiserte idretten og majoriteten av frafallet skjer i ungdomsidretten. Frafallet blir av forskere ansett å både være et naturlig og midlertidig fenomen, og nødvendigvis ikke så problematisk. I tidligere forskning har det blitt benyttet kvantitative undersøkelser og predefinerte svarkategorier for å innhente informasjon om ungdommers grunner til frafall.

Idretten var laget av og for menn, tidligere fikk ikke kvinner lov til å delta i idretten. De teoretiske perspektivene i denne studien legger vekt på hvordan vi kan forstå ungdommers grunner til å slutte med idrett. Kjønnsteori har blitt benyttet til å se nærmere på om jenter og gutter begrunner frafallet sitt ulikt og hvordan kjønnsdynamikken i idretten påvirker ulikhetene i deres begrunnelser.

Denne studien handler om frafallet i den organiserte idretten. Der formålet er å se nærmere på kjønnsforskjellene mellom jenter og gutters begrunnelser til frafall, og om det er forskjeller mellom idrettene ungdommene var aktive innenfor. Dette er en kvalitativ og kvantitativ studie, hvor datamaterialet som har blitt analysert er basert på begrunnelsene til 1 248 ungdommer i alderen 16-19 år. Datamaterialet er hentet fra Ungdata-spørreskjemaundersøkelsen, Ung i Oslo 2018, og hadde en svarprosent på 93%. Respondentene i denne studien har begrunnet med egne ord hvorfor de valgte å slutte med organisert idrett og hvilken idrett de drev med.

Resultatene i denne studien viste både likheter med studier hvor det har blitt benyttet predefinerte svarkategorier, men har også bidratt med ny innsikt enn hva tidligere forskning viser. Studien viser at respondentenes begrunnelser tyder på at det ofte er flere grunner til frafall. Jenter opplyser generelt flere grunner til frafall enn hva gutter gjør og funnene viser at det er relativt små forskjeller mellom grunnene for å slutte og hvilken idrett de drev med.

Nøkkelord: *Frafall, kjønn, NIF, ungdomsidrett, begrensninger, femininitet, maskulinitet*

Innhold

Sammendrag	3
Forord	6
1.0 Innledning	7
1.1 Formål og bakgrunn for oppgaven.....	8
1.2 Problemstilling.....	9
1.3 Oppgavens oppbygning	10
2.0 Kontekst.....	11
2.1 Idrettens organisering.....	11
2.1.1 NIF: Norges største frivillige organisasjon	11
2.1.2 Barneidrettsbestemmelsene	11
2.1.3 Ungdomsidretten.....	12
2.1.4 Den organiserte idretten i endring	13
2.2 Er frafall et overvurdert problem?	15
3.0 Tidligere forskning.....	16
3.1 Fremgangsmåte for litteratursøk.....	16
3.1.1 Grunner for å slutte med idrett	16
3.1.2 Bakgrunnsvariabler	23
3.2 Oppsummering	29
4.0 Teoretisk rammeverk	30
4.1 Leisure Constraints Theory.....	30
4.2 Daniel Gould.....	31
4.3 Oppsummering av de teoretiske perspektivene.....	34
4.4 Kjønnsideologi og idrettsfeltet.....	35
4.4.1 Kjønn og idrett.....	35
4.4.2 Kjønnsideologi på idrettsfeltet	36
4.4.3 Kvinner i en maskulin idrett.....	41
5.0 Metode.....	42
5.1 Forskningsdesign og vitenskapelige posisjon	42
5.1.1 Kvantitativ forskning.....	43
5.1.2 Kvalitativ forskning	44
5.2 Datamaterialet	47
5.3 Utvalget.....	48
5.3.1 Generalisering.....	49
5.3.2 Validitet og reliabilitet	49
5.4 Koding av datamaterialet	50
5.4.1 Første fase og koderunde	51
5.4.2 Andre fase og koderunde	52
5.4.3 Tredje fase og endelig kodestruktur.....	52
5.5 Statistiske analyser	53
5.5.1 Deskriptive analyser	53
5.5.2 Regresjonsanalyser.....	53
5.6 Etiske overveielser.....	54
5.6.1 Forskningsetikk.....	54
6.0 Analyseresultater	56
6.1 Resultatet av koding av datamaterialet.....	56
6.2 Kvalitative funn.....	58
6.3 Kvantitative analyser.....	64
6.4 Oppsummering av hovedfunnene.....	69

7.0 Diskusjon	70
7.1 <i>Hva er kunnskapsbidraget fra analysen av svar på det åpne spørsmålet om grunnen til frafall?</i>	70
7.1.1 Oppsummering	77
7.2 <i>Er det kjønnsforskjeller i begrunnelsen av frafall?</i>	78
7.2.1 Oppsummering	82
7.3 <i>Sammenligning mellom idrettene</i>	83
7.3.1 Oppsummering	86
7.4 <i>Er det et problem at ungdom slutter med organisert idrett?</i>	86
7.4.1 Oppsummering	92
8.0 Konklusjon	93
8.1 <i>Studiens styrker og begrensninger</i>	94
8.2 <i>Forslag til videre forskning</i>	94
9.0 Referanser	96
Tabelloversikt	105
Forkortelser	106
Vedlegg	107
Vedlegg 1.....	107

Forord

Den organiserte idretten har hatt en stor betydning for meg i mine barne- og ungdomsår, og spesielt håndballen har hatt en stor plass i mitt hjerte. Jeg er takknemlig for alle de gode stundene og minnene jeg tar med meg videre fra min egen idrettsdeltakelse. Denne masteroppgaven markerer slutten på en lærerik, hektisk og hyggelig studietid på Norges Idrettshøgskole (NIH). At jeg nå fire år senere skulle sitte igjen med både en bachelor- og mastergrad hadde jeg ikke trodd når jeg møtte opp til første dag på NIH.

Våren 2018 var jeg så heldig å få jobb i Norges Håndballforbund Region Øst. Jeg våget meg ut i full jobb, samtidig som jeg skulle prøve å fullføre mastergraden. Med stor grad av fleksibilitet og støtte fra NHF Region Øst og innsats har dette resultert i at jeg har kunnet kombinere jobb og mastergrad. Jeg ønsker med dette å rette en stor takk til NHF Region Øst som har bidratt til at dette var mulig å gjennomføre.

Mine veiledere, Åse Strandbu og Lars Erik Espedalen, fortjener en spesiell takk. Deres forståelse, støtte, raske tilbakemeldinger og faglige kompetanse har utvilsomt bidratt til at jeg får levert denne oppgaven. Samtidig vil jeg takke Marlene Persson for det gode samarbeidet under kodingen av datamaterialet.

En stor takk til gjengen i SPM, tiden på NIH hadde ikke blitt det samme uten dere. Takk for alle de hyggelige minnene, nervepirrende eksamensperiodene og vennskapene som jeg tar med meg videre.

Jeg vil rette en stor takk til alle som har bidratt til korrekturlesing av oppgaven og støttet meg gjennom disse årene. Ikke minst familien min, foreldrene mine som alltid har troen på meg, stiller opp og pusher meg til å gjennomføre det jeg har startet på. Samboeren min som har holdt ut med meg i fortvilende stunder og har støttet meg gjennom gode og dårlige dager.

Tusen hjertelig takk alle sammen!

Kolbotn, Oktober 2019

Celina Navarra Haugteien Torp

1.0 Innledning

Siden mye av vår hverdag består av stillesittende aktivitet, er den organiserte idretten en sentral bidragsyter til fysisk aktivitet. I løpet av oppveksten deltar de aller fleste barn i den organiserte idretten. Den organiserte idretten blir ansett å være en stor og viktig bidragsyter til samfunnet når det kommer til mange områder og aspekter i livet. Idretten påstås blant annet å fremme utvikling, sosialisering, redusere religiøse og kulturelle forskjeller og kjønnsforskjeller. Gjennom idrett kan man lære viktige verdier som samhold, samarbeid og forskjellen på rett og galt. Fysisk aktivitet har positive fysiske virkninger, men virker også positivt på det psykiske aspektet (Regjeringen, 2012). For idrettsbevegelsen og offentlig idrettspolitik er det en målsetning at alle skal ha lik rett til å utøve idrett og være med i den organiserte idretten. Idrett er for alle uansett bakgrunn, religion, sosioøkonomisk status, kjønn og alder. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) og alle dens tilhørende ledd blir gjennom den siste stortingsmeldingen som omhandler idrett, oppfordret til å styrke ungdomsidretten. Dette ved å fokusere på å redusere frafall og skape et fellesskap for alle. NIF håper å kunne bidra til å skape livslang idretts glede, fremme folkehelse og gjøre det mulig for at det norske samfunnet skal kunne være aktive hele livet (Idrettsforbundet, u.å.a.; Idrettsforbundet, 2015.a.; Regjeringen, 2012).

Det er særlig i løpet av ungdomsårene at mange velger å avslutte sin idrettsdeltakelse. I løpet av en fireårsperiode sluttet hele 34% med organisert idrett (Seippel, 2005). Frafallet er størst i alderen 13-19 år. I løpet av de siste årene på videregående skole er bare ca. 25% fortsatt medlem av den organiserte idretten (Bakken, 2017). Det kan derfor tenkes at den organiserte idretten ikke klarer å tilfredsstille ungdommers ønsker og behov. Frafall er ikke et nytt fenomen, dette har vært av interesse for idrettsforskere i mange år (Sisjord, 1994; Seippel, 2005). I løpet av ungdomsårene synker deltakelsen og antall aktive innenfor den organiserte idretten betraktelig (Carlman, Wagnsson & Patriksson, 2013). NIF jobber kontinuerlig med å beholde flere aktive innenfor den organiserte idretten lengst mulig, og anser frafall blant ungdom som et av idrettens største utfordringer. Gjennom deres visjon «Idretts glede for alle» er dette et av deres hovedfokus i det Idrettspolitiske dokumentet (IPD) (Idrettsforbundet, 2015.a.). For å kunne ta vare på alle og motvirke frafall, så må det være mulighet og rom for alle som ønsker å delta i organisert idrett. Frafallet trenger ikke nødvendigvis å være permanent, men det kan skyldes at man for eksempel ønsker å drive med en annen idrett. Det er derfor viktig at de ulike særforbundene tar ansvar og prøver å samarbeide, slik at det kan

være mulig å være aktiv innenfor flere idretter samtidig (Idrettsforbundet, 2015.a.; Butcher, Lindner & Johns, 2002).

På tross av synkende aktivitetstall i barne- og ungdomsårene er det også mange som velger å bli værende i den organiserte idretten. Ungdommen ser derfor ulikt på sin deltakelse innenfor idretten (Butcher et al., 2002; Seippel, 2005; Carlman et al., 2013).

1.1 Formål og bakgrunn for oppgaven

Hensikten med denne studien er å se nærmere på ungdommers egen begrunnelse til hvorfor de valgte å slutte med organisert idrett. Jeg ønsker å undersøke om det er forskjeller mellom jenter og gutter i deres begrunnelse til frafall, og om årsakene til frafall varierer ut ifra hvilken idrett de drev med.

Masteroppgaven min bidrar med ny innsikt på tre måter. For det første har mange av de tidligere studiene brukt predefinerte svarkategorier hvor ungdommer krysser av på utvalgte grunner til frafall. Datamaterialet mitt er basert på et åpent spørsmål, hvor ungdom selv kunne begrunne sitt frafall. Dette kan gi ny innsikt og informasjon om frafall enn hva tidligere forskning viser. For det andre vil jeg ta for meg forskjeller mellom jenter og gutter, og deres begrunnelser til å slutte med idrett. Dette vil gi innsikt i om jenter og gutter begrunner frafall ulikt eller om det ikke er store forskjeller mellom kjønnene. For det tredje er det få studier som har sett på forskjeller i grunner til frafall mellom de ulike idrettene. Enkelte idretter har fått stempel på seg som «feminine» og «maskuline». Denne masteroppgaven kan gi innsikt i om dette har betydning for ungdommers begrunnelser til å slutte med idrett, og om det er forskjeller mellom de respektive idrettene og deres tilhørende grunner til frafall.

Datamaterialet i masteroppgaven vil være et åpent spørsmål om grunner til å slutte med idrett som ble stilt i spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2018, som er Oslo sin Ungdata-undersøkelse (Bakken, 2018.a.). Dette er unikt og gir en ny forståelse for ungdoms begrunnelse for å slutte med idrett.

1.2 Problemstilling

Problemstillinger skal kunne begrunnes og operasjonaliseres (Halvorsen, 2008).

Problemstillingen må være relevant for feltet man skal studere, og problemstillingen og metoden må stå i forhold til hverandre. Vitenskapstradisjon og fagtradisjon legger føringer for hvilke problemstillinger som er interessante. Problemstillingen legger føringer for hvilke(n) metode(r) som er relevante for å svare på problemstillingen og ulike fag vil ha ulike «metodetradisjoner» (Halvorsen, 2008; Hartvigsen, 1998).

Siden det er flere aspekter jeg ønsker å se nærmere på når det gjelder frafallet, kommer jeg til å benytte meg av en overordnet og en underordnet problemstilling i min masteroppgave. Den overordnede problemstillingen er definert som følgende: «*Hvordan begrunner ungdommer at de har sluttet med idrett?*», og den underordnede problemstillingen: «*Begrunner jenter og gutter dette forskjellig og er det forskjeller etter hvilke idretter de drev med før de sluttet?*».

I denne masteroppgaven skal jeg se nærmere på frafallsproblematikken som er innenfor den organiserte idretten i Norge. Jeg ønsker at denne studien skal kunne være et bidrag på eksisterende forskning på frafallet i ungdomsidretten. I tillegg til å utdype og ta tak i de problemene som norsk idrett står ovenfor når det kommer til at ungdom slutter med organisert idrett i ung alder. Jeg ønsker å se om det er tydelige forskjeller mellom jenter og gutter i deres begrunnelser til frafall og om det er forskjeller mellom idrettene i de ulike grunnene til frafall.

Bidraget som spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2018 kan tilføre er at de har tatt for seg ungdom generelt. All ungdom i Oslo har hatt muligheten til å kunne delta i denne spørreundersøkelsen og ikke bare ungdommer fra en enkelt idrett. I tidligere forskning har utvalget vært mer spesifikt og snevert. I tillegg kan ungdommene svare helt åpent om grunner til hvorfor de valgte å slutte med organisert idrett og hvilken idrett de da var aktive innenfor. Dette kan gi ny informasjon og andre begrunnelser til ungdommers frafall enn hva man har oppdaget tidligere. I tillegg kan det gi svar på hvilke idretter som sliter med å holde på sine respektive medlemmer, jenter eller gutter, og årsaker til frafall utover de predefinerte svarkategoriene.

Det som er unikt med min masteroppgave er at jeg benytter meg av både kvalitativ og kvantitativ metode. Dette resulterer i at jeg får et bredere helhetsbilde på området jeg ønsker å studere. I tillegg er det unikt at et kvalitativt datasett inneholder et så stort utvalg, ofte

innenfor kvalitativ metode er det få deltakere på grunn av at det er økonomisk og tidsmessig ressurskrevende (Jacobsen, 2005; Dalland, 2017).

1.3 Oppgavens oppbygning

Masteroppgaven inneholder totalt åtte hoveddeler. I kapittel 1 tar jeg for meg formålet og bakgrunnen for masteroppgaven. Deretter i kapittel 2 tar jeg for meg studiens kontekstuelle bakgrunn, hvor jeg går inn på organiseringen av norsk idrett og reflekterer om frafallet er et overvurdert problem. I kapittel 3 beskriver jeg gjennomføringen av litteratursøket og hva tidligere forskning sier om frafallsproblematikken. I kapittel 4 beskriver jeg det teoretiske rammeverket som ligger til grunne for de empiriske analysene i studien. I kapittel 5 gir jeg en beskrivelse av studiens metodologi. I kapittel 6 fremstiller jeg analyseresultatene fra de kvalitative og kvantitative analysene. I kapittel 7 diskuterer jeg analyseresultatene opp mot kontekstuell bakgrunn, utvalgt teori og de teoretiske rammeverkene. I kapittel 8 vil jeg avslutningsvis oppsummere studiens sentrale funn, studiens styrker og begrensninger, og tanker for videre forskning.

2.0 Kontekst

I dette kapitlet presenteres den konseptuelle bakgrunnen for oppgaven. Jeg vil beskrive noen sider ved den norske idrettskonteksten som jeg mener er relevant for oppgaven. Først vil det bli presentert en kort beskrivelse av NIF som Norges største frivillige organisasjon, dens visjon og rolle i norsk idrett og hva stortingsmeldingen sier. Deretter vil jeg gå inn på hva NIF mener med barneidrettsbestemmelsene og ungdomsidretten gjennom deres egen satsning, nemlig Ungdomsløftet. Før jeg så går inn på om vi kan se en endring i den organiserte idretten, treningssenterbransjens påvirkning og til slutt reflektere om frafall er et overvurdert problem.

2.1 Idrettens organisering

2.1.1 NIF: Norges største frivillige organisasjon

NIF er det øverste organet innenfor norsk idrett, og er Norges største frivillige og medlemskapsbaserte organisasjon (Idrettsforbundet, u.å.a.). Som nevnt er visjonen til NIF «Idrettsglede for alle», og organisasjonens formål er å «...arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov, og uten å bli utsatt for usaklig og uforholdsmessig forskjellsbehandling» (Idrettsforbundet, u.å.a.; Idrettsforbundet, 2015.a., s. 5). Frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd er verdiene som skal prege arbeidet organisasjonen utfører (Idrettsforbundet, u.å.a.). Grunnverdiene idrettsglede, fellesskap, helse og ærlighet skal være selve fundamentet i arbeidet. NIF består av 54 særforbund, 17 idrettskretser, 375 idrettsråd, 10 787 idrettslag og ca. 2 millioner medlemskap (Idrettsforbundet, u.å.b.). IPD er det styrende planverket for hele den organiserte idretten i Norge (Idrettsforbundet, 2015.a.). Stortingsmeldingen tilsier at alle skal ha lik rett til å kunne utøve fysisk aktivitet. Tilbudet skal være trygt, variert og inkluderende. Mestring skal gå foran presentasjon (Regjeringen, 2012).

2.1.2 Barneidrettsbestemmelsene

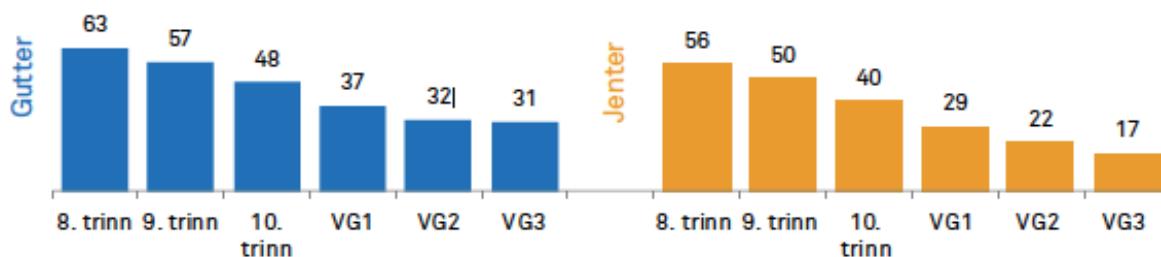
Barneidrett er betegnet som idrettsaktiviteter for barn til og med det året de fyller 12 år (Idrettsforbundet, 2015.b.). «Idrettens barnerettigheter» og «Bestemmelser om barneidrett» ble i 2007 vedtatt på Idrettstinget. Formålet med bestemmelsene og rettighetene er at barnet skal stå i sentrum, at hensyn skal tas og barnet skal oppleve grunnleggende rettigheter: trygghet, vennskap og trivsel, mestring, påvirkning, frihet til å velge, konkurranser for alle og

ikke minst at dette skal foregå på barnas premisser. De skal fremme positivitet tilknyttet deltakelse innenfor idretten, samt sosialisering, trygghet og kunne prøve nye ting uten å være redd for å feile (Idrettsforbundet, 2015.b.).

2.1.3 Ungdomsidretten

Ungdom har vært og er en viktig målgruppe for NIF. NIF har også en egen satsning på ungdomsidretten som kalles for Ungdomsløftet. Ungdomsløftet er en tiårig satsning frem til 2022, hvor rekruttering og beholde flere ungdommer i alderen 13-19 år er i fokus. Strategien består av tre hovedområder for å nå flere grupper av ungdom: fremtidens utøvere, ungt lederskap og idrett for alle. Fremtidens utøvere har fokus på at hvis man ønsker å trene mye og bli god, så er det rom for det. Ungdommen skal få delta i planleggingen av sin treningshverdag. Det skal også være mulig for tilrettelegging ved kombinasjon av satsning i idretten med skole og høyere utdanning. Ungt lederskap og medbestemmelse står svært sentralt i Ungdomsløftet. Ungdommen skal få større ansvarliggjøring i forhold til sin idrettsdeltakelse. De skal få delta i beslutningstaking og lære gjennom lederskap i idrettslag. Idrettslagene skal bidra til å skape, motivere, identifisere, utdanne og følge opp unge ledere og trenere. Idrett for alle, er det tredje området av Ungdomsløftet, og understreker at det er ønskelig at ungdom finner den aktiviteten de ønsker å drive med. NIF mener det er viktig at alle parter innenfor norsk idrett gjør idrettsdeltakelsen så enkel som mulig, det skal være rom for alle, uansett forutsetninger og bakgrunner. Det er ønskelig at ungdommen selv bidrar til å skape aktiviteten i idrettslagene, både som trenere, ledere og aktivitetsledere. Hver av disse hovedområdene er avgjørende for at Ungdomsløftet blir en suksess (Idrettsforbundet, u.å.c.).

I henhold til Bakken (2017) har ungdommers deltakelse innenfor idrettslag vært ganske jevn de siste tiårene. Tradisjonelt sett har man sett at det er klare kjønnsforskjeller når det kommer til deltakelse innenfor idrettslagene og i fysisk aktivitet forøvrig, hvorav gutter er høyest representert, mens jenter er mer delaktige på andre arenaer. I figur 1 kan man se at det er klart størst representasjon av gutter som trener i et idrettslag fra 8. klasse og til 3. videregående. Det tydeligste frafallet fra organisert idrett er i ungdomsårene, og det er størst blant jenter. Det er ca. 20% som slutter med organisert idrett før de har startet på ungdomsskolen, og ca. 30% som slutter i løpet av ungdomsskolen.

Figur 1. Prosentandel av gutter og jenter på ulike klassetrinn over hele landet som trener i et idrettslag en eller flere ganger i uka (Bakken, 2017, s. 48).

Tall fra rapporten til NIF, «Nøkkeltall», viser at det i 2016 var 787 098 kvinner som var medlem av et idrettslag, mens det var 1 133 921 menn. I alderen 6-12 år var det 231 555 jenter som var medlem og 265 087 gutter, mens i alderen 13-25 år var det 207 724 jenter/kvinner og 283 273 gutter/menn. Det har vært en økning på 7,8% for jenters deltakelse i den siste aldersgruppen siden 2010. Dette er en positiv utvikling når det kommer til grad av likestilling og lik deltakelse innenfor idretten mellom kjønn. Særforbundene med størst medlemstall i 2016 var Norges Fotballforbund (374 099 medlemskap), Norges Skiforbund (154 608 medlemskap) og Norges Håndballforbund (127 572 medlemskap) (Idrettsforbundet, 2017).

2.1.4 Den organiserte idretten i endring

Når det gjelder ungdommers deltakelse i idrettslag viser norske studier nokså stabile tall (Seippel, Strandbu & Sletten, 2011; Bakken, 2017). En klar endring på treningsfeltet er økningen i antall treningssentre. Bransjen for treningssentrene har eksplodert siden 2000-tallet. Det kommer stadig nye treningskonsepter og alternativer til idrett. Denne utviklingen har skjedd i takt med internasjonal og global påvirkning og tilgjengelighet. Treningssentrene opererer med flere ulike aldersgrenser, man kan være i den tro at barn i alderen 6-12 år ikke trener på et treningssenter. Dette er nødvendigvis ikke tilfellet da flere treningssentre har organiserte treninger og aktiviteter også for barn og ungdom (Sats, u.å.; Sparta Treningssenter, u.å.; Seippel et al., 2011). For idrettslagene kan dette bli en «trussel» hvis foreldre anser det som lettere å ha barna på samme sted som de selv trener.

Treningssentrene bidrar til mer aktivitet og har blitt en av de viktigste arenaene for fysisk aktivitet i Norge. I 2008 var det 477 treningssentre og per oktober 2017 var dette økt til hele 1 129 treningssentre i Norge (Virke Trening, 2015; Virke Trening, 2017). I 2014 ble det anslått

at nærmere 1 million nordmenn var medlem eller kunde på et treningssenter og én av tre nordmenn sier at de foretrekker å trene på treningssenter. Treningssentrenes fasiliteter og tilgjengelighet er nøkkelfaktorer til at så mange velger å være medlem. Treningssentrene bidrar til at flere og mange ikke-aktive, faktisk nå trener (Virke Trening, 2015; Seippel et al., 2011; Bakken, 2017; Sisjord, 1994; Seippel, 2016).

Treningssentrene er en attraktiv arena for alle aldersgrupper og høyeste andelen av medlemmene er i den yngste aldersgruppen. Seippel et al. (2011) påpeker at «...jo eldre ungdommene er, jo større andel er det som trener på treningssenter» (s. 8). Andelen mellom kjønn uansett aldersgruppe er nesten helt lik. Spesielt interessant er at blant de som oppgir at de trener i idrettslag, er det 40% som benytter seg av private treningssentre som treningsarena. Enkelte benytter seg også av treningssenter fordi deres idrettslag ikke har tilbud som passer. Det er ikke alle idrettslag som har tilgang til styrkerom, så enkelte idrettslag har avtaler med treningssentre slik at deres medlemmer kan trene der (Virke Trening, 2015; Virke Trening, 2017).

I mye større grad enn tidligere er det mulighet for å utøve fysisk aktivitet andre steder enn i et idrettslag. Treningssentrene tilbyr en arena med mangfold, fleksibilitet og det kreves få eller ingen forkunnskaper (Virke Trening, 2017; Regjeringen, 2012, Seippel et al., 2011; Sisjord, 1994). Det kan derfor tenkes at bruken av treningssentre baserer seg på en individualistisk tankegang hvor bruk av egentid og fleksibilitet står i fokus. Den store bruken av treningssentre trenger ikke nødvendigvis å være en trussel, men en trend og en naturlig årsak.

En annen endring på idrettsfeltet for ungdom er at det tidligere var lettere å være aktiv innenfor flere idretter samtidig. Flere idretter har nå gått over fra å være sesongbasert til å bli mer helårsidretter, som for eksempel fotball og langrenn. Nå varer fotballsesongen store deler av året og langrenn blir på vår- og sommerstid, byttet ut med rulleski og barmarkstrening. Dette kan ses i sammenheng med tidlig spesialisering og vektlegging av fokus på satsning og konkurranse. «I barneidrettsbestemmelsene står det beskrevet i utviklingsplanene at ingen idrett må bli helårsidrett for barn under 10 år» (Idrettsforbundet, 2007, s. 17). Dette begrunnes ved at barn skal få prøve flere idretter, de får en bredere bevegelseserfaring og får en bedre forståelse for hvilken idrett de føler de mestrer og liker best (Idrettsforbundet, 2007). Som Idrettsforbundet (2007) påpeker «dette stiller krav til samarbeid mellom de ulike idrettsgruppene i fleridrettslagene og mellom de lokale idrettslagene» (s. 17). Så langt det lar

seg gjøre så bør de prøve å samarbeide om når de gjennomfører treningstid, kamper og konkurranse. Det er stor variasjon i graden av samarbeid mellom idrettsgruppene og idrettslagene, enkelte steder fungerer det veldig bra og andre ikke (Idrettsforbundet, 2007). Flere studier viser til at man prøver seg oftere på flere idretter i yngre alder, før man senere i livet går over til å fokusere på 1-2 idretter (Sisjord, 1994; Fraser-Thomas, Côté & Deakin, 2008; Carlman et al., 2013).

2.2 Er frafall et overvurdert problem?

Flere studier viser at frafall ikke nødvendigvis er et så stort problem eller at det er til å unngå (Sisjord, 1994; Carlman et al., 2013; Rottensteiner, Laakso, Pihlaja & Konttinen, 2013; Witt & Dangi, 2018). Ifølge Hjelseth (2016) er det ikke overraskende at mange i løpet av ungdomstiden slutter med konkurranseidrett, men sett fra den organiserte idrettens side er det en uønsket utvikling. Gjennom stortingsmeldingen, «Den norske idrettsmodellen», har den organiserte idretten politisk støtte, og det ble annonsert økt satsning på ungdomsidretten, hvor målet er at så mange som mulig skal delta lengst mulig (Regjeringen, 2012).

Stortingsmeldingen påpeker at «... frafall som fenomen ikke skyldes *en* utfordring, men er summen av mange» (Regjeringen, 2012, s. 19) og at «... årsakene til frafall er sånn sett komplekse og knyttet til faktorer både i og utenfor idretten; utvikling, interesser og livsløp» (Regjeringen, 2012, s. 19). Det er noe som skjer i overgangen mellom barn og ungdom når det gjelder dens forhold til organisert idrett (Regjeringen, 2012). Hjelseth (2016) mener at idretten «... i stedet bør legge større vekt på å tilføre innhold til idretten for ungdom som faktisk ønsker å drive konkurranseidrett...» (s. 232) og at idretten gaper over for mye. Ungdomsidretten er mer orientert mot spissing, spesialisering og konkurranse enn hva barneidretten er. Man kan derfor ikke forvente at alle ønsker å drive med konkurranse- og prestasjonsorientert idrett, og frafall blir ansett som en naturlig fase. Ungdomstiden er en tid for selvrealisering, løsrivelse og utvikling av autonomi, frafall kan ses på som et brudd på voksenstyrte aktiviteter. Det er ingen tragedie at ungdom slutter med organisert idrett, man ser at ungdom fortsetter å være fysisk aktive innenfor andre arenaer, og målet om å øke befolkningens fysiske aktivitet blir fortsatt ivaretatt (Sisjord, 1994; Hjelseth, 2016). Dette kan vi se igjen i stortingsmeldingen som stiller seg undrende til om nedgangen i idrettslagene virkelig er et frafall, eller om det omhandler en overgang til andre former for fysisk aktivitet (Regjeringen, 2012).

3.0 Tidligere forskning

3.1 Fremgangsmåte for litteratursøk

Jeg har gjennomført et litteratursøk for å undersøke hva som fantes av relevant forskning om frafall i idretten. I litteratursøket benyttet jeg meg av søkemotorene og databasene, SPORTDiscus, Web of Science, Oria og Google Scholar. Disse databasene ble anbefalt fra Norges Idrettshøgskole (NIH), derfor vurderer jeg disse som troverdige og relevante for min masteroppgave. Jeg brukte følgende søkeord i litteratursøket: drop-out, dropout, fall-out, fallout, withdrawal, sport, sports, sport*, youth, youth sports, youth*, adolescents, adolescence*, teen, teens, young adults, young people, participation og reasons. Artikkelsøket ble avgrenset til artikler som var tilgjengelige som full text og open access. Ytterligere brukte jeg artikler som ofte var referert til i de artiklene som jeg allerede hadde tatt som utgangspunkt. Jeg valgte bevisst å ta for meg flere av de nyeste artiklene på feltet, da jeg ønsket å se på mest mulig oppdatert forskning, samt for ikke å svekke nåværende data. Samtidig ønsket jeg å finne artikler som gikk på frafall i barne- og ungdomsidretten. Dette fordi det passet bedre til min problemstilling og dataene som min masteroppgave baserer seg på. Artiklene ble valgt på bakgrunn av deres relevans opp mot grunnene til frafall som ungdommene har gitt i datamaterialet Ung i Oslo 2018. I tillegg har det vært nyttig å benytte seg av relevant faglitteratur som har vært pensum gjennom studiet ved NIH.

Nedenfor følger en tematisk presentasjon av funnene fra litteratursøket. Funnene har blitt gruppert inn i ulike temaer. Kapittelet er inndelt i to deler, den første delen tar for seg grunner for å slutte med idrett, mens den andre delen tar for seg bakgrunnsvariabler og forskjeller mellom ungdommene, som igjen kan være med på å påvirke frafall.

3.1.1 Grunner for å slutte med idrett

Begrensninger

Leisure constraints theory ble brukt som rammeverk for å kunne systematisk vurdere faktorer knyttet til frafall i den organiserte idretten. Det er tre grunnleggende årsaker og begrensninger som har blitt pekt ut til hvorfor frafall oppstår; 1) intrapersonlige begrensninger, 2) mellommenneskelige begrensninger og 3) strukturelle begrensninger. Intrapersonlige begrensninger har blitt identifisert som mangel på glede, at det ikke er morsomt, kjeder seg, har angst eller er engstelig i forbindelse med overdreven kritikk og press fra trenerne eller at

man ikke kommer overens med treneren. Mellommenneskelige begrensninger er basert på press fra foreldre eller manglende følelse av eierskap til sin idrettsdeltakelse og muligheten til å ikke kunne holde på med flere idretter. Strukturelle begrensninger omfatter idrettsrelaterte skader, belastningsskader, utbrenthet, økonomi, ikke få muligheten til å spille kamper/konkurrere og treningene er for strukturerte og det er ikke rom for lek og spontanitet. Resultatene fra studien indikerer at intrapersonlige og mellommenneskelige begrensninger oftere er forbundet med frafall enn strukturelle begrensninger. Det var fem spesifikke årsaker som skilte seg ut som bakgrunn for frafall i idretten, mangel på glede, oppfattelse av kompetanse, sosialt press, konkurrerende prioriteringer og fysiske faktorer (skader). Fremtidig forskning burde benytte seg av både kvantitativ og kvalitativ metode, samt forskjellige prospektive tilnærminger. Det gir barn og ungdom muligheten til å fortelle hvilke erfaringer fra idretten som formet deres motiver for å slutte (Crane & Temple, 2015; Witt & Dangi, 2018).

Motiver for å drive med idrett

Weiss (2000) beskriver tre spesifikke motiver som årsaker til å drive med idrett; 1) ønske om å utvikle og demonstrere fysisk kompetanse, 2) få sosial aksept og støtte fra jevnaldrende og voksne (foreldre og trenere) og 3) at det skal være morsomt og de skal ha det gøy. Disse tre motivene ble tatt høyde for i denne studien, og deres relevans i forhold til frafall (Butcher et al., 2002). De som forblir i idretten rapporterer en høyere CAR og oppgavebasert klima, enn de som faller fra. CAR-modellen beskriver idrettsutøvere og treneres tanker, følelser og atferd på grunnlag av nærhet (tillit, respekt og takknemlighet), forpliktelse (vilje og innsats) og komplementaritet (dominans og undertrykkelse). De som fortsatte med idrett rapporterte en betydelig høyere score i nærhet, forpliktelse, komplementaritet, samt et mer oppgaveinvolverende klima. Utøveres følelse av nærhet, forpliktelse og positiv interaksjon med treneren er positivt assosiert med vedvarende idrettsdeltakelse (Rottensteiner, Kontinen & Laakso, 2015).

Gøy, glede og morsomt

Idrett skal være morsomt, lek og moro er svært viktige aspekter for at barn og ungdom skal utøve idrett. Hvis idretten blir for konkurransepreget og fokus på å vinne, kan det bidra til misnøye ved treneren, utbrenthet og for lite fokus på å ha det gøy (Strube & Strand, 2016; Carlman et al., 2013; Sisjord, 1994). Mangel på glede og begeistring er ofte i samsvar med økt frafall (Rottensteiner et al., 2013). Glede er den viktigste faktoren for idrettsdeltakelsen,

mangel på glede er den største årsaken til frafall (Gardner, Magee & Vella, 2017). Gardner et al. (2017) henviser til Visek, Achrati, Mannix, McDonnell, Harris & DiPietro (2015) og deres teori, «fun integration theory» (FIT). FIT gir et rammeverk for å forstå viktigheten av glede og foreslår 81 faktorer som er viktige for ungdommers idrettsdeltakelse. Dette gjenspeiler 11 ulike dimensjoner og 4 underliggende prinsipper; 1) sosiale prinsipper (inkluderer lagkamerater, lagritualer og positiv-lag dynamikk), 2) interne prinsipper (inkluderer læring og forbedring, gir ikke opp og mentale bonuser), 3) eksterne prinsipper (inkluderer positiv veiledning, tillit og støtte rundt spilletid) og 4) kontekstuelle prinsipper (inkluderer treninger og kamper/konkurranser). Som Gardner et al. (2017) påpeker så er det flere studier som underbygger graden av viktigheten glede har for idrettsdeltakelsen. Gardner et al. (2017) konkluderer med at funnene i studien støtter bruken av glede og atferds intensjoner som indikatorer på idrettsdeltakelse og håndtering av frafall. De mener at dette viser at glede og atferds intensjoner kan være med i utviklingen av tiltak til å forhindre fremtidig frafall i idretten. Ifølge Butcher et al. (2002) var «jeg syns ikke det var noe gøy lenger» den mest utpekte årsaken til frafall.

Foreldre

Trenere og foreldre sine holdninger har stor betydning for om ungdom opplever å bli utbrent. Det er viktig at foreldre og trenere er klare over deres roller og deres grad av påvirkning på de unge. Det er viktig at barn får lov til å være barn, at det er et skille mellom idrettsdeltakelse og det dagligdagse livet (Strube & Strand, 2016). Blant andre forslag for å redusere frafallet i idretten var det å balansere involveringen fra foreldrene, oppmuntre til å delta innenfor flere typer idretter, og gi barn og ungdom autonomi og eierskap til sin idrettsdeltakelse. Det er ønskelig å redusere foreldrenes oppfattelse og fokus rettet mot det å vinne. Foreldrene skal ikke leve sine idrettsdrømmer gjennom barna og heller oppmuntre til at deres barn skal starte med idrett i en gunstig alder (Witt & Dangi, 2018). Idretten som en arena har av foreldre blitt et sted hvor man skal vinne, status og leve ut «tapte» drømmer gjennom barna. Foreldre må derfor revurdere sine motiver, motivasjon og mål, og bli mer barn og ungdoms rettet i sine tankeganger. Det er et stort fokus på frafall i idretten og det er mange gode forslag for hvordan de voksne kan bidra i en positiv retning (Witt & Dangi, 2018). Tidligere forskning viser at det er de mest ressurssterke som forblir i idretten, sett i lys av blant annet sosial bakgrunn, skoleprestasjoner og framtidorientering. Foreldres involvering om de enten er aktive innenfor idretten selv eller er støttende til barnas idrettsaktivitet er avgjørende for om barna forblir i idretten eller ikke (Sisjord, 1994).

Skader

Skader er en annen stor faktor til frafall. Hvis barn og ungdom blir utsatt for spontane og ustrukturerte idretter, så er de generelt mindre utsatt for overbelastningsskader. Det er svært viktig at trenere gjennomfører treninger som er spennende, morsomme og stimulerende, som igjen bidrar til å forhindre skader og fremstår positivt for å redusere frafallet. Når disse aspektene er mindre fremtredende kan barn og ungdom se på idretten som en oppgave eller jobb, uten grad av glede. Hovedmålet er at barn og ungdom skal være aktive hele livet ut, og idretten skal være morsom og helsefremmende (Strube & Strand, 2016; Montesano, Tafuri & Mazzeo, 2016). De som deltok på elitenivå hadde andre grunner til frafall deriblant «skader». Flere studier tyder på at det er stor enighet blant studienes deltakere at skader ofte er en avgjørende faktor for at de slutter med idrett (Butcher et al., 2002; Enoksen, 2011).

Venner

Venner er svært viktig for at barn og ungdom skal bli i idretten. Gleden rundt en idrett kan forsvinne hvis ikke bestevennen er med. Samtidig kan sjalusi oppstå på bakgrunn av at man konkurrerer om oppmerksomheten fra trenere og få mest mulig spilletid. Tiden som blir brukt på idretten kan også gå utover andre ting, som blant annet muligheten for sosialisering og tid med venner, skolegang og festligheter (Strube & Strand, 2016).

Press, helse og mentalhelse

Ulike typer for press som barn og ungdom kan møte på i deres idrettsdeltakelse kan føre til frafall. Press fra både foreldre og trenere kan blant annet være påvirkende faktorer. Foreldre kan ofte bruke barna sine til å leve ut sine drømmer, som de selv ikke oppnådde, eller presse de til å komme på det nivået de selv var på når de drev med idrett. Spesielt i USA hvor «scholarships» er noe som mange unge idrettsutøvere drømmer og konkurrerer om. Både for å oppnå økonomiske fordeler og muligheten til å få barna gjennom høyere utdanning, men også statusen det gir og mulighetene et slikt stipend fører med seg (Strube & Strand, 2016). Ytre press og forventinger til seg selv som idrettsutøver kan være med på å skape en form for press (Montesano et al., 2016). Frafall fra organisert idrett har betydelige negative helseproblemer (Gardner et al., 2017).

Trenere

Trenere kan være med på å skape store forskjeller i frafallet ved at de er oppmerksomme på deres rolle ovenfor de unge idrettsutøverne. Det er svært viktig at trenere gjør idrettsdeltakelsen så morsom og spennende som mulig, og at det er rom for uorganisert aktivitet også på trening. Målet er at utøverne skal være lengst mulig innenfor idretten og at de skal ha det gøy (Strube & Strand, 2016). Graden av hvor monoton og kjedelig treningen er kan være med på å føre til frafall. Trenerens rolle er derfor svært avgjørende for barn- og ungdommers kontinuerlige deltakelse innenfor idretten. Grundig planlegging kan føre til utvikling og stor grad av prestasjoner, både personlig og sportslig. Det er viktig at trenere fremmer kvaliteter som autoritet, respekt, empati, motivator og entusiasme. Det er viktig at unge utøvere kjenner på følelsen av å ha troen på seg selv og sine ferdigheter, og at de har en grad av medbestemmelse ovenfor treninger og treningsmengde (Montesano et al., 2016). Trenere og lagkamerater bestod av hovedgruppene som hadde størst innflytelse på unge idrettsdeltakeres deltakelse. Det er viktig at trenere får den utdannelsen og hjelpen de trenger for å bli den beste trenerversjonen for å forstå gruppen med utøvere de trener, så velutdannede trenere er viktig for å bekjempe frafall. Det er viktig at trenerne forstår sine utøvere også på bakgrunn av deres idrett, og viser en interesse for livet deres også utenfor idretten. Kvaliteten og kvantiteten på trenere er nok desto viktigere nå enn hva det har vært tidligere (Rottensteiner et al., 2013). Man kan se det samme for trenerne som for foreldrene, idretten er ikke en arena hvor trenerne skal leve ut sine drømmer. Deres motiver, motivasjon og mål må være rettet mot og for hva som er best for utøverne (Witt & Dangi, 2018). De som deltok på elitenivå mente at disse grunnene var avgjørende til frafallet, «det var for mye press på prestasjon» og «treneren». Det var stor enighet blant studiens deltakere at treneren ofte var grunnen til frafallet (Butcher et al., 2002). Hvis utøverne blir lei av å ha samme trener, kan det være fordelaktig å bytte trener etter en viss periode. Dette for å bedre utøverens prestasjon og motivasjon for videre trening. Tidligere forskning viser at trenerbytte under sesong ikke har negativt effekt på lagets prestasjon. Studien konkluderer med at trenere bør fremme nærhet, forpliktelse og komplementaritet til sine utøvere, og et trenerskifte kan være fordelaktig med tanke på videre idrettsdeltakelse (Rottensteiner et al., 2015).

Motivasjon

Ved å variere treningsformen, treningene og benytte seg av inkluderings- og samarbeidsevnen i laget, kan dette være med på å forsterke idrettsutøvernes motivasjon for idrettsdeltakelse. En av de viktigste årsakene til at barn og ungdom driver med idrett er muligheten til sosialisering

og å ha det gøy. En del av motivasjonen for å drive med idrett er å lære noe nytt, utvikle seg og bli bedre fysisk, motorisk og mentalt. Ofte kan man se at tenåringer som er aktive innenfor idrett er mer populære og blir anerkjent av andre. Ved redusert motivasjon, vil utbrenthet, emosjonell utmattelse, lav fysisk og psykisk energi, følelse av utilstrekkelighet, dårlig selvfølelse og selvtillit ta overhånd. Dette kan føre til dårlige holdninger innad i idrettsmiljøet og i verstefall frafall (Montesano et al., 2016).

Fritid og skole

Mangel på og selvbestemmelse over disponeringen av fritid kan føre til frafall. Ved redusert fritid på grunn av økning i antall treningstimer kan dette gå på bekostning av andre ting, som for eksempel sosiale sammenkomster og andre interesser utenfor idretten (Montesano et al., 2016). Ønske om og behov for å bestemme over egen fritid og bruke tiden sin på andre ting er en stor faktor til frafall (Rottensteiner et al., 2013; Carlman et al., 2013). Når det gjaldt tidsaspektet så var det ønskelig å ha mer tid til skole, venner og andre fritidsaktiviteter (Carlman et al., 2013). Ifølge Butcher et al. (2002) var andre svært sentrale årsaker til idrettsfrafall «ville ha tid til andre ting enn idrett» og «andre idretter tok for mye tid», tett opptil at «det ikke var gøy». De som deltok på elitenivå hadde andre grunner til frafall, blant annet «trenger tid for å studere». Det var stor enighet blant studiens deltakere at skole og jobb var grunner til frafall (Butcher et al., 2002).

Konkurransen og belastning

Ungdomsidretten blir for mange mer krevende ved økende alder, da det stilles større krav til både tidsbruk og satsning. Det er mange som faller fra på grunn av at idretten blir for seriøs og kravene som stilles øker i takt med andre krav i hverdagen (Sisjord, 1994). For idrettsdeltakelse på konkurransenivå kreves stor grad av motivasjon, dette på grunn av graden av forpliktelse som utøverne er nødt til å legge ned for å være på et visst nivå og oppnå ønskede resultater. Studien viser at konkurranser i ung alder er ineffektivt og mest sannsynlig vil føre til frafall (Montesano et al., 2016). Forslagene til å redusere frafallet omhandler redefinering av målene innenfor idretten, vekk fra konkurransefokus og det å vinne, men heller rette det mot at idrett skal være morsomt og at medlemmene skal ha det gøy og utfordrende. I tillegg til å innføre regler som gir et hvert medlem retten til å spille og delta i kamper og konkurranse (Witt & Dangi, 2018). Hovedfunnene til Latorre-Román, Pinillos & Robles (2018) viser at høy belastning og ytelse i tidlig alder for ungdomsutøvere, ikke er relatert til suksess senere i karrieren, hvor topp ytelse oppnås i seniorklassen. Formålet var å

få en bedre forståelse av om deltakelse blant topp 10 i yngre årsklasser, hadde en positiv sammenheng med graden av suksess som senior eller om det var relatert til tidlig frafall. Idrettsutøverne som var med i studien var utøvere i spesialitetene løping, hopping og kast. Idrettsutøvere som ikke var deltakende i topp 10 i den offisielle rangeringen til RFEA i 2014, ble sett på som frafall. Resultatene viste at det var en signifikant reduksjon i antallet utøvere blant topp 10 i perioden 2004-2014, og 1 104 utøvere ble registrert som frafall i 2014. Av disse var 543 kvinner og 561 menn (Latorre-Román et al., 2018). Ifølge Butcher et al. (2002) hadde de utøverne som deltok på elitenivå en lengre idrettskarriere innenfor konkurranseidretten. Utøverne som forble i idretten representerte et høyere konkurransenivå, hadde større mengde trening og lengre engasjement innenfor idretten (Rottensteiner et al., 2015).

Naturlig fenomen

Forskerne påpeker at man dessverre ikke kan komme unna frafallsproblematikken idretten opplever. Enkelte hendelser og situasjoner er unngåelige, og ingen har noe påvirkningskraft for at dette ikke skal forekomme. Trenere kan gjøre en formidabel jobb i form av støtte, skape morsomme treninger og miljø for utvikling og mestring, men allikevel velger unge utøvere å slutte med sine respektive idretter. Det er viktig å tenke på at frafallet kan være et naturlig fenomen for barn og unge, da de utforsker ulike roller, identiteter og aktiviteter i barne- og ungdomsårene. I tillegg til at frafall kan skje på bakgrunn av endringer i interesser, og ikke av negative opplevelser innenfor idretten (Rottensteiner et al., 2013; Sisjord, 1994). Witt & Dangi (2018) mener at frafall er et midlertidig fenomen. Funn fra andre studier viser at 33% av barn og ungdom som har sluttet med idrett, starter opp igjen. Dette viser at hvis man klarer å minimere disse begrensningene, så kan det være attraktivt for tidligere medlemmer å komme tilbake til idretten (Witt & Dangi, 2018; Carlman et al., 2013). Mange av skoleutøverne som hadde sluttet med idrett, ville starte opp igjen med samme eller en annen type idrett senere i livet (Witt & Dangi, 2018).

Ikke permanent frafall, de starter opp igjen eller driver med flere idretter

Av totalt 1 176 deltakere, rapporterte 712 av dem at de i løpet av sin idrettskarriere hadde sluttet med idrett. Halvparten av de som rapporterte at de hadde sluttet med en idrett, var fortsatt aktive innenfor en annen idrett i et annet idrettslag, men den andre halvparten sluttet med all organisert idrett. De med idrettsspesifikt frafall la større vekt på at det ikke lenger var morsomt, enn de som sluttet helt med organisert idrett. Idrettsspesifikt frafall reduserte med

alderen, <11 år (63%), 11-13 år (50%) og >13 år (35%) (Carlman et al., 2013).

Idrettsdeltakelse og frafall var vanlige hendelser i studiens utvalg, 90,3% av respondentene deltok i minst en idrett mellom 1.- og 10.klasse. Av disse var det hele 94,4% som sluttet med minst en idrett mellom 2.- til 10.klasse. Bare 5% deltok fortsatt i alle idrettene som de hadde startet med. Resultatene viste at den gjennomsnittlige respondenten deltok i nesten fire idretter siden 1.klasse, sluttet i halvparten av dem, og deltok fortsatt i 1,4 idretter i løpet av 10.klasse. Respondentene deltok gjennomsnittlig i hver idrett i ca. tre år, og deltok i minst en idrett samtidig som frafall oppstod i en annen idrett (Butcher et al., 2002). Nesten uten unntak, så slutter barn- og ungdomsutøvere med idrett i løpet av deres idrettskarriere. De fleste ser ut til å delta innenfor flere idrettsgrener, med gjennomsnitt på 4 idretter. De fleste frafallene var fra en spesifikk idrett og var ikke et permanent frafall. For over 70% av studiens deltakere som hadde sluttet med en idrett, var fortsatt aktive innenfor en annen idrett. 55% startet med en ny idrett enten det samme året eller senere i livet. 10% begynte igjen med idretten de hadde sluttet med innen 1-6 år. Sjansene for at barn og ungdom fortsetter å drive med idrett, selv om de slutter med en annen idrett er stor. De vil enten finne seg en ny idrett eller starte opp igjen med idretten de sluttet i (Butcher et al., 2002; Sisjord, 1994).

Fortsetter å være fysisk aktive

Det viser seg at de som sluttet med all organisert aktivitet fortsatte å være aktive to eller flere ganger per uke. 57% av de som sluttet helt med organisert idrett før de fylte 11 år, og 76% av de som sluttet helt med organisert idrett når de var 13 år, fortsatte å være fysisk aktive videre i livet utenfor den organiserte idretten (Carlman et al., 2013).

Permanent frafall

De som sluttet helt med organisert idrett la større vekt på at det var lang vei til trening og dette skapte logistikkutfordringer i hverdagen. Totalt frafall fra den organiserte idretten økte med alderen, <11 år (37%), 11-13 år (50%) og >13 år (65%). Frafallet trenger derimot ikke å være permanent, verken fra organisert idrett eller fra fysisk aktivitet (Carlman et al., 2013).

3.1.2 Bakgrunnsvariabler

Jeg har nå beskrevet ulike begrunnelser for å slutte med idrett som har vært studert tidligere. Videre vil jeg nå ta for meg tidligere forskning som beskriver forskjeller mellom ungdommer og ulike bakgrunnsvariabler som kan ha påvirkning på frafall.

Alder

Frafallsmønster avhenger av alderen når frafallet oppstår. De som var <11 år var mer idrettsspesifikke i sitt frafall, mens de >13 år hadde flere med permanent frafall fra den organiserte idretten. Det kan dermed se ut til at yngre prøver flere ulike idretter i ung alder, før de så fokuserer på 1-2 idretter. 76% av de som sluttet helt med organisert idrett i aldersgruppen >13 år, fortsatte å være fysisk aktive, sammenlignet med 57% i samme kategori i alderen <11 år, fortsatte å være fysisk aktive. Det kan derfor være viktig å legge mer ressurser hos den yngste aldersgruppen når man gjør tiltak for at barn skal være mer fysisk aktive (Carlman et al., 2013). Årsaker som «var ikke morsomt lenger» og «var ikke god nok» ble mindre viktig med økende alder. For de mellom 11-13 år, var «for mye press» og «likte ikke lagkameratene mine» de viktigste årsakene til frafall. I forhold til «for mye press», så anses dette å være et resultat av økt fokus på å vinne og konkurrere (Carlman et al., 2013; Fraser-Thomas et al., 2008). Noe som er svært interessant er at årsaken «for mye press» blir mindre viktig etter at man har blitt 13 år. Frafall på bakgrunn av «jeg likte ikke treneren» var mye høyere for de >13 år, enn for de yngre (Carlman et al., 2013). Idrettsdeltakelse i ung alder har flere positive aspekter, fysisk, psykisk og sosialt (Witt & Dangi, 2018). Cote & Hancock (2016) har en modell, «Developmental Model of Sport Participation» (DMSP), som legger vekt på opptreden, deltakelse og personlig utvikling innenfor barne- og ungdomsidretten (Witt & Dangi, 2018). Latorre-Román et al. (2018) viser at det er et svært fåtall barn- og ungdomsutøvere som spesialiserer seg tidlig i en idrett som oppnår elitenivå, og dessverre faller majoriteten av på veien. Studien viser at frafallet øker over tid.

Kjønn

Kjønnsdimensjonen i idretten har vært under utvikling og det har ført til store endringer i aktivitetsutbredelsen. Jentene har tatt inntog i de mer tradisjonelle «gutteidrettene» som for eksempel fotball og ishockey, i tillegg til idretter hvor det settes store krav til styrke og utholdenhet. Det er derimot ikke like mange gutter som driver med typiske «jenteidretter» som for eksempel rytmisk gymnastikk og ballett (Sisjord, 1994). Jenter og gutter vektlegger grunner for å slutte med idrett ulikt. For gutter var det avgjørende å kunne bruke tiden sin på andre fritidsaktiviteter og at de ikke fikk nok spilletid eller mulighet til å konkurrere (Carlman et al., 2013). Latorre-Román et al. (2018) sin studie viser at kvinner hadde et større frafall enn menn. Kvinner hadde den høyeste frafallsprosenten, dette støtter funn i andre studier (Butcher et al., 2002). Funn fra tidligere studier påpeker at jenter og kvinner legger større vekt på «hadde andre ting å gjøre» og mindre viktige grunner som «ikke interessant for meg». Jenter

og kvinner når sin maksimale idrettsprestasjon tidligere enn gutter og menn. Tidlig spesialisering kan derfor føre til stagnasjon og resultere i frafall. En annen faktor for at kvinner har det høyeste frafallet, kan være de tradisjonelle kjønnsrollene i samfunnet. Barn og ungdom som deltar i tre idretter, er mer sannsynlig at deltar på et nasjonalt nivå i alderen 16-18 år, enn de som bare deltar i en idrett. Guttene som i alderen 10-12 år som drev med flere idretter, var bedre trente enn de som bare drev med en idrett. At man tidlig heller driver med flere idretter, viser at man har en lengre idrettskarriere og det hindrer ikke deltakelse på elitenivå når man blir eldre. Latorre-Román et al. (2018) mener at tidlig spesialisering innenfor en idrett bør vurderes og stilles et spørsmål ved.

Etnisitet

Når det gjaldt etnisitet viste resultatene at utøvere med minoritetsbakgrunn i større grad sluttet med idrett fordi de ønsket å ha mer tid til skolearbeid. Hos jentene var det ingen forskjell, men hos guttene var det viktigere for de med minoritetsbakgrunn enn de med majoritetsbakgrunn. Derimot var jenter med minoritetsbakgrunn i større grad representert i gruppen som sluttet helt med organisert idrett, enn guttene med samme bakgrunn. I tillegg viste studien at jenter med minoritetsbakgrunn var mindre aktive etter avsluttet deltakelse innenfor den organiserte idretten enn gutter med samme bakgrunn (Carlman et al., 2013).

Grunner til frafall i lagidrett

Utøvere som sluttet med lagidrett rapporterte «ikke god nok» og «mer tid til skole» som hyppigere årsaker til frafall (Carlman et al., 2013).

I idrettene amerikansk fotball, ishockey og basketball var de viktigste grunnene til frafall «hadde andre ting å gjøre» og «mistet interessen». I tillegg ble grunnene «ville være med venner», «mangel på lagånd» og «ønsker å drive med en annen idrett» hyppig nevnt blant deltakerne (Rottensteiner et al., 2013). Det ble ikke gjennomført noen sammenligning med de inkluderte idrettene og ungdommenes begrunnelser til frafall.

I fotball var variasjon av innholdet og varighet på treningene avgjørende for å redusere frafallet. I tillegg til at vektlegging av god lagånd reduserte frafallet som fotballen opplevde (Montesano et al., 2016).

I en studie hvor de mest representerte idrettene var fotball, svømming, turn og basketball, viste funnene at intrapersonlige og mellommenneskelige begrensninger er ofte forbundet med frafall. De fem viktigste grunnene til frafall var «mistet interessen/gleden», «oppfattelse av ferdighetsnivå», «sosialt press», «konkurransen» og «fysiske faktorer» (Crane & Temple, 2015). Det ble ikke gjort noen sammenligning mellom de respektive idrettene og begrunnelsene til frafall.

En studie så på frafallet i 10 idretter. Idrettene fotball, svømming og turn opplevde det største frafallet. De viktigste grunnene til frafall var «mistet interesse/glede», «bruke fritiden på andre ting» og «drive med andre idretter» (Butcher et al., 2002). Det ble ikke gjennomført noen sammenligninger mellom de inkluderte idrettene og begrunnelsene for å slutte med idrett.

I idrettene fotball, basketball og volleyball var de viktigste grunnene til frafall, «har andre ting å gjøre», «misnøye ved treneren» og «mangel på god lagånd». I denne studien sammenlignet de idrettene opp mot de ulike frafallsgrunnene. Volleyballspillerne sluttet oftere på grunn av «har andre ting å gjøre» og «hadde lyst til å drive med en annen aktivitet». Basketballspillerne sluttet oftere på grunn av at «det var kjedelig» og «fikk ikke nok anerkjennelse». Blant fotballspillerne var de grunnene «mistet interessen» og «foreldre/venner ønsket ikke at jeg skulle fortsette» som skilte seg mest ut (Molinero, Salguero, Alvarez & Marquez, 2009).

Det er større frafall i lagidrett, enn for individuell idrett. De viktigste grunnene til frafall i lagidrett er «tilbud/trener», «trivsel/konkurransen», «tid» og «andre interesser» (Seippel, 2005).

Grunner til frafall i individuell idrett

De som drev med individuell idrett, rapporterte at «kostnader» og «lang vei til trening» var de viktigste årsakene til frafall (Carlman et al., 2013).

I svømming var følgende grunner til frafall helt avgjørende, «ønske om å delta i færre fritidsaktiviteter», «mindre ustrukturerte treninger» og «lite samhandling med treneren» (Fraser-Thomas et al., 2008).

I individuelle idretter er «kostnader» en viktigere grunn til frafall enn i lagidrett. Det er mindre frafall i individuell idrett sett opp mot lagidretter (Seippel, 2005).

Friidrettsutøverne rapporterte følgende årsaker som de mest avgjørende for frafallet, «skader», «stagnasjon i prestasjoner», «skole» og «manglende motivasjon». I tillegg var grunnene «venner», «deltakelse innenfor andre idretter», «arbeidslivet», «militæret» og «familie» assosiert med påvirkning på frafall fra idretten (Enoksen, 2011).

Grad av kompetanse

Utøverne med høy fysisk kompetanse sluttet oftere med idrett på bakgrunn av «andre fritidsaktiviteter». Utøvere med lav fysisk kompetanse sluttet på bakgrunn av «for mye press». Utøvere med både lav oppfattet fysisk og sosial kompetanse oppga «for dyrt» som hyppigste årsak. Utøvere med lav oppfattet sosial kompetanse sluttet på bakgrunn av «likte ikke lagkameratene» og så på seg selv som «ikke gode nok». Utøvere med høy oppfattet kompetanse oppga årsaken «trenger mer tid til skole» til frafall. Utøvere som var fysisk aktive etter et totalt frafall fra den organiserte idretten hadde høyere score på både fysisk og sosial kompetanse, enn de som var fysisk inaktive og som ikke drev med organisert idrett (Carlman et al., 2013).

Rapporten til Seippel (2005), «Orker ikke, gidder ikke, passer ikke?» var en videreføring av Seippel (2003) hvor de undersøkte medlemmene i norske idrettslag (Seippel, 2003; Seippel, 2005). I rapporten til Seippel (2005) ble de som var med i den foregående undersøkelsen kontaktet på nytt, fire år senere. Hovedtemaet var å se på hvordan aktivitetsmønsteret deres hadde utviklet seg, om de fortsatt var medlem i idrettslaget sitt, om de hadde byttet idrettslag eller sluttet med organisert idrett. Samtidig ble de spurt om i hvilken grad og på hvilken arena de er fysisk aktive på nåværende tidspunkt og om de bidrar i andre frivillige organisasjoner. I tillegg til at de ble også spurt om grunnen til hvorfor de valgte å slutte eller bli mindre aktive innenfor idretten. Resultatene viste at i løpet av en fireårsperiode, 2000-2004, sluttet hele 34% av medlemmene i norske idrettslag. Frafaller i lagidretter var 46%, opp mot 26% i individuelle idretter og det var flere jenter/kvinner (38%) som hadde sluttet enn gutter/menn (30,5%). Jenter/kvinner og gutter/menn slutter på forskjellige tidspunkt med organisert idrett. Det er en høyere andel gutter/menn som slutter i den yngste aldersgruppen, 57% mot 38%, også slutter det mest jenter/kvinner i de to neste aldersgruppene. Frafaller er høyest hos de yngste, og så synker det med økende alder. Frafaller skjer i to puljer, den første kommer i ungdomsårene hvor man antakeligvis får andre interesser, begynner på nye skoler og studier, eller flytter. Så stabiliserer frafaller seg i tidlig voksen alder, før neste pulje kommer i slutten av tidlig voksen alder, antakeligvis på grunn av yrkes- og familieetablering. Konkurransenivå

er avgjørende, de som ikke var medlem lenger var på 28%, 29,5% for de på lavt konkurransenivå og 46% for de som var aktive på både middels og høyt konkurransenivå. Det er ulike årsaker til at man slutter i idretten blant barn og unge, men det er mange (46%) som bytter idrettslag istedenfor å slutte. Når det gjelder kjønn på dette området så er det flere gutter/menn enn jenter/kvinner som oppgir at de er medlem av et annet idrettslag, 51% opp mot 40%. I forhold til å ha begynt i et nytt idrettslag så er dette mye høyere for individuelle idretter enn for lagidrett, 60% opp mot 45%, og for de som konkurrerer på et høyt nivå. Av de som ikke konkurrerte hadde 37%, 55% for de som konkurrerte på et lavt nivå, 47% for de som konkurrerte på et middels nivå og 60% for de som konkurrerte på et høyt nivå byttet idrettslag. Etter at gutter/menn har vært medlem i et idrettslag noen år så er det mindre sannsynlighet for at de slutter med organisert idrett, enn jenter/kvinner. Det er mer sannsynlig at en som er aktiv innenfor lagidrett og konkurrerer på et lavt nivå slutter, enn en person innenfor individuell idrett og som konkurrerer på et høyt nivå. Det viktigste aspektet angående frafall i idretten er at man fortsetter å være fysisk aktiv etter at man har sluttet med organisert idrett. Undersøkelsen viser at ca. 50%, henholdsvis 36,4% og 14,7%, sier at de trener «flere ganger i uken» eller «hver dag».

Mange ungdommer sier at den viktigste årsaken til at de driver med organisert idrett er fordi det er gøy. Visek et al. (2015) så nærmere på hva som menes med at det er gøy. Formålet med studien var å utvikle et teoretisk rammeverk av moro ved å benytte seg av en blandet metode. Hvor man skal vurdere personer som befinner seg innenfor den organiserte idretten gjennom (FUN MAPS), via konseptet kartlegging. Utvalget deres bestod av unge fotballspillere, trenere og foreldre, som ble stratifisert basert på kjønn, alder og konkurransenivå. De bidro med sine ideer gjennom; (1) kvalitativ tankeprosess, hvor de skulle identifisere alle de tingene som gjør at idrett er morsomt, (2) sortere ideene deres og (3) vurdere hver ide basert på dens betydning, frekvens og gjennomførbarhet. Det resulterte i at FUN MAPS identifiserte fire grunnleggende prinsipper til hvorfor ungdomsidrett var morsomt. Disse befinner seg innenfor 11 dimensjoner, som er sammensatt av 81 spesifikke faktorer og ungdomsidrettens ethos ble oppdaget. De konkluderte med at FUN MAPS gir bildebaserte bevis «blueprints for fun integration theory» (FIT), som er et multi-teoretisk, flerdimensjonalt og interessentbasert rammeverk, som kan brukes til å maksimere at organisert idrett skal være gøy for barn og unge å utøve.

3.2 Oppsummering

Det er en enighet blant forskerne at frafallsproblematikken i den organisert idretten er kompleks. Det er viktig at det fortsetter å forskes på, og at det blir brukt både kvalitative og kvantitative metoder for å få et best mulig helhetsbilde av frafallet. For å fange opp medlemmenes betraktninger, prøve å finne strategier og tiltak som idrettslagene kan benytte seg av i kampen mot frafall. Noe av de mest sentrale aktørene er medlemmene. Det er helt avgjørende for dem, som man kan se fra tidligere forskning, at de synes idrett er gøy, samt viktigheten av at deres relasjon til treneren er positiv og at det er god lagånd innad i idrettsmiljøet.

Spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2018 omhandler ungdommers opplevelse av hvorfor de valgte å slutte med organisert idrett, dette gir et nytt og nyansert bilde på årsaker til frafall og ungdommenes personlige betraktninger.

Gjennom denne masteroppgaven håper jeg å kunne supplere til allerede eksisterende forskningen som er på feltet. Det er ønskelig å finne ut om det er klare trekk i hvorfor denne aldersgruppen velger å slutte med idretten de holdt på med, og om det er enkelte idretter som skiller seg ut. Det å kunne finne en parallell mellom årsak og hvilke(n) idrett(er) hvor dette har størst forekomst, kan bidra til at man kan benytte konkrete tiltak og ressurser for å redusere forekomsten der den er hyppigst.

4.0 Teoretisk rammeverk

Dette kapittelet har som hensikt å presentere relevante teoretiske perspektiver som kan bidra til å belyse studiens problemstilling. For å forstå ulike mekanismer og begrunnelser for generelt frafall i ungdomsidretten benytter jeg meg av leisure constraints theory, samt Daniel Gould (2007) sine teoretiske rammeverk. For å forstå kjønnsforskjeller i frafallsmekanismer benytter jeg meg primært av konseptene hegemonisk maskulinitet (Connell & Messerschmidt, 2005) og myk essensialisme (Messner, 2011). I tillegg se nærmere på påvirkningen av trenere og kvinners deltakelse i en maskulin idrett (Broch, 2016) og medias fremstilling av kjønn og idrett som mulig påvirkningskraft (Broch, 2014).

4.1 Leisure Constraints Theory

Leisure constraints theory er primært et overordnet rammeverk som forstår deltakelse og frafall i fritidsaktiviteter i lys av tre nivåer av barrierer som må overkommes: intrapersonlige barrierer, mellommenneskelige barrierer og strukturelle barrierer (Crawford & Godbey, 1987; Crawford, Jackson & Godbey, 1991; Godbey, Crawford & Shen, 2010; White, 2008). White (2008) beskriver begrensninger som faktorer som både kan hemme eller muliggjøre deltakelse og tilfredshet med aktiviteten, og hvilke fritidsaktiviteter man velger.

Intrapersonlige begrensninger defineres som individuelle psykologiske egenskaper som har påvirkning på utviklingen av fritidspreferanser, i dette tilfellet den organiserte idretten ungdommene deltar i. Eksempler på dette kan være mangel på selvtillit, ferdighetsnivå og selvbestemmelse.

Mellommenneskelige begrensninger blir definert som sosiale faktorer som påvirker utviklingen av fritidspreferanser. Eksempler på dette er mangel på fritidspartner og støtte, samspill med andre mennesker, relasjoner og tilhørighet, gruppepress, kultur i idrettslaget (prestasjonsdrevet eller lekorientert) og sosial klasse.

Strukturelle begrensninger defineres som faktorer som påvirker sammenhengen mellom intrapersonlige og mellommenneskelige faktorer og idrettsdeltakelsen. Eksempler på dette er klimaet, mangel på transport til trening, mangel på eller ikke gode nok fasiliteter og økonomi (White, 2008).

I henhold til Crane & Temple (2015) er leisure constraints theory nyttig når det er snakk om menneskelig atferd på bakgrunn av at den er kompleks og påvirkes av umiddelbar og distale miljøer, samt individets personlige egenskaper, motivasjoner og preferanser.

Godbey et al. (2010) påpeker at leisure constraints theory til en viss grad kan sees på som en hierarkisk modell for fritidsbegrensninger. Faktorene ble ordnet fra det mest proksimale (intrapersonlige) til det mest distale (strukturelle). Samtidig påpeker Godbey et al. (2010) at det er viktig å ta i betraktning at selv om modellen har en hierarkisk natur, er det ikke nødvendigvis de intrapersonlige begrensningene individet alltid møter først. Faktorer som blant annet kan være med på å påvirke hvor begrensningene starter er individets interesser og holdninger, kunnskap og ferdigheter, sosiale nettverk og kulturelle bakgrunn. Når de nevnte faktorene endres, så vil begrensningene individet står ovenfor fortsette å utvikle seg. Å være jente eller kvinne i et mannsdominert idrettsmiljø kan for eksempel gjøre at strukturelle eller sosiale begrensninger gjør seg gjeldende først.

4.2 Daniel Gould

Gould (2007) henviser til tre identifiserte teoretiske rammeverk som mulige forklaringer på underliggende årsaker til frafall. Den første baserer seg på barns tilnærming til aktiviteten. Graden av hvor målorientert og hvordan de opplever suksess, motgang eller deres prestasjonsmål vil være avgjørende. Gould (2007) beskriver at det er tre grader av prestasjonsatferd. Den første er en orientering i forhold til evne, hvor et barn deltar i en aktivitet i et forsøk på å demonstrere høy evne og minimere lav evne, og det gjøres vanligvis ved å vinne. Det andre er en oppgave-orientering, hvor barnet deltar i et forsøk på å gjennomføre oppgaven så bra som mulig. Den siste er en sosial godkjennelses-orientering, hvor barnet deltar i et forsøk på å få godkjennelse fra betydningsfulle personer, og gjør det ved å vise maksimal innsats. Disse tre gradene av måloppnåelse er viktige for om ungdommene er motivert og fortsetter innenfor idretten. Begrunnelsene ungdommene gir kan derfor være avhengige av hvilken målorientering de har eller i hvilken grad idrettskonteksten er gode på å stimulere de ulike målorienteringene.

Det andre teoretiske rammeverket går ut på om man opplever seg selv som kompetent eller ikke. Ungdommene går på leting for å tilegne seg kompetanse gjennom mestring, og mangel

på mestring eller kompetanse vil derfor være utslagsgivende for om ungdommer slutter med idrett (Gould, 2007).

Det tredje teoretiske rammeverket baserer seg på forskjellen i frafallsmekanismer som deles inn i «drop-out» og «burnout». De som faller innunder gruppen «drop-out» slutter på bakgrunn av de ikke lenger finner det verdt å drive med idrett og ønsker heller å bruke tiden sin på andre ting. Det er størst frafall på bakgrunn av «drop-out». En sosial bytteteori forklarer «drop-out» best, ifølge Gould (2007). De som faller innunder gruppen «burnout», «...rommer noe av det samme som Sisjord (1994, 1995) betegner som «negativt frafall» ut fra et skille mellom erfaringene – gode og dårlige – som ligger til grunn for frafallet (Seippel, 2005, s. 12). Gould (2007) definerer «negativt frafall» og «burnout» som psykologisk, følelsesmessig og fysisk frafall som er resultatet av kronisk stress og endringer i interesser og verdier. Han argumenterer videre for at en kognitiv-affektiv modell best forklarer «burnout». Utøverne som opplever «burnout» er ofte suksessfulle, men de opplever et stort press til å prestere, som fører til blant annet mangel på søvn og energi, depresjon, irritasjon og sinne. Dette resulterer i at utøveren velger å slutte fordi situasjonen oppleves som uutholdelig (Gould, 2007; Seippel, 2005; Sisjord, 1994).

Gould (2007) danner så en integrert modell på bakgrunn av forskningsbidragene. Det er fire sammenhengende komponenter, som hver fokuserer på et annet aspekt av frafall, også kalt utmattelsesprosessen. Den første skiller mellom forskjellige måter å slutte med idrett på; noen slutter helt, noen er aktive i en annen setting, noen er mindre aktive og andre er mer aktive. Gould (2007) mener at det er feil å tro at når utøverne slutter, så deltar de aldri i idretten igjen. Mange slutter med en idrett, for så å kunne delta i en annen. Mens andre slutter i en idrett, for så å begynne igjen ved en senere anledning. Utmattelsesprosessen tar slutt når utøveren velger å ikke lenger delta innenfor idretten (Gould, 2007).

Datamaterialet i denne masteroppgaven er samlet inn fra elever på videregående skole. Tidligere forskning støtter oppunder at denne gruppen i stor grad er ferdig med utprøvelsesfasen av ulike idretter. Det kan derfor være rimelig å anta at majoriteten av ungdommene i denne studien tilhører den gruppen som har sluttet helt med idrett.

Neste komponent fokuserer på om utøveren selv kontrollerer valget om å slutte med idrett eller om det er eksterne faktorer som tvinger frem frafallet. Eksempler på eksterne faktorer er at utøveren ikke får delta på laget, økonomiske kostnader forbundet med idrettsdeltakelsen,

skader og flytting. Det forekommer oftere at det er utøveren selv som velger å slutte med idrett, men det er viktig å ta i betraktning at valget også her kan være påvirket av eksterne faktorer (Gould, 2007).

Tredje komponent i modellen av frafall, er kostnad-nytte-resonnementer. Her spør utøveren seg selv om dette er noe man ønsker å fortsette å bruke tiden sin på eller om den skal brukes på noe annet. Frafallet oppstår når utøveren opplever at kostnadene overskygger fordelene. Faktorer som blant annet er med å påvirke dette er opplevd kompetanse, grad av tilfredshet, om idrettskonteksten passer med utøverens målorientering og psykologisk stress (Gould, 2007).

Fjerde og siste komponent er motivasjonen for idrettslig frafall. Her er det delt inn i to sterkt forbundne underkomponenter. Den første viser til forklaringer på overflatenivå eller egenrevisning av den samlede kostnaden forbundet med idrettsdeltakelsen. Her benyttes det et interaksjonistisk paradigme, dette er på grunn av at frafallet blir påvirket av både personlige og situasjonelle faktorer. Personlige faktorer inkluderer psykologiske faktorer, som for eksempel interesse i andre aktiviteter, at det ikke oppleves som morsomt og stress og press i forbindelse med konkurranse. Psykologiske faktorer er for eksempel mangel på ferdigheter og skader. Situasjonelle faktorer er faktorer som inkluderer selve idrettsprogrammet, dårlig organisering og sosial støtte fra betydningsfulle personer (Gould, 2007).

På bakgrunn av at ungdommene selv har svart på hvorfor de sluttet med idrett i denne masteroppgaven, kan det være rimelig å anta at det er denne typen frafallsforståelse jeg fanger opp.

Den andre komponenten består av teoretiske motiver. Unge utøvere kan ha vanskeligheter med å uttrykke om de er oppgave-, sosial- eller ferdighetsrettet, men individuelle forskjeller eksisterer i disse prestasjonsorienteringene og er relatert til videre idrettsdeltakelse (Gould, 2007).

I denne masteroppgaven vil denne typen underliggende teoretiske motiver være vanskelig å fange opp i og med at ungdommene selv beskriver hvorfor de sluttet med idrett.

Det er flere positive aspekter ved denne modellen. Den har integrert både deskriptive og teoretiske funn på frafall i barne- og ungdomsidretten, samtidig som den er bred i sitt omfang. Modellen har integrert den sosiale utvekslingen, oppgave-orienteringen, oppfattet ferdighet og

det kognitive-affektive teoretiske rammeverket. I tillegg tar den for seg viktige forskjeller mellom «drop-out» og «burnout» (Gould, 2007).

4.3 Oppsummering av de teoretiske perspektivene

Tidligere forskning viser at de sosiale mekanismene som er involvert når ungdom faller fra idretten er komplekse og kan bli påvirket av intrapersonlige, mellommenneskelige og strukturelle begrensninger. Forskningen indikerer at det er de intrapersonlige og mellommenneskelige begrensningene som har størst påvirkning på frafallet (Crane & Temple, 2015; Godbey et al., 2010). Samtidig viser leisure constraints theory tydelig til at det er et sterkt samspill mellom årsaker til å slutte med organisert idrett. Det er spesielt fem årsaker som fører til frafall, det er mangel på glede, oppfattelse av kompetanse, sosialt press, konkurrerende prioriteringer og fysiske faktorer (skader) (White, 2008; Crane & Temple, 2015; Godbey et al. 2010).

Forskningen viser at grunner for å slutte med idrett kan være både innenfor og utenfor ungdommers egen kontroll, og kan være relatert til både interne og eksterne grunner i idrettslagene. Årsaker til frafall som er utenfor ungdommens kontroll er forhold som på en måte tvinger ungdommene til å slutte, som for eksempel skader og flytting (Gould, 2007). Denne typen årsaker vil ofte føre til en «burnout»-prosess i frafallet som kan være problematisk.

Pilgaard (2012) har en modell som baserer seg på forskningen til Seippel (2005) og Gould (2007) på frafall i idretten. Hun tar for seg interne og eksterne grunner for å slutte med idrett og om de er selvvalgte eller påtvungne årsaker. Grunner som for eksempel ugunstige treningstider, skader, ikke tilbud i klubb, dårlig forhold til treneren og sosial mistrivsel er interne påtvungne årsaker. Eksempler på interne selvvalgte årsaker er for eksempel mistet interesse, det ble for kjedelig, for stort konkurransefokus, lei av å ta hensyn til andre, for mye frivillig arbeid og man har fått ut det man ville av idretten. Grunner som for eksempel hadde ikke nok tid, flyttet og stiftet familie er eksempler på eksterne påtvungne årsaker, og andre interesser er eksempel på eksterne selvvalgte årsaker. Sisjord (1994) påpeker at ungdommers frafall er knyttet til enten selve idrettsaktiviteten eller miljøet utenfor. Når det gjelder selve idretten er det ungdommenes opplevelser og erfaringer i forhold til trivsel med idretten, tilretteleggingen av idretten og forholdet med treneren og andre i idrettsmiljøet. For det

utenom idretten er det i forhold til ungdommers hverdagsliv, tid til skole, andre fritidsinteresser og venner utenfor idretten (Sisjord, 1994).

4.4 Kjønnsideologi og idrettsfeltet

På bakgrunn av at jeg ønsker å se nærmere på om det forskjeller mellom jenter og gutter i deres grunner til å slutte med idrett, har jeg valgt å redegjøre for noen teorier som omhandler idrett og kjønn. De vil bidra som et bakteppe for å forstå hvilken grad jenter og gutter oppgir ulike grunner til å slutte med idrett.

4.4.1 Kjønn og idrett

De skandinaviske landene blir sett på som foregangsland innenfor likestilling, blant annet på grunn av antallet kvinner i politikken. Selv om de skandinaviske landene har kommet et godt stykke på vei, er fortsatt likestilling et omstridt tema. Kvinners idrettsdeltakelse blir sett på som en arena der oppfatninger av kjønn blir utfordret. Måten idrettsorganisasjoner ser på og forstår kjønn som et politisk spørsmål er påvirket av og har i tillegg påvirkning på de dominerende kjønnsdiskursene generelt i samfunnet (Hovden, 2012).

Den organiserte idretten er i stor grad skapt av og for menn (Fasting, Sand, Sisjord, Thoresen & Broch, 2008). Menn har vært dominerende siden tidenes morgen i idrettshistorien. Grunnleggeren av den internasjonale olympiske komite og de moderne olympiske lekene, Pierre de Coubertin, anså idretten som en typisk mandig aktivitet. I Paris i 1900, deltok seks kvinner i de olympiske leker (Loland, 2013). Det er en skjevfordeling mellom kjønn i den organiserte idretten. Rapporten til NIF, «Nøkkeltall», viste at 789 540 medlemskap i den organiserte idretten tilhørte jenter og kvinner, mens 1 136 761 tilhørte gutter og menn (Idrettsforbundet, 2018). Kvinners mindretall i idretten har ikke bare vært markant i deres deltakelse, men også i lederposisjoner, som i samfunnet forøvrig. Det er langt flere mannlige trenere og kvinner tar oftere på seg små roller blant annet i støtteapparatet (Fasting, Sisjord & Sand, 2017).

I de senere årene har kvinners innmarsj i idretten, både i organiserte og ikke-organiserte aktiviteter økt. NIF har uttrykt ønske om å bedre situasjonen og etter at de vedtok paragrafen 2-4 som omhandler kjønnsrepresentasjon og kjønnskvoltering i 1990, har antallet kvinnelige

styremedlemmer økt (Fasting & Sand, 2017). Ferske tall fra NIF viser at det har vært en økning av kvinnelige ledere innenfor norsk idrett. Det er 32% kvinnelige ledere i idrettskretsene, 24% i særforbundene og 27% i idrettslagene. Dette viser en positiv trend, men målet er langt ifra oppnådd (Olsen, 2019).

Man kan se at det er klare forskjeller mellom kjønnene når det kommer til hvilke aktiviteter de driver med. Flere jenter og kvinner driver med gymnastikk, trim, dans og aerobic, mens flere gutter og menn trekkes mer mot organisert idrett som har et større fokus på konkurranse og kroppskontakt (Sisjord, 1994; Loland, 2013).

4.4.2 Kjønnsideologi på idrettsfeltet

Selv om kjønnsforskjellene har minket er idrettsfeltet fortsatt mannsdominert. Spørsmålet er i hvor stor grad og om det preger hvorfor jenter og gutter slutter med organisert idrett. Gjennom min masteroppgave håper jeg å kunne finne ut av nettopp dette og om det er kjønnsforskjeller i begrunnelsene til frafall.

Robert Connell er en anerkjent maskulinitetsforsker og introduserte blant annet begrepet hegemonisk maskulinitet på starten av 1990-tallet. Dette begrepet er det dominerende i kjønnshierarkiet og omhandler menn som har ledende posisjoner i et sosialt system. Det finnes ikke bare én form for maskulinitet, men flere. Hegemonisk maskulinitet ble sett på som en vanlig praksis som tillot menn å fortsette sin dominans ovenfor kvinner (Connell & Messerschmidt, 2005).

Hegemonisk maskulinitet er dynamisk, den vil være ulik fra kultur til kultur og være i endring over tid. I tillegg vil den skille seg ut fra andre typer maskuliniteter og bare et mindretall av menn kan anses å være innunder hegemonisk maskulinitet. Det oppstår under spesifikke omstendigheter, og det er bare enkelte grupper i samfunnet som kan opprettholde den formen for makt og posisjon (Connell & Messerschmidt, 2005).

Begrepet hegemonisk maskulinitet ble brukt i forskning på menn og maskulinitet. I tillegg ble det brukt som et begrep i idretten for å forstå populariteten til idretter med kroppskontakt, som for eksempel boksing. Begrepet har vært brukt til å beskrive en stereotypisk form for maskulinitet som dominerer i idretten, dette på bakgrunn av at de som sitter i maktposisjoner i

idretten ofte er menn. Det kan føre til at idretten muligens er spesielt tilpasset gutter og de stereotypiske maskuline verdiene (Connell & Messerschmidt, 2005).

Guillet, Fontayne, Sarrazin & Brustad (2006) så nærmere på effekten av kjønnsrolleorienteringer på psykologiske dimensjoner ved kvinnelige idrettsutøvers idrettsdeltakelse, og sannsynligheten for videre deltakelse i en stereotypisk maskulin idrett. Studien så nærmere på kvinners deltakelse innenfor håndball. Studiens funn viste at maskulinitetsorienteringen hadde positiv verdi for oppfattelse av kompetanse i håndball, mens femininitetsorienteringen hadde negativ verdi for opplevd kompetanse. Kvinnene som fortsatte å spille håndball hadde høyere poengsum når det kom til maskulinitet enn de som sluttet.

Det er mange sosiale aktiviteter som er kjønnsdelt og idretten er ikke noe unntak. De ulike idrettene viser ulikheter av maskulinitet og femininitet i forhold til kulturelle stereotyper. Tidligere forskning viser at enkelte idretter har blitt betraktet som mer maskuline og andre mer feminine. Tunge gjenstander, kroppskontakt og utholdenhet er kjennetegn på idretter som har blitt sett på som maskulin karakter. Typiske kvinnelige og feminine idretter blir gjenkjent ved estetikk og eleganse. Tidligere forskning argumenterer for at lagidretter ofte ble ansett som upassende for kvinner. Dette er på bakgrunn av deres mannlige og maskuline karakteristikk, som blant annet selvsikkerhet og aggressivitet. Eksempelvis ble håndball sett på som passende idrett for menn og gymnastikk for kvinner (Guillet et al., 2006).

Guillet et al. (2006) mener at kvinner kan føle på kjønnsmessig upassende deltakelse når de deltar i stereotypiske maskuline idretter, fordi forventninger om maskulinitet og femininitet kommer i konflikt med hverandre. Rollene som kvinne og idrettsutøver er ikke like harmonisert som når kvinner deltar i mer kjønnspassende idretter. Spesielt i ungdomsårene kan denne konflikten være fremtredende, hvor man går fra å være et barn og en ung jente til å bli en kvinne. Ungdomsårene kan være en sårbar tid og spesielt kan de kjønnsmessige stereotypene og deres forventninger være svært innflytelsesrike. Tidligere forskning har tildelt fenomenet, «kjønnsrolle intensivering», hvor presset for å overholde de sosiale stereotypene øker. Det å være feminin kan komme i konflikt med idrettsdeltakelsen, og spesielt hvis idretten blir ansett å være maskulin i sin utøvelse. Dette kan resultere i at jenter enten velger å ikke starte med visse typer idretter eller slutter, på bakgrunn av denne opplevde kjønnsrollekonflikten (Guillet et al., 2006).

Michael Messner er en amerikansk maskulinitetsforsker, i en artikkel redegjør han for hvordan kjønn kommer til uttrykk i ungdomsidretten (Messner, 2011). Messner undersøkte hvordan moderne profesjonelle ungdomstrenerer tenker om forskjeller mellom det å trene jenter og gutter, og om deres antakelser om kjønnsforskjeller. Han beskriver en ideologi som kalles for hard essensialisme. Han foreslår en firedelt periodisering av hegemoniske og mot-hegemoniske kjønnsideologier som strekker seg fra midten av 1900-tallet og frem til nå. Han identifiserte en framvoksende kjønnsideologi som han kaller for myk essensialisme. Messner argumenterer for at ungdomsidretten har blitt en viktig arena for myk-essensialistiske fortellinger som passer det liberal feministiske «språket» og trekkene til jenter, men ikke til gutter. Dette fører til gjenskaping og naturligjøgning av kjønns-ulikheter i middelklassen som Messner tar for seg (Messner, 2011).

Det ble det antatt at jenter og kvinner ikke var egnet for å utøve idrett og ble nektet deltakelse. Idretten var utelukkende av og for gutter og menn, men fra 1970-tallet endret dette seg. Little League Baseball ble saksøkt for jenters og kvinners rett til å spille baseball. En nasjonal lov ble opprettet ved navnet «Title IX». Denne loven resulterte i at jenter fikk juridiske rettigheter til å delta i skoleidrett og var avgjørende for deres inntog i idretten. Idretten var ikke lenger bare forbeholdt gutter og menn takket være feministiske aktivister og «Title IX». De siste tyveårene har kvinners deltakelse innenfor idretten nådd nye høyder (Messner, 2011).

Selv om jenter og kvinners inntog i idretten økte, så betydde ikke dette en endelig triumf av feminisme ifølge Messner, men heller en moderne omorganisering av kjønnsrelasjoner og framveksten av en ny hegemonisk klassebasert kjønnsideologi. Messner konkluderer med at ungdomsidretten har blitt et ideelt sted for bygging av fortellinger som passer det liberale feministiske valget til jenter, men ikke gutter. Dette bidrar til å rekonstruere og naturligjøre allerede eksisterende kjønnsforskjeller i familie- og yrkeslivet (Messner, 2011).

Messner skiller mellom begrepene, kategorisering og essensialisme. Kategorisering blir beskrevet som en tro om at alle medlemmene av en gruppe er på en bestemt måte, mens alle medlemmene av en annen gruppe er på en helt annen måte. Et eksempel på dette er at alle kvinner har morsinnsikt og er kjærlige, mens menn er aggressive. Han beskriver essensialisme som et synspunkt som antar naturlige forskjeller mellom en gruppe mennesker. Disse er ofte biologiske, en antakelse er for eksempel at kvinner blir påvirket av hormoner som gjør at de er mer emosjonelle, mens menn er mer rasjonelle (Messner, 2011).

Det skilles mellom to typer essensialisme, hard og myk. Hard essensialisme beskrives som en kategorisk og essensialistisk oppfatning av kjønn som var grunnlaget for den hegemoniske kjønnsideologien etter andre verdenskrig. Et tydelig eksempel er at kvinner skulle ikke delta i idretten med begrunnelser som var forankret medisinsk og biologisk. Typiske symbolske ikoner for hegemonisk maskulinitet og understreket femininitet var fotball og cheerleading. Myk essensialisme beskrives som middelklassens fremvoksende hegemoniske ideologi, som verdsetter den liberale feministiske ideen om individuelt valg for jenter og kvinner. Samtidig beholder man stort sett et naturalisert syn for gutter og menn, et syn som er spesielt tydelig innenfor ungdomsidretten. Messner beskriver myk essensialisme som et trossystem som antar at det er naturlige forskjeller mellom jenter og gutter. Det støtter derimot ikke kategorisk inneslutning av kvinner. Innenfor idretten er det bred støtte for jenteidretten og det kan ofte være egne tilrettelagte idretter for jenter og gutter (Messner, 2011).

Messner ønsket å vise tydelige eksempler på myk essensialisme, og mener at ungdomsidretten er et ideelt sted for å illustrere dette. Idretten som en institusjon har historisk skapt og vist kulturelle forutsetninger og verdier om essensielle forskjeller mellom kvinner og menn. Ved å synliggjøre menneskers kroppslige evner og begrensninger, mer enn hva andre institusjoner har gjort. Messner mener idretten fortsatt er et sted hvor essensialisme er konstruert. Eksempelvis så er trenere komfortable med å se på jenter og gutter som forskjellige og de beskriver at de behandler de ulikt (Messner, 2011).

Ungdomstrenerne i fotball, baseball og softball var enige om at det var like muligheter for jenter og gutter til å utøve idrett. De hadde derimot lite tro på å eliminere kjønns skillet som er i idretten. Flertallet av trenerne i idretten er menn, og kvinner tar oftest på seg roller i støtteapparatet. Trenerne var enige i at idretten var både helsefrembringende og styrkende for jenter. Når det gjaldt guttene falt de tilbake på klisjeer som at gutter er hyperaktive, bøllete og er drevet av testosteron. Deres tankemåte var mer sofistisert rettet mot jenter, enn det den var mot gutter (Messner, 2011).

Ungdomstrenerne så på idretten som en måte for jentene å få mer maskuline trekk som kunne gi dem nytte i arbeidslivet. Gutters aggressive og konkurrerende egenskaper ble derimot sett på som naturlige uttrykk, som ikke nødvendigvis var konstituert gjennom idrett. Trenerne mente at jenter kunne «omformes» og idrettsdeltakelse kunne føre til at de adopterte disse aggressive trekkene og bli mer like guttene. Bakgrunnen er en tanke om at jenter er naturlig

fleksible, medgjørlige og gruppeorienterte, og gjennom idrettsdeltakelse kan de bli aggressivt konkurransedyktige individer. Gutters naturlige trekk ble utspilt gjennom deres deltakelse i idretten og ble sett på som aggressive individer. Gjennom idretten så blir forskjellene mellom jenter og gutter mer visket ut. Trenerne som hadde trent begge kjønn beskrev at de behandlet jenter og gutter forskjellig på bakgrunn av at jenter var mer sensitive og emosjonelt sårbare. De mente at gutter responderte bra hvis du kjeftet og ristet dem, mens for jentene brukte de en helt annen tilnærming. De beskrev at jenter var komplekse, mens gutter var mer enkle av natur (Messner, 2011).

Messner mener at trenerne behandler jenter og gutter forskjellig, og det er en naturlig respons på deres oppfatninger av at det er klare naturlige forskjeller mellom jenter og gutter. Det disse trenerne derimot ikke tenker på er at deres ulike tilnærming til kjønnene konstruerer og bidrar til disse forskjellene. To av trenerne mente at når man roper og kjefter på guttene så gjør det ikke noe, guttene bryr seg ikke og det ikke går innpå dem. Dette er basert på antagelsen av at gutter er emosjonelt usårbare. Det de ikke tenker på er at gutter helt fra oppveksten av er lært opp til å undertrykke fysisk og psykisk smerte og ikke vise sårbarhet. Messner mener at dette fører til ytterligere «herding» av gutters oppførsel (Messner, 2011).

Messner beskriver at i yngre årsklasser, når en gutt blir skadet eller kjeftet på, så blir personen synlig lei seg og enkelte gråter. I eldre årsklasser blir tårer og synlig sårbarhet sjeldnere og de blir heller sinte. Gjennom «herdingen» læres guttene til å uttrykke mer passende maskuline uttrykk som sinne og stillhet, enn å vise smerte og sorg. Messner argumenterer for at denne forskjellsbehandlingen mellom jenter og gutter, fører til et enda større skille enn hva som har blitt sosialt konstruert og fører til at jenter og gutter er på dypt ulike følelsesmessige nivåer. «Herdingen» gjør det vanskeligere for guttene å oppnå sitt følelsesmessige potensiale for at de skal bli gode partnere og foreldre. Essesialismen kommer til uttrykk i hvordan voksne trenerne forstår barn, og forholder seg til barn. Det er ikke den samme harde essesialismen som det var tidligere, men en ny og mykere essesialisme. Messner mener denne myke essesialismen på idrettsfeltet også samsvarer med realiteten til jenter og kvinners deltakelse i det offentlige liv (Messner, 2011).

4.4.3 Kvinner i en maskulin idrett

Jenter og kvinner har dominert i både medlemstall og i medias fremstilling av håndball i Norge. Det norske kvinnelandslaget blir sett på som en institusjon hvor spillerne blir kalt for håndballjentene. Broch (2016) har gjort feltarbeid i et håndballag for jenter og beskriver hvordan trenerne for et yngre jentelag fortvilte over at jentene var for snille. Trenerne ønsket ikke at spillerne skulle være slemme mot motstanderne, men at det kan være en ulempe å være for snill i sammenheng med idrettslig konkurranse. I medias fremstilling av norsk håndball blir også her snillhet omtalt som problematisk. Trenerne ønsker ikke å oppfordre til at jentene skal være slemme, men ønsker at de heller skal være tøffe. I håndball blir snillhet betegnet som passivitet og feighet, mens tøffhet er å være uredd, sterk og samarbeidsvillig. Som håndballjente skal du være lydig ovenfor treneren, være støttende mot lagvenninnene og tøff ovenfor motstanderen. Broch diskuterer om denne måten å opptre på, kan for norske jenter bli en ny normativ måte å utøve kjønn på. Dette er som resultat av populariteten håndball og spesielt håndballjentene har i Norge, og majoriteten av deltakelsesmassen (Broch, 2016).

Broch (2014) undersøkte også medias fremstilling av håndballspillere i hvordan kommentatorer og journalister anvender ord og begreper i forbindelse med kjønn når de kommenterer norsk kvinnehåndball. Kommentatorene og journalistene framstiller håndballjentene som vellykkede og sterke individer. Håndball blir ansett å være en feminin og kjønnspassende idrett for kvinner i Norge, samtidig som idretten i seg selv ikke er preget av tradisjonell femininitet. Ifølge Broch viser norsk håndball på denne måten kjønn som en dynamisk kulturbygging. Håndballjentene blir gjennom media fremstilt som suksessfulle og feminine i en maskulin, aggressiv og fysisk idrett. Håndballjentene utstråler positivitet ved at de smiler og er glade. Dette viser at håndballjentene ikke trenger å overkompensere det feminine, selv om de utøver en maskulin idrett (Broch, 2014).

5.0 Metode

I dette kapitlet vil jeg begrunne mitt valg av metode og dets fordeler og ulemper.

Halvorsen (2008) har en fin beskrivelse av hva metode er og ser på det som en systematisk måte å undersøke virkeligheten på. Jeg vil beskrive datamaterialet som er fra spørreskjemaundersøkelsen, Ung i Oslo 2018 og dens utvalg. Deretter vil jeg ta for meg viktige begreper innenfor forskning som generalisering, validitet og reliabilitet. Til slutt vil jeg beskrive prosessen for kodingen av datamaterialet, hvilke statistiske analyser jeg har brukt og ta for meg viktigheten av god forskningsetikk.

5.1 Forskningsdesign og vitenskapelige posisjon

I denne masteroppgaven benytter jeg et datamateriale fra det langsiktige samarbeidet mellom Ungdatasenteret ved NOVA og NIH, hvor det var ønskelig å få mer kunnskap om ungdommers deltakelse innenfor idretten. Ungdata-undersøkelser har blitt gjennomført over hele landet gjennom flere år. Målet er å få mer kunnskap om hva slags posisjon og status idretten har blant dagens ungdom. Forskningen er støttet av Kulturdepartementet (KUD), NIH og OsloMet - storbyuniversitetet, tidligere kalt Høgskolen i Oslo og Akershus.

I spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2018, ble det tilført to åpne spørsmål i spørreundersøkelsen. Det ene ble stilt til ungdom som oppgir at de sluttet med idrett, der de ble bedt om å kort beskrive viktigste grunnen til hvorfor de sluttet, samt hvilken idrett de hadde drevet med. Det andre omhandler ungdom som er aktive i idrett, og om de kan beskrive hva deres største motivasjon for å drive med idrett er. I undersøkelsen Ung i Oslo 2015, var det også spørsmål rettet mot frafall, men da brukte de predefinerte svarkategorier. Grunnen til den nye tilnærmingen, er for å se om disse områdene blir dekket godt nok, og se nærmere på «spranget» mellom predefinerte svarkategorier og den nye tilnærmingen, hvor ungdom kan svare fritt med egne ord hvorfor de sluttet med idrett.

Jeg kommer først til å foreta en kvalitativ analyse av det åpne spørsmålet i Ung i Oslo 2018. Deretter kommer jeg til å benytte kvantitativ metode for å analysere datamaterialet. Masteroppgaven består av en tilnærming med bruk av både kvalitativ og kvantitativ metode.

5.1.1 Kvantitativ forskning

Ifølge Dalland (2017) er fordelen med kvantitative metoder at de gir en oversikt over representative funn og «...de gir data i form av målbare enheter» (s. 52). Som Jacobsen (2005) beskriver så er fordelen med å benytte seg av kvantitativ metode «...at den standardiserer informasjonen og gjør den *lett å behandle* ved hjelp av datamaskiner» (s. 132). Man kan få god oversikt over et stort og komplekst datamateriale på en forholdsvis enkel måte ved hjelp av dataprogrammer. Det er enkelt å avgrense undersøkelsen, for den har en ganske klar start og slutt, og den er ofte mindre kostbar enn kvalitativ metode (Jacobsen, 2005). Gjennom eksempelvis spørreskjema, kan man nå ut til forholdsvis mange personer og med det få et representativt utvalg. Dette fører til at det er lettere å kunne generalisere funnene fra respondentene til «resten av befolkningen» som vi ønsker å si noe om og slike undersøkelser har høy ekstern validitet. En annen fordel ved denne tilnærmingen er at man kan beskrive et gitt forhold relativt presist, som vi kan presentere i form av prosent eller antall, og som vi med en kjent grad av usikkerhet kan generalisere til den gitte populasjonen. Man vil få mye opplysninger om variasjoner og samvariasjon mellom flere ulike forhold samtidig. Kvantitativ metode gjør det enkelt å strukturere den innsamlede informasjonen, finne klare og tydelige hovedtrekk og finne avvik fra disse. Det er ikke noe direkte kontakt eller involvering med de som undersøkes, men en viss grad av påvirkning, gjennom utvalg av spørsmål og måten disse blir stilt.

Jacobsen (2005) beskriver at den største ulempen ved kvantitativ metode er at den kan gi et overfladisk preg, ved at det er ønskelig å nå ut til flest mulig og dermed ikke så kompleks. Det er vanskelig å kunne gå i dybden, man må nøye seg med å måle enkle forhold og det er umulig å få med alle de individuelle variasjonene som finnes hos en gruppe mennesker. En annen ulempe er at «...undersøkeren på forhånd definerer hva som er relevant å svare på» (Jacobsen, 2005, s. 133). Det er dermed svært viktig at spørsmålene i spørreskjemaet er godt utviklet, for det er det eneste man får svar på. Samtidig er fasene i kvantitativ tilnærming mer satt enn de er i kvalitativ tilnærming, og dermed mindre fleksible. Det kan derfor bli svært kostbart hvis man eksempelvis må endre på datainnsamlingsmetode og problemstilling underveis, og kan i verstefall ødelegge troverdigheten til selve undersøkelsen.

Undersøkelseeffekter kan dukke opp, personer kan velge å ikke svare, da kan frafallet bli systematisk skjevt, for eksempel ved at en spesifikk gruppe ikke blir med i undersøkelsen. Det er viktig at spørsmålene i spørreskjemaet blir stilt på en slik måte at de minst mulig har noen

påvirkning på respondentene, og at de ikke blir ledet i en viss retning av forskerne. En siste ulempe ved denne tilnærming er den store avstanden mellom forsker og respondent, det kan føre til lav forståelse fra forskerens side om det fenomenet som blir studert og personene som er involvert. Ifølge Jacobsen (2005) så passer kvantitativ metode ypperlig når man har god forhåndskjennskap og kunnskap til fenomenet man vil se nærmere på, og har en relativ klar problemstilling. Når det er ønskelig å beskrive hyppigheten eller omfanget og hvor ofte et fenomen forekommer er kvantitativ metode best egnet (Jacobsen, 2005).

Dalland (2017) beskriver at kjennetegn ved kvantitativ orientert metode er (1) presisjon, (fremme en mest mulig eksakt avspeiling av det vi ønsker å se nærmere på), (2) bredde, (ser på mangfoldet, innhenter et begrenset antall opplysninger fra mange undersøkelser), (3) det gjennomsnittlige, (fremme det som er felles, det representative), (4) systematikk, (benytte seg av spørreskjema med faste svaralternativer, samt systematiske og strukturerte observasjoner), (5) fjernhet i feltet, (innsamlingen av data skjer uten at det er direkte kontakt mellom forsker og deltaker), (6) deler, (det kommende datamaterialet er knyttet til atskilte fenomener), (7) forklaringer, (prøver å formidle forklaringer gjennom fremstillingen av datamaterialet), (8) tilskuer, (forsker ser på fenomenet sett utenfra, samt tilstreber nøytralitet og tar avstand og det er et jeg-det-forhold mellom forsker og undersøkelsespersonen) (s. 53).

5.1.2 Kvalitativ forskning

I henhold til Dalland (2017) tar kvalitativ metode «...sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle» (s. 52). Kvalitative og kvantitative metoder bidrar på hver sin måte til økt forståelse av samfunnet vi lever i, samt hvordan individer, grupper og institusjoner fungerer og samhandler.

Ifølge Jacobsen (2005) er fordelen med kvalitativ metode at det legger minimalt med begrensning på svarene fra respondenten. Åpenhet er et beskrivende ord for denne tilnærmingen, ved at forskeren er åpen og har i liten grad bestemt seg for hva det søkes etter. Det er gjennom observasjon og intervju forskeren bestemmer hva slags informasjon som samles inn. Kvalitativ tilnærming vil ha høy begrepsvaliditet, forskeren vil fremme den «riktige» forståelsen av fenomenet eller situasjonen. Datamaterialet kan bli nyansert gjennom åpenheten, respondentene gir sine personlige tolkninger, deres individuelle og unike oppfattelse og forståelse av fenomenet eller situasjonen. En annen fordel er nærheten mellom

forsker og det/de som blir undersøkt, og det kan gi forskeren mulighet til å komme under huden og nærmere det gitte feltet. Samtidig er denne tilnærmingen fleksibel, det er mulighet for å endre problemstilling, undersøkelsesopplegg, datainnsamlingsmetode og analyse under forskningsprosessen. Ulempen med kvalitativ metode er at den er svært ressurskrevende, både økonomisk og tidsmessig. Dette kan gå på bekostning av antall respondenter og bli problematisk for representativiteten og generaliseringen, og vil derfor ha lav ekstern validitet. En annen ulempe er at datainnsamlingen kan være vanskelig å tolke, og at dataene vil være ustrukturerte og med andre ord komplekse. Det som også kan være en ulempe er at forskeren foretar seg en form for «siling» av informasjonen som har blitt gitt og noe blir utelatt. Nærheten mellom forsker og det/de som undersøkes kan være problematisk, relasjonen kan bli for tett og det kan føre til at man mister muligheten til kritisk refleksjon.

Dalland (2017) beskriver at kjennetegn ved kvalitativ orientert metode er (1) følsomhet, (fremme en mest mulig eksakt gjengivelse av det vi ønsker å se nærmere på), (2) dybde, (at man går i dybden, man innhenter mange opplysninger fra et lite utvalg), (3) det særegne, (fremme det som er spesielt og avvikende), (4) fleksibilitet, (benytte seg av intervju med stor grad av fleksibilitet og ustrukturerte observasjoner), (5) nærhet til feltet, (datainnsamlingen blir gjennomført med direkte kontakt med det gitte feltet), (6) helhet, (datamaterialet skal få frem sammenhenger og helhet), (7) forståelse, (prøver å formidle forståelse gjennom fremstillingen av datamaterialet), (8) deltaker, (forsker ser på fenomenet sett innenfra, samt erkjenner påvirkning og delaktighet og det er et jeg-du-forhold mellom forsker og undersøkelsespersonen) (s. 53).

5.1.2.1 Konsensusbasert kvalitativ forskning

På tidlig 1990-tallet ønsket forskerne Hill, Thompson & Williams å samle inn kvalitativ forskning. De så på flere ulike tilnærminger, og ble frustrert over manglende informative beskrivelser. Forskerne mente forskningen var vanskelige å forstå, tolke og implementere. Derfor valgte de å utvikle sin egen kvalitative tilnærming, «Consensual Qualitative Research» (CQR). Gjennom CQR ønsket forskerne å integrere de mest egnede egenskapene fra allerede eksisterende metoder, men samtidig at den nye tilnærmingen skulle være robust og enkel å gjennomføre for andre (Hill, Knox, Thompson, Williams & Hess, 2005).

Ifølge Hill et al. (2005) består CQR av følgende komponenter: (a) åpne-spørsmål i semi-strukturerte datainnsamlingsteknikker, gjøres vanligvis i intervjuer, dette tillater innsamling av konsistente data på tvers av enkeltpersoner, samt en mer grundig undersøkelse av individets opplevelser, (b) flere tolkningspersoner gjennom dataanalyseprosessen for å få frem flere perspektiver, (c) konsensus for å komme frem til betydningen av datamaterialet, (d) minst en person som skal sjekke arbeidet av den primære gruppen av tolkningspersoner, for å minimere effekten av gruppebasert-tenkning til den primære gruppen og (e) domener, kjerneideer og kryssanalyser i datanalysen (s. 3).

Det er elementer fra «phenomenological», «grounded theory» og «comprehensive process analysis» CQR er bygd opp av. Kvalitative tilnærminger vektlegger konsensus blant tolkningspersonene for å konstruere funn og bruk av ord, enn å bruke tall for å reflektere over innholdet og meningene i datamaterialet. I tillegg er det inkorporert elementer fra «exploratory, discovery-oriented methods». CQR er konstruktivistisk når det gjelder virkelighetens natur, ontologi og det er flere versjoner av sannheten. Man ser etter felles erfaringer mellom deltakerne, som er en annen form for konstruert virkelighet. CQR er å foretrekke ved gjennomføring av studier hvor man studerer individers indre erfaringer, samt studerer hendelser som er skjult for offentligheten, er sjeldne, forekommer i varierende tidsperioder, og hendelser som ikke har blitt forsket på tidligere eller hvor det ikke har blitt gjennomført noen målinger. Det ideelle med CQR er at det innebærer en streng metode som tillater flere forskere til å undersøke dataene og komme til en felles enighet om dens mening. Det reduserer faren for bias, ved at det er flere forskere som tolker datamaterialet. Noen av CQR sine begrensninger består av tidsforpliktelse, repetisjoner av noen av oppgavene, mangel på nøyaktige retningslinjer for enkelte av trinnene i metoden og vanskelighetsgraden av å kombinere funnene fra flere studier. Forskerne mener ikke at CQR er den eneste eller beste kvalitative metoden, men håper at grundigheten og nøyaktigheten gjennom dens oppbygning lar forskere bruke metoden trofast og bidra til å utvikle bedre kvalitative metoder (Hill et al., 2005). Datamaterialet i denne masteroppgaven er kodet etter inspirasjon fra CQR.

5.2 Datamaterialet

Datamaterialet i denne masteroppgaven består av respondentenes begrunnelser til frafall fra spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2018 (Bakken, 2018.a.).

Ung i Oslo 2018 er en del av den større nasjonale ungdomsundersøkelsen Ungdata. Ungdata består av lokale ungdomsundersøkelser hvor skoleelever fra hele landet svarer på spørsmål som omhandler trivsel og hva de gjør på fritiden. Fra 2010-2018 har 510 000 ungdommer deltatt i Ungdata-undersøkelser. 412 kommuner og nesten alle videregående skolene i landet har deltatt. Ungdata er et gratis tilbud som alle kommuner og fylkeskommuner i Norge kan ta del i og de nasjonale rapportene blir utgitt årlig. Undersøkelsene baserer seg på skoleelever på ungdomsskolen og i videregående skoler som svarer på spørsmål vedrørende deres forhold til blant annet rusmidler, risikoatferd, vold, kriminalitet, nære relasjoner (familie og venner), helse, trivsel og livskvalitet, fritidsaktiviteter, skole og utdanning. Dette resulterer i at Ungdata gir et godt innblikk i hvordan det er å være ung i Norge (NSD, u.å.b.; NSD, u.å.c; Ungdata, 2016; Bakken, 2017; Bakken, 2018.b.).

Ungdata blir gjennom et årlig tilskudd via statsbudsjettet finansiert av Helsedirektoratet, som dekker gratistilbudet til kommuner og fylkeskommuner, samt sekretariatet ved Ungdatasenteret. Dataene som Ungdata sine spørreundersøkelser genererer blir benyttet som kunnskapsgrunnlag i forebyggende ungdomsarbeid, politikktutvikling, forskning og undervisning. Deres resultater gir muligheten til å kunne se nærmere på og analysere regionale variasjoner og trender (Ungdata, 2016).

Det er Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet som har ansvaret for gjennomføringen av Ungdata sine spørreundersøkelser. Dette har de i samarbeid med landets sju regionale kompetansesentre innen rusfelt (KoRus). Dette samarbeidet har tilknytning til gjennomføringen av de lokale Ungdata spørreundersøkelsene og bruken av Ungdata som et hjelpemiddel for kommuner og fylkeskommuner. NOVA står for det overordnede faglige og juridiske ansvaret når det gjelder spørreundersøkelsene, samt at arbeidet i forhold til datainnsamlingen blir gjennomført i tråd med lover, regler og etiske retningslinjer. KoRus har som ansvar å bistå kommunene med planlegging av spørreundersøkelsen, utarbeide spørreskjema, og bidra med veiledning vedrørende gjennomføring av spørreundersøkelsen. KoRus kan også bidra i den lokale evalueringen av resultatene fra spørreundersøkelsen

(Ungdata, 2016).

Spørreundersøkelsen Ung i Oslo 2018 ble gjennomført blant elever på 84 Oslo-skoler. Totalt var det 25 348 elever som deltok fra 8. trinn i ungdomsskolen til Vg3 på videregående skole. Det som var ønskelig med rapporten var å få et bredt og oppdatert bilde av hvordan ungdommene har det og hva de gjør på fritiden. Rapportens resultater sammenlignes med Ung i Oslo-undersøkelsene fra 1996, 2006, 2015 og 2018, i tillegg til de nasjonale resultatene fra Ungdata (Bakken, 2018.a.; Bakken, 2018.b.).

Ungdatasenteret ved NOVA og NIH har inngått et langsiktig samarbeid for å øke kunnskapen om ungdoms deltakelse innenfor idretten. Grunnlaget er Ungdata-undersøkelsen og det er ønskelig å finne ut hva idretten betyr for dagens ungdom. Dette samarbeidet er støttet av KUD, NIH og OsloMet. Det som er unikt med spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2018 er at ungdommene med egne ord har kunnet beskrive hvorfor de valgte å slutte med organisert idrett, og hvilken idrett de drev med (NIH, 2016).

5.3 Utvalget

Datautvalget i denne masteroppgaven er besvarelsene til respondentene fra spørreundersøkelsen Ung i Oslo 2018. Respondentene ble spurt om de deltok i organisert idrett. En tredjedel fra det opprinnelige utvalget på 10 788 elever fra videregående skole (16-19 år), gikk videre til spørsmålet: «Kan du gi en kort beskrivelse av hvorfor du sluttet med organisert idrett, og hvilken idrett bedrev du?». Dette er basert på at respondentene har svart «ja» til at de sluttet med den organiserte idretten de utøvde. 1 390 respondenter av de 3 068 som fikk spørsmålet tilknyttet idrett, svarte at de hadde vært aktive innenfor organisert idrett i tenårene, men hadde sluttet. Det var 1 289 respondenter som svarte på det åpne spørsmålet. Av disse var det enkelte respondenter som ble kodet som «missing» (N=37), på bakgrunn av at det ikke var mulig å tolke deres besvarelser eller at de hadde misforstått spørsmålet. Fire respondenter rapporterte ikke sitt kjønn og ble derfor ekskludert fra analysene. Det endelige utvalget består derfor av totalt 1 248 respondenter. Respondentene kunne svare helt fritt og med egne ord på hvorfor de har sluttet med idrett. Dette har ikke blitt gjort tidligere, i tidligere forskning har det blitt brukt predefinerte svarkategorier og muligheter for avkrysning.

5.3.1 Generalisering

Ifølge Hofmann & Holm (2013) er det i forskningsprosjekter hvor det har blitt anvendt en kvantitativ metode, ofte mulighet for å kunne generalisere resultatene statistisk. Bakgrunnen er at hvis man «...har en velbeskrevet populasjon og en tilfeldig stikkprøve fra denne populasjonen, kan angi statistiske sikkerhetsgrenser (konfidensintervall) for våre resultater, og våre resultater kan generaliseres til andre identiske populasjoner» (Hofmann & Holm, 2013, 2. 63). Generalisering av resultater er kun akseptabelt hvis det er gode grunner til å anta at de populasjonene faktisk er sammenlignbare. Denne formen for generalisering blir kun benyttet i kvantitativ samfunnsvitenskapelig forskning. Det er en form for generalisering som kan benyttes i alle former for vitenskap og denne formen er teoretisk eller begrepsmessig generalisering. Her kan andre samfunnsvitenskapelige begreper og teori generaliseres. Det er viktig å tenke på at forhold endrer seg over tid når det gjelder alle former for generalisering (statistisk og begrepsmessig). Noe som en gang var generalisert og gyldig, trenger ikke nødvendigvis å være det lenger og blir ansett som ugyldig hvis de underliggende forholdene er endret. I kontrollerte kliniske forsøk er det ofte lav ekstern validitet og er nødvendigvis ikke generaliserbart. Det er ofte strenge inklusjonskriterier til slike typer studier og resultatet er dermed ikke representativt for hele den aktuelle populasjonen. For at studien skal være generaliserbar er det viktig at antallet personer som er med i studien er stort nok (Skovlund & Vatn, 2013).

Spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2018, som mitt datamateriale kommer fra, ble gjennomført av elever på 84 Oslo-skoler. Totalt 25 348 elever i alderen 13-19 år, fra 8. trinn på ungdomsskolen og til Vg3 i den videregående skolen deltok i studien. Studiens totale svarprosent er på 74% (Bakken, 2018.a.). Datautvalget mitt hvor 1 289 respondenter i alderen 16-19 år svarte på hvorfor de hadde sluttet med organisert idrett, ga en svarprosent på 93%. Dette resulterer i at studien anses som generaliserbar og at funnene i studien kan være representative for ungdom i Oslo.

5.3.2 Validitet og reliabilitet

Ifølge Dalland (2017) står begrepet validitet for relevans og gyldighet. «Det som måles, må ha relevans og være gyldig for det problemet som undersøkes» (Dalland, 2017, s. 40). Det er viktig at både litteraturen, bakgrunnsinformasjonen og de innsamlede dataene er relevante for den satte problemstillingen. Relevansen for utvalgte kilder og deres bakgrunn skal begrunnes.

Halvorsen (2008) beskriver at validitetsproblemet oppstår på bakgrunn av at forskeren oppholder seg på to plan; (1) *teoriplanet*, foregår når det arbeides med å formulere en problemstilling og i tolkningen av resultatene fra den empiriske undersøkelsen, mens (2) *empiriplanet*, foregår når datamaterialet innsamles og behandles. Validitet referer til «...tre forhold: *målevaliditet* (hvor godt måler de hva de er ment å måle), *generaliserbarhet* (også kalt ekstern validitet) og *kausal validitet* (intern validitet)» (Halvorsen, 2008, s. 67).

Et annet viktig begrep innenfor metodikk er reliabilitet, som betyr pålitelighet. Det «...handler om at må utføres korrekt, og at eventuelle feilmarginer angis» (Dalland, 2017, s. 40). Halvorsen (2008) påpeker at det siktes til «...hvor *pålitelige* målingene er» (s. 68) og at «høy reliabilitet betyr at uavhengige målinger skal gi tilnærmet identiske resultater, det vil si at målene har små målefeil» (s. 68). Ifølge Dalland (2017) er det viktig at dataene blir samlet inn på en slik måte at de er pålitelige og unøyaktigheter må ikke forekomme. Dette kriteriet er viktig for at kvaliteten i forskningen skal være sikret, og handler om at funnene er til å stole på. Gjennom å svare på relevante spørsmål som hvorfor man har undersøkt dette fenomenet, hva man ønsker å bruke funnene til, hvem jeg som forsker er og hvorfor dette er av interesse for meg, gjør at min pålitelighet som forsker kan vurderes. Samtidig er det svært viktig at man konkretiserer hvordan datamaterialet har blitt samlet inn, hvordan det har blitt analysert og hvilke feilkilder som kan ha hatt påvirkning på resultatene, og dette gir mulighet for at påliteligheten til selve arbeidet blir vurdert (Dalland, 2017).

5.4 Koding av datamaterialet

Datamaterialet i denne masteroppgaven er basert på besvarelsene til respondentene fra spørreundersøkelsen Ung i Oslo 2018. Respondentene ble spurt om de kort kunne redegjøre for hvorfor de valgte å slutte med organisert idrett. Besvarelsene respondentene gir, fører til at vi får et nyansert bilde av årsaker til frafall og respondentenes personlige betraktninger om frafall. Datamaterialet i denne masteroppgaven baserer seg på svarene fra 1 248 respondenter (16-19 år) som går på videregående skole i Oslo.

I arbeidet med å kode datamaterialet samarbeidet jeg med Marlene Persson som er sosiolog og skriver doktorgrad om hvordan ungdom har det i idrettslag. Lars Erik Espedalen, som er min biveileder og stipendiat ved NIH bidro også i deler av kodeprosessen. Vi har tre ulike bakgrunner, sosiologi, psykologi og idrettsfag, og dette anser vi å være en styrke ved kodingen av datamaterialet. Arbeidet med å kode materialet ble gjort av Marlene Persson og

meg for å sikre at vi var konsekvente i måten datamaterialet ble kodet på, samt at Lars Erik Espedalen kunne komme med tilbakemeldinger på kodestrukturen.

Kodeprosessen var komplisert, og kodene ble diskutert grundig. Jeg beskriver kodeprosessen nokså detaljert fordi kodingen er en viktig del av analysearbeidet. Vi hadde totalt to runder med koding og tre runder hvor vi hadde en gjennomgang av svarene til respondentene hvor Marlene Persson og jeg hadde kodet ulikt. Resultatene fra første og andre runde av kodingen er presentert i vedlegg 1. Jeg vil her presentere kodeprosessen og kodestrukturen som vi til slutt endte opp med.

5.4.1 Første fase og koderunde

Før jeg startet med kodingen av datamaterialet hadde Marlene Persson gått igjennom respondentenes besvarelser og tatt for seg hvilke temaer som gikk igjen og lagde en midlertidig kodestruktur. Denne kodestrukturen brukte jeg i den første runden av kodingen. Under den første runden kodet vi svarene som gjensidig utelukkende slik at hver besvarelse bare kunne få én kode og dermed bare havne innunder én kategori.

Under den første runden med koding, så ble besvarelsene kodet ut ifra disse 13 inndelte kategoriene; (0) «Missing (tullesvar/ikke svart)», (1) «Tids- og/eller skolepress», (2) «Satsningskonsekvenser», (3) «Dårlige treneropplevelser», (4) «Sosial mistriivsel», (5) «Ikke tilbud i klubben», (6) «Venner sluttet», (7) «Idrettsskade», (8) «Annen skade og sykdom», (9) «Mistet interesse/glede», (10) «Prioritere annen fritid», (11) «Logistikk» og (12) «Andre grunner». Tabell 1 i vedlegg 1 viser inndelingen av kodene og eksempler på typiske svar innunder de ulike kategoriene.

Etter den første runden med koding fikk vi tre en svarforskjell som utgjorde 20%. Lars Erik Espedalen kodet stikkprøver under den første runden, sammen med Marlene Persson og meg. Dette var for å få meningen til en tredjepart. Etter den første runden med koding av datamaterialet oppdaget vi at det var mye av datamaterialet som gikk «tapt». Dette var på grunn av kodestrukturen og inndelingen av kategoriene, og fordi at svært mange av respondentene oppga flere enn bare én grunn til å slutte med idrett, og det var derfor vanskelig å plassere svarene. Et eksempel på hvor respondenten har svart mer enn bare én grunn er, «Skade og venner sluttet». Denne besvarelsen skulle i utgangspunktet bare bli kodet

innunder én kategori, men vi følte at mye av materialet gikk tapt og ikke ble tatt i betraktning, vi valgte derfor å revidere måten å kode på. Kategoriene ble dermed gjennomgått og omstrukturert om nødvendig, noen av kategoriene ble derfor slått sammen og andre ble separert.

5.4.2 Andre fase og koderunde

Siden mange av besvarelsene inneholdt flere grunner bestemte vi oss for å kode på nytt, slik at alle grunnene som ble nevnt i besvarelsene ble kodet. Kategoriene og deres beskrivelse for andre runde med koding så dermed slik ut og ble inndelt i 12 kategorier med flere underkategorier; (0) «Missing», (1) «Tids- og/eller skolepress», (2) «Satsningskonsekvenser», (3) «Dårlige klubbopplevelser», (4) «Sosial mistriivsel», (5) «Ikke tilbud i klubben», (6) «Venner sluttet», (7) «Sykdom og skade», (8) «Mistet interesse/glede», (9) «Prioritere annen fritid», (10) «Logistikk» og (11) «Andre grunner». Tabell 2 i vedlegg 1 viser inndelingen av kodene og eksempler på typiske svar innunder de ulike kategoriene.

Marlene Persson og jeg ble først enige om at besvarelser som inneholdt flere svar innunder samme kategori, også skulle bli kodet. Slik at hver grunn respondentene oppga skulle bli kodet. Dette gikk vi tilbake på i etterkant og valgte den underkategorien som var mest fremtredende i besvarelsen. Et eksempel på dette er, «For liten tid. Skulle gjerne fortsatt, men jeg har verken overskudd eller tid ved siden av alt skolearbeid og prøver». Denne skulle for eksempel ha blitt kodet innunder (1) «Tids- og/eller skolepress» med kode 1 «skole» og 3 «tidspress/for lite tid», men endte opp med å kode den som (1) «Tids- og/eller skolepress» med kode 1 «skole». Her er et eksempel på en besvarelse som hører innunder tre ulike kategorier, «Andre sluttet, mangler interesse, ble FOR seriøst». Denne ble kodet innunder (6) «Venner sluttet», 1 «Venner sluttet»; (8) «Mistet interesse/glede»; 1 «Ble lei/kjedelig/mistet motivasjonen/ikke» og (2) «Satsningskonsekvenser»; 3 «For seriøst».

Etter andre runde med koding hadde Marlene Persson og jeg en svarprosent som utgjorde 10%, og hadde kodet 150 besvarelser ulikt.

5.4.3 Tredje fase og endelig kodestruktur

Marlene Persson og jeg møttes totalt tre ganger etter at vi hadde kodet ferdig den andre runden, for å gå igjennom de 150 besvarelsene hvor vi hadde kodet forskjellig. Deretter

gjennomgikk vi kategoriene og deres underkategorier igjen. Vi så at under den andre kodingen av datamaterialet at enkelte av kategoriene og underkategoriene trengte noen justeringer. Tabell 3 i begynnelsen av analysekapittelet viser den endelige inndelingen av kategoriene og deres underkategorier etter endt revidering.

5.5 Statistiske analyser

Det er de kvalitative analysene som er hovedfokuset i denne studien, men på grunn av at jeg blant annet ønsket å få en bedre forståelse for kjønnsforskjellene i deres begrunnelser til frafall, gjennomførte jeg noen tilleggsanalyser. For å gjennomføre de statistiske analysene av datamaterialet har jeg benyttet statistikkprogrammet Statistical Package for Social Sciences (SPSS) versjon 24. I første del av datanalysen benyttet jeg deskriptiv statistikk for å få en oppfatning og beskrivelse av fordelingen av dataene. Deretter brukte jeg binære logistiske regresjonsanalyser for å se nærmere på kjønnsforskjeller i respondentenes begrunnelser.

5.5.1 Deskriptive analyser

For å få et helhetlig og oversiktlig bilde av datamaterialet ble det benyttet deskriptive analyser. De variablene som var interessante for min problemstilling ble valgt ut. De uavhengige variablene som ble valgt ut er respondentenes begrunnelser for å slutte med organisert idrett fordelt på kjønn (jenter og gutter) og de ulike idrettene (fotball, håndball, annen lagidrett og individuell idrett). Disse variablene har jeg fremstilt i tabeller i resultatdelen, som viser en oversikt over antall respondenter og hvor mange prosent som har oppgitt hver grunn for frafall. De avhengige variablene er presentert i en oversikt med antall besvarelser per svaralternativ. Alle de deskriptive analysene har blitt gjennomført ved hjelp av SPSS og «descriptive statistics» og «crosstabs».

5.5.2 Regresjonsanalyser

Regresjonsanalyser tar utgangspunkt i én avhengig variabel og én eller flere uavhengige variabler for å kunne se på sammenhengen mellom dem. I lineære regresjonsanalyser vises sammenhengen ved hjelp av én rett linje og benyttes ved kontinuerlige data med avhengig variabel. Ved å se på stigningen på linjen og hvor den krysser y-aksen (konstantleddet) sier dette noe om sammenhengen mellom de utvalgte variablene (Field, 2013; Eikemo & Clausen, 2007).

På grunn av at mitt datamateriale inneholder kategoriske data, har jeg benyttet meg av binære logistiske regresjonsanalyser. Forskjellen mellom lineær og logistisk regresjonsanalyse er at ved logistisk regresjon er utfallet kategorisk og sammenligningen mellom variablene er ikke lineære. Ved logistiske regresjonsanalyser beregnes regresjonskoeffisientene i forhold til Maximum Likelihood som vil si at man ser på sannsynligheten for at X og Y-verdien korresponderer (Eikemo & Clausen, 2007).

Det er tre viktige begreper i forhold til logistisk regresjon; sannsynlighet, logit og odds. Sannsynlighet ser på sjansen for at noe skal inntreffe. Hvis det er like stor sjanse for at det skal skje, som at det ikke skjer, så er sannsynligheten 1. Høy sannsynlighet betyr høy odds. Logit kan matematisk beregne sannsynligheten mellom 0 og 1. Oddsene sier noe om sjansen for at noe vil skje. Oddsene kan ikke bli 0, og hvis det er like stor sjanse for at noe vil skje, som at det ikke skjer, så vil oddsene være 1 (Field, 2013; Eikemo & Clausen, 2007).

I fremstillingen av mine resultater vil jeg benytte meg av oddsratio ($\text{Exp}(B)$) for de ulike uavhengige variablene. Denne verdien beskriver sannsynligheten for at noe vil skje delt på at det ikke vil skje. Viser verdien 1, så er det like stor sjanse for at det vil skje, som at det ikke vil skje. P-verdi (Sig.), signifikansnivået, brukes for å være sikker på at resultatene ikke er påvirket av tilfeldigheter. Er p-verdien under 0,05, så er det en signifikant forskjell mellom variablene (Field, 2013; Eikemo & Clausen, 2007). Variablene som jeg brukte i de binære logistiske regresjonsanalysene var kjønn og grunnene til å slutte med idrett, og resultatene er fremstilt i tabell 5 i resultatdelen.

5.6 Etiske overveielser

5.6.1 Forskningsetikk

Som forsker må man ta hensyn til etiske prinsipper og juridiske retningslinjer. Etikk handler om hvilke normer som legger føringer for riktige handlinger. Bakgrunnen for helseforskningslova «...er å fremme god og etisk forvarleg medisinsk og helsefagleg forskning» (Helseforskning, u.å.). Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK) skal overveie balansen mellom prosjektets forventede nytte og om de risikoene som forsøkspersonene utsettes for er akseptable og at personvernet blir ivaretatt (Helseforskning, u.å.). REK skal forhåndsgodkjenne «Medisinsk og helsefaglige

forskningsprosjekter, Generelle forskningsbiobanker og Dispensasjon fra taushetsplikt for annen type forskning» (Helseforskning, u.å.). Det er syv regionale komiteer som er satt sammen av individer med forskjellige fagbakgrunner, lekrepresentanter og representanter fra pasientforeninger, og Kunnskapsdepartementet oppnevner komiteen for fire år av gangen (Helseforskning, u.å.). Norsk senter for forskningsdata (NSD) fungerer som personvernombudet for forskning og er personvernombud for ca. 140 forsknings- og utdanningsinstitusjoner (NSD, 2018.). NSD vurderer forsknings- og studentprosjekter som behandler personopplysninger og gir råd om innsamling av data, samt tilbyr en sikker form for lagring av forskningsdataene (NSD, u.å.a.; NSD, 2018). NSD sin hovedoppgave er å «...bidra til at institusjonene kan ivareta lovpålagte plikter knyttet til internkontroll og kvalitetssikring av egen forskning...» (NSD, 2018). Søknadene sendes og må godkjennes før oppstart av forskningsprosjektet. Et annet viktig punkt innenfor forskningsetikk er fritt informert samtykke, som skal leveres ut og signeres av deltakerne i forskningsprosjektet, dette må gjøres før oppstart. Et fritt informert samtykke skal inneholde tre elementer, (1) fritt, det er frivillig å delta og man skal kunne trekke seg når man vil, (2) informert, det skal gis tilstrekkelig med informasjon, (3) samtykke, det skal være skriftlig og signeres (Dalland, 2017; Halvorsen, 2008; Jacobsen, 2005).

I min masteroppgave bruker jeg et ferdig datamateriale som allerede har blitt søkt om og godkjent av NSD, jeg trengte derfor ikke å måtte søke om dette. Dataene vil være anonyme og jeg har underskrevet en kontrakt for å kunne få tilgang til datamaterialet. Det er viktig at jeg behandler og forholder meg til dataene etter retningslinjer fra Ungdata, dette gjelder anonymitet, konfidensialitet, samt at de blir benyttet og oppbevart på en slik måte som er ut ifra retningslinjene.

6.0 Analyseresultater

Jeg vil i dette kapittelet ta for meg resultatene av analysene jeg har gjort av datamaterialet. Først vil jeg beskrive resultatet av kodingen og prosessen for å komme frem til selve kodestrukturen som Marlene Persson, Lars Erik Espedalen og jeg endte opp med. Jeg vil beskrive hver enkelt kode og underkategori, hvor jeg illustrerer med sitater som er med på å beskrive kategoriene og mangfoldet i respondentenes besvarelser. Deretter vil jeg presentere mine kvalitative funn og gi en beskrivelse av hva funnene og analysene viser. Før jeg til slutt vil vise funnene av den kvantitative analysen av kjønnsforskjeller og forskjeller etter hvilken idrett de drev med før de sluttet. Deskriptiv statistikk og binære logistiske regresjonsanalyser har blitt brukt til å undersøke kjønnsforskjellene i frafall og forklare forskjellene mellom de ulike idrettene.

6.1 Resultatet av koding av datamaterialet

Kodingen av de åpne svarene på spørsmålet om grunner til å slutte med idrett er gjengitt i metodekapittelet under «5.4 Koding av datamaterialet». Tabell 3 viser den endelige inndelingen av kategoriene og deres underkategorier etter endt revidering.

Tabell 3: Viser inndelingen av kodene og inkluderingen av emneord/temaer etter to runder med koding og endt revidering.

Kode	Emnebeskrivelse
0 = «Missing»	1 = Tullsvar 2 = Ikke svart/ikke mulig å tolke/vet ikke 3 = Klubbnavn/idrett uten å spesifisere noe mer (misforstått?)
1 = «Tids- og/eller skolepress»	1 = Skole 2 = Stress/press generelt i livet 3 = Tidspress/for lite tid
2 = «Satsningskonsekvenser»	1 = For strenge krav om å være god/ikke god nok/dårlig 2 = Treningsmengde 3 = For seriøst

- 4 = Følte seg nedprioritert/favorisering/fikk ikke spilletid
- 5 = Topping/satsningspress/konkurransfokus
- 6 = Var ikke god
- 3 = «Dårlige klubbopplevelser» 1 = Dårlige treneropplevelser
2 = Dårlige opplevelser med klubben (klubbstruktur/andre voksne enn trenere)
3 = Dårlig sportslig opplegg/dårlige treninger
- 4 = «Sosial mistriivsel» 1 = Mobbing/utfrysning/krangling
2 = Rasisme/diskriminering
3 = Mistriivsel i laget/med jevnaldrende/dårlig miljø/trivdes ikke
- 5 = «Ikke tilbud i klubben» 1 = Klubben hadde ikke tilbud lenger (laget gikk i oppløsning/ikke riktig nivå)
2 = Få jevnaldrende/feil aldersbestemte lag
3 = Dårlig organisering (ikke trener/treningstid/informasjon)
- 6 = «Familiære årsaker» 1 = For dyrt
2 = Familieproblemer
3 = Foreldrenes ønske/foreldre
- 7 = «Sykdom og skade» 1 = Spesifisert idrettsskade
2 = Skade/sykdom uten spesifisert årsak
3 = Psykisk sykdom
4 = Spesifisert skade/sykdom ikke idrettslig
- 8 = «Mistet interesse/glede» 1 = Ble lei/kjedelig/mistet motivasjonen/ikke
2 = Ikke gøy lenger
3 = Orket ikke/gadd ikke
4 = For lite seriøst/ingen satsning
5 = Ikke noe for meg/likte ikke sporten
- 9 = «Prioritere annen fritid» 1 = Prioritere egen fritid
2 = Prioritere annen fritidsaktivitet
3 = Prioritere egentrening

10 = «Andre grunner»

1 = Flytting/reising/utveksling

2 = Kroppspress/kroppskomplekser

3 = Laget ikke bra nok/tapte

4 = Annet

5 = Logistikkproblemer

6 = Venner sluttet

7 = Klima

Under begge rundene med koding tok vi utgangspunkt i besvarelsene til respondentene og kodet alle grunnene i besvarelsene. En besvarelse kunne med andre ord romme flere grunner og bli kodet innunder flere kategorier.

Mitt samarbeid med Marlene Persson var over etter at vi hadde fullført kodingen. For at jeg skulle kunne skrive en selvstendig masteroppgave var jeg ikke med på det videre arbeidet med en artikkel basert på vår koding som Marlene Persson og medforfattere har skrevet (Persson, Espedalen, Stefansen & Strandbu, 2019). Denne artikkelen ble publisert rett før jeg leverte min masteroppgave.

6.2 Kvalitative funn

Analysearbeidet fram mot å etablere koder er beskrevet over. I denne delen vil jeg beskrive hver av kodestrukturene for å vise frem svarene i de ulike kodestrukturene. Jeg vil nå presentere hovedkategoriene til hvorfor ungdom slutter med idrett. Svarene gir et innblikk i hvordan ungdom selv begrunner at de har sluttet med idrett når de får formulere med egne ord og ikke må velge mellom predefinerte svarkategorier.

Første kategori er «Tids- og/eller skolepress». Innunder denne kategorien hører besvarelser som handler om skole, stress eller press generelt i livet og tidspress eller for liten tid.

Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Fordi skole var for mye, og pappa presset meg til å slutte for å gjøre det bedre på skolen.»
- «Jeg begynte å jobbe så fort jeg flyttet for meg selv og har ikke tid til en idrett.»
- «Det ble for mye stress, og laget vårt oppløste seg.»
- «Tok for mye tid, måtte prioritere skole og venner.»

- «Klarte ikke kombinere det med skolen, ble for mye.»

Besvarelsene i denne kategorien sier noe om ungdommers bruk av tid og hvordan deres hverdag kan være med på å prege om de fortsetter med idrett eller ei. Mange oppgir at tidsaspektet i hverdagen og økt skolepress som de opplever i den alderen er svært avgjørende for om de blir værende i idretten. Det oppleves for mange som vanskelig å kombinere idrett med hverdagslivet ellers.

Andre kategori er «Satsningskonsekvenser». For strenge krav om å være god, er ikke god nok, treningsmengde, for seriøst, følte seg nedprioritert, opplevde favorisering av enkelt spillere, fikk ikke spilletid, topping av lag, satsningspress eller konkurransefokus, er begrunnelser som vi kodet innunder denne kategorien. Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Jeg var for dårlig for å fortsette, og gadd ikke mer.»
- «Fordi jeg ikke ville gå aktivt på ski og det ble for mye stress og treninger.»
- «Fordi det begynte å bli seriøst og jeg ville spille for gøy.»
- «Jeg ble lei hadde spilt fotball i 10 år, vi fikk også nye trenere jeg ikke ønsket å ha. I tillegg var det mye forskjellsbehandling, det var derfor ikke så gøy.»
- «I min alder må man satse eller ikke gå.»
- «For tøff konkurranse.»

Ungdommenes besvarelser i denne kategorien gir oss et bilde av hvordan økt fokus på satsning, prestasjon og konkurranse kan bidra til at de velger å slutte med idrett. Fokuset ligger ikke lenger på å ha det morsomt og være med venner, men å måtte prestere, ikke føle at man er god nok og at det er enten eller for å kunne fortsette med idrett.

Tredje kategori er «Dårlige klubbopplevelser». Innunder denne kategorien hører besvarelser som dårlige treneropplevelser, dårlige opplevelser med klubben (klubbstruktur eller voksne utenom trener) og dårlig sportslig opplegg eller dårlige treninger. Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Fordi jeg ble behandlet dårlig av treneren min.»
- «Fordi trenerne var useriøse. Vi fikk aldri lære noe mer eller utvikle oss, så da sluttet jeg.»
- «Ble lei av voksne i miljøet.»

- «Sluttet på tennis fordi jeg hadde spilt i over 8 år og følte ikke at jeg utviklet meg noe særlig. Fikk heller ikke så mye spilletid som jeg kunne ønske og organiseringen i klubben var ganske dårlig. Trenerne dukket ikke alltid opp.»

Besvarelsene i denne kategorien viser hvor stor betydning og viktigheten av at idrettslagene og klubbene er godt drevet, organiseringen og driften av klubbene er god og at trenerne har god kompetanse. Det er viktig at ungdommene følger seg sett og hørt for videre idrettsdeltakelse.

Fjerde kategori er «Sosial mistriivsel». Besvarelser som omhandler mobbing, utfrysning, krangling, rasisme, diskriminering, mistriivsel i laget eller med jevnaldrende i klubben, dårlig miljø eller at man ikke trives er kodet innunder denne kategorien. Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Mistet selvtillit, dritt lag.»
- «Flyttet til Norge fra Tanzania og likte ikke laget der jeg bor.»
- «Jeg hadde ikke noen å være med der, jeg ble ikke mobbet eller noe sånt, men de andre som gikk på turn, startet der sammen og da var det veldig vanskelig å komme inn på dem. Det var også noen andre som ikke startet der sammen med noen, men de klaffet jeg ikke så veldig godt med. Så det var egentlig ikke så bra sosialt.»
- «Kjipe kommentarer fra lagkamerater, jeg ble kjempelei meg.»
- «Pga. dårlig miljø blant spillerne på laget. Da jeg ble mobbet og utestengt.»
- «Opplevde rasisme, kunne ikke norsk. Det var ubehagelige følelser. Måtte gjøre leksene mine siden. Hadde ikke like fine fotballsko. drakt ble mobbe av gutta på laget.»

Dessverre opplever mange ungdommer at de ikke passer inn i den sosiale sfære, og det kan være mange grunner til dette. Som vi kan se i deres besvarelser går dette ut på at man føler at man ikke passer inn i laget, enten fordi det er feil aldersklasse eller at de som er jevnaldrende ikke er snille mot hverandre. Mange velger å slutte med idrett fordi man opplever mobbing eller utfrysning.

Femte kategori er «Ikke tilbud i klubben». Innunder denne kategorien hører besvarelser som omhandler at klubben ikke hadde tilbud lenger (laget gikk i oppløsning eller det ikke var riktig nivå), det var enten få jevnaldrende spillere eller feil aldersbestemte lag og dårlig

organisering (hadde ikke trener, lite treningstid eller dårlig med informasjon). Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Gikk på boksing, men var så mye yngre enn alle de andre, så måtte ha duell med 5 år eldre gutter.»
- «Klubben oppløste seg fordi vi var ganske få og flere bestemte seg for å slutte, så vi var for få til å fortsette med trening.»
- «Alle andre slutta.»
- «Alt for lite ressurser ble tildelt til breddefotballen. Trenerne var lite motiverte.»
- «Måtte bytte fra J15 til J17 hvor jeg ikke kjente noen.»
- «Det var ikke et seriøst lag, fikk dårlig informasjon om kamper osv.»
- «Vi fikk ikke trener eller treningstid så laget vårt måtte trene med laget som er ett år yngre før treneren der ikke lenger ville trene oss så laget gikk i oppløsning.»

Ungdommenes besvarelser i denne kategorien viser viktigheten av at det er et tilrettelagt tilbud for alle, at de er med jevnaldrende og får god informasjon. Besvarelsene viser at mange er nødt til å slutte på grunn av at lagene og treningsgruppene går i oppløsning fordi mange slutter samtidig.

Sjette kategori er «Sykdom og skade». Besvarelser hvor respondentene har spesifisert en idrettsskade, skade eller sykdom uten en spesifisert årsak, psykisk sykdom eller spesifisert skade og sykdom, men som ikke har en sammenheng med idrett er kodet innunder denne kategorien. Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Det var mye krangling mellom meg og mine foreldre om min søvn. Jeg hadde søvnproblemer og jeg kunne ikke stå opp på morgningen når jeg hadde trening. I tillegg til hadde jeg mye skolearbeid og økonomien var ganske dårlig og mora mi klaget aldri på det, så jeg bestemte meg for å slutte siden jeg blitt ganske dårlig både fysisk og psykisk.»
- «Jeg sluttet fordi det nærmeste jentelaget var altfor langt unna, og det hjalp ikke på lav motivasjon. Var mildt deprimert.»
- «Jeg fikk kyskesyken i 8. og fortsatte frem til midten av 9., men etter det ble jeg for sliten og umotivert. Vil ikke starte igjen fordi jeg er redd for å møte de jeg pleide å gå med.»
- «Røk korsbånd og menisk.»
- «Brakk foten.»
- «Fikk slatters så klarte ikke mer.»

- «Jeg ble sliten etter skolen og hadde en del angst.»

Mange ungdommer ser seg ufrivillig nødt til å slutte med idrett på grunn av en skade eller for mye belastning. Flere opplever også et press generelt i livet og i hverdagen som fører til at de sliter med depresjon eller psykisk sykdom. Besvarelsene var ikke nødvendigvis relatert til selve idrettsaktiviteten, men resulterte i at de måtte slutte med idrett på bakgrunn av det fysiske og psykiske stresset kroppen er under.

Syvende kategori er «Mistet interesse/glede». Innunder denne kategorien hører besvarelser som omhandler ble lei, kjedelig, mistet motivasjonen, det var ikke gøy lenger, orket ikke eller gadd ikke, for lite seriøst eller ingen satsning og hadde ikke valgt riktig idrettsgren.

Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Det var ikke gøy lenger, og mange andre på laget slutta.»
- «Gadd ikke mer.»
- «Ble for kjedelig og det passet ikke helt meg lengre.»
- «Jeg synes det ble kjedelig, og laget var for useriøst til at det var noen vits i å satse.»
- «Merket at det ikke var helt sporten for meg.»

Respondentenes besvarelser i denne kategorien var noe vage og inneholdt ofte korte beskrivelser. Det gjør det vanskelig å forklare hvorfor ungdom mister interessen eller synes idretten blir kjedelig. Noen av respondentene var mer beskrivende i sine besvarelser, man kunne se at mistet interesse eller glede rundt idretten ble koblet opp mot andre grunner til frafall. Eksempelvis fokus på satsning og konkurranse, venner sluttet eller skolearbeid.

Åttende kategori er «Prioritere annen fritid». Besvarelser hvor respondentene har oppgitt at de ønsker å prioritere egen fritid, prioritere annen fritidsaktivitet eller prioritere egentrening er kodet innunder denne kategorien. Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Begynte på juniorfotball og jeg følte mer for å trene på treningsstudio, ettersom det passer bedre med skolen grunnet mer fleksibel timeplan.»
- «Gikk over til en annen idrett, hest.»
- «Ville gjøre noe annet som passet bedre med hverdagen og ga mer frihet.»

Her er igjen verdien av å bestemme over egen fritid og ha mer tid i hverdagen en viktig grunn for at ungdommene velger å slutte med idrett. Ved å ha mer innflytelse over treningshverdagen fører dette til økt frihet og fleksibilitet til å bestemme over sin egen fritid.

Dette er for mange veldig viktig. De sluttet nødvendigvis ikke helt med idrett, men de var fortsatt fysisk aktive på treningssenter eller begynte med annen idrett.

Niende kategori er «Andre grunner». Innunder denne kategorien hører besvarelser som omhandler flytting, reising, utveksling, kroppspress eller kroppskomplekser, laget var ikke bra nok eller tapte mye, logistikkproblemer, venner sluttet, familiære årsaker, klima eller annet. Vi valgte å tilføye familiære årsaker til denne kategorien, da det var så få som nevnte denne grunnen relatert til deres frafall. Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Gikk lei. Og det var dyrt. Og treneren var seksuell trakasserende.»
- «Orket ikke mer. Hater å spille fotball om vinteren, og spilte for 2.laget.»
- «Treninger på vinteren var kaldt og jeg mistet interessen etter det ble for seriøst.»
- «Dro på utveksling.»
- «Jeg kom i en gruppe med mennesker som var mye yngre enn meg (8-9 år), mens jeg selv var 13. Jeg hadde også kroppskomplekser som gjorde det vanskelig for meg å ha det gøy.»
- «Jeg sluttet fordi det var for langt unna der jeg bor (Holmenkollen).»
- «Fordi jeg flyttet.»
- «Treningen startet før skolen sluttet, så det gikk ikke med timeplanen.»
- «Fordi alle andre vennene mine sluttet.»
- «Familieproblemer.»

Besvarelsene i denne kategorien viser kompleksiteten av frafallsproblematikken og at det er mange faktorer som er avgjørende for at ungdommer fortsetter med idrett.

Tiende kategori er «Missing». Denne kategorien er basert på at ungdommene svarte tulle svar, ikke har svart, eller at det ikke er mulig å tolke svaret deres. De vet ikke, de har svart med klubbnavn eller en idrett uten å ha spesifisert noe mer, og at de muligens har misforstått spørsmålet. Eksempler på besvarelser i denne kategorien er følgende:

- «Vet ikke.»
- «Fordi jeg skal bli rik.»
- «Nnnn.»
- «Weeeeeeeeeee.»
- «Lol.»

Dette er besvarelser som vi mente at det ikke var mulig å tolke, og vi valgte derfor å ikke ta med disse i selve analysene av datamaterialet.

Det disse utdragene fra besvarelsene viser, er at det ofte ikke bare er én årsak til at ungdom velger å slutte med idrett. Selv om de ble bedt om å skrive den viktigste grunnen til at de sluttet med idrett, så inneholdt mange av besvarelsene flere grunner. Dette viser at det ikke bare er én «enkel» grunn til at ungdommer slutter med idrett og at frafall er komplekst. Det er ikke lett å bare peke på å én bestemt årsak å si at dette er grunnen frafall, da det er mange faktorer som påvirker.

6.3 Kvantitative analyser

Jeg vil nå ta for meg de kvantitative analysene av datamaterialet. Siden svarene til ungdommene er hentet fra en stor spørreskjemaundersøkelse har jeg også anledning til å analysere hva som er de vanligste begrunnelsene, om det er forskjeller mellom jenter og gutter og etter hvilken idrett de drev med før de sluttet. Først presenteres hvor ofte de ulike grunnene oppgis, og hva analysene viser når det gjelder forskjell mellom jenter og gutters begrunnelser for å slutte med idrett. Deretter vil jeg trekke inn om det er forskjeller avhengig av hvilken idrett de drev med.

Tabell 4 viser hvor ofte de ulike grunnene oppgis, og kjønnsfordelingen for årsakene til å slutte med idrett. De tre vanligste begrunnelsene for å slutte med idrett er «mistet interesse/glede», «tids- og/eller skolepress» og «satsningskonsekvenser». Først har vi «mistet interesse/glede» som er den mest hyppigst nevnte årsaken, med 31% (N=392). Her er det flest gutter som har svart at de slutter med idrett på grunn av nettopp dette, 39% (N=207), og 26% (N=185) av jentene har oppgitt denne grunnen. Så har vi «tids- og/eller skolepress» på også totalt 31% (N=387), hele 34% (N=238) av jentene har svart dette og 28% (N=149) av guttene. Deretter ser vi at «satsningskonsekvenser» er en annen hyppig nevnt årsak, 18% (N=229) av ungdommene mener at de slutter på grunn av dette. Det er flest jenter (21% (N=146)) som har oppgitt denne grunnen, mens det var avgjørende for 15% (N=83) av guttene.

De andre grunnene for å slutte med idrett er relativt likt fordelt. Kanskje litt overaskende er «mistet interesse/glede» en viktigere årsak for å slutte med idrett for gutter enn hva det er for jenter. Som tabellen viser er det klart flest jenter som oppgir øvrige årsaker hyppigere enn hva guttene gjør. Dette skyldes at jentene oppga generelt flere og mer utdypende grunner for å slutte med idrett enn hva guttene gjorde.

Tabell 4: *Antall og prosentvis fremstilling av forskjellene mellom jenter og gutter når det gjelder grunner for å slutte med idrett.*

	Jenter % (N)	Gutter % (N)	Totalt % (N)
Mistet interesse/glede	26 (185)	39 (207)	31 (392)
Tids- og/eller skolepress	34 (238)	28 (149)	31 (387)
Satsningskonsekvenser	21 (146)	15 (83)	18 (229)
Andre grunner	16 (113)	16 (88)	16 (201)
Sykdom og skade	16 (114)	8 (41)	12 (155)
Prioritere annen fritid	10 (71)	10 (55)	10 (126)
Ikke tilbud i klubben	10 (73)	6 (33)	9 (106)
Sosial mistriivsel	7 (51)	6 (34)	7 (85)
Dårlige klubbopplevelser	7 (48)	4 (23)	6 (71)

Jenter oppgir klart flere grunner til å slutte med idrett enn hva gutter gjør. For å kunne sammenligne jenter og gutter viser jeg i tabell 5 fordelingen mellom årsakene hvor det er tatt høyde for antall oppgitte grunner. De grunnene hvor vi kan se at det er signifikante kjønnsforskjeller er «mistet interesse/glede» ($p=0,000$), «sykdom og skade» ($p=0,000$) og «ikke tilbud i klubben» ($p=0,024$). Ved disse tre årsakene kan vi se at det er en signifikant forskjell når det kommer til jenter og gutter i deres begrunnelser til å slutte med idrett. Når det gjelder «mistet interesse/glede», så opplyser guttene denne grunnen oftere enn hva jentene gjør. Hele 39% av guttene ($N=207$), opp mot 26% av jentene ($N=185$). Jenter opplyser oftere grunnene «sykdom og skade» og «ikke tilbud i klubben» enn hva gutter gjør. Hele 16% av jentene ($N=114$) oppga at de sluttet med idrett på grunn av «sykdom og skade», hvorav 8% av guttene ($N=41$) gjorde det samme. 10% av jentene ($N=73$) oppga at de sluttet med idrett på grunn av «ikke tilbud i klubben», opp mot 6% av guttene ($N=33$). Svarene respondentene beskriver er ofte korte, 1-3 setninger eller i enkelte tilfeller bestående av bare et enkelt ord. Svarene er tatt fra en større spørreundersøkelse og man kan dermed se på begrunnelsene til respondentene som representative for den gitte populasjonen.

Tabell 5: Logistiske regresjonsanalyser av forskjeller mellom kjønnene når det gjelder grunner for å slutte med idrett, kontrollert opp mot antall oppgitte årsaker.

	B	Sig.	Exp(B)
Mistet interesse/glede	-0,682	0,000	0,506
Tids- og/eller skolepress	0,134	0,307	1,143
Satsningskonsekvenser	0,138	0,394	1,148
Andre grunner	-0,139	0,382	0,870
Sykdom og skade	0,825	0,000	2,281
Prioritere annen fritid	-0,167	0,393	0,846
Ikke tilbud i klubben	0,498	0,024	1,646
Sosial mistriivsel	-0,033	0,890	0,968
Dårlige klubbopplevelser	0,257	0,343	1,293

I tillegg til å se på kjønnsforskjeller ønsket jeg å belyse et tema til. Jeg ønsket å så nærmere på om det er forskjeller ut ifra hvilken idrett respondentene drev med før de sluttet. Dette er interessant fordi det er ikke så mye forskning på dette i litteraturen på frafall. Nå vil jeg ta for meg hvilke grunner som skiller seg mest ut i de respektive idrettene. Først vil jeg i tabell 6 vise kjønnsfordelingen i deltakelse i de ulike idrettene. I tabell 7 viser jeg hvilke idretter som skiller seg mest ut når det gjelder jentene, mens i tabell 8 tar jeg for meg guttene.

I Norge er fotball den mest populære idretten, sammen med langrenn og håndball (Idrettsforbundet, 2017). Tabell 6 viser idrettsbakgrunnen til respondentene og fordelingen mellom jenter og gutter. Totalt er det 459 som drev med fotball, 169 jenter og 290 gutter. 145 drev med håndball, 125 jenter og 20 gutter. Det er svært få gutter som spilte håndball av studiens respondenter, dette må tas i betraktning når man tolker resultatene og er ikke nødvendigvis representativt for alle gutter som spiller håndball i Oslo. 238 drev med annen lagidrett, 134 jenter og 104 gutter. 406 drev med individuell idrett, 282 jenter og 124 gutter. Totalt består utvalget av 1 248 respondenter, 710 jenter og 538 gutter.

Tabell 6: Antall og prosentvis fremstilling av forskjellene mellom jenter og gutter når det gjelder hvilken idrett de drev med før de sluttet.

	Fotball	Håndball	Annen lagidrett	Individuell idrett	Totalt
Gutter % (N)	54 (290)	4 (20)	19 (104)	23 (124)	100 (538)
Jenter % (N)	24 (169)	18 (125)	19 (134)	40 (282)	100 (710)
Totalt % (N)	37 (459)	12 (145)	19 (238)	33 (406)	100 (1248)

Tabell 7 viser jenters grunner til å slutte med idrett og hvilken idrett de drev med. Fotball opplevde størst frafall når det gjaldt «mistet interesse/glede» med 28% (N=47). I individuell idrett er «tids- og/eller skolepress» en mer fremtredende årsak til å slutte enn for de andre idrettene. Hele 39 % (N=111) av jentene sluttet med individuell idrett på grunn av «tids- og/eller skolepress». Når det gjelder «satsningskonsekvenser» er det størst frafall i fotball med 26% (N=44). For «andre grunner» er det annen lagidrett som hadde størst frafall med 21% (N=28). Grunnen «sykdom og skade» er mest fremtredende i håndball og individuell idrett, men sistnevnte opplevde størst frafall med 19% (N=53). Det er likt mellom fotball og annen lagidrett, når det kom til «prioritere annen fritid», med respektive 12% (N=21) og 12% (N=16). Når det gjaldt «ikke tilbud i klubben» er det tett mellom fotball og håndball, men det er mer fremtredende i fotball med 15% (N=26). For «sosial mistrivsel» er det størst frafall i håndball med 11% (N=14). Størst frafall er det i annen lagidrett på grunn av de opplevde «dårlige klubbopplevelser», 10% (N=14). Som vi kan se så er det relative små forskjeller mellom idrettene, men det er noen enkelte som skiller seg mer ut enn andre.

Tabell 7: Fremstilling av jenters grunner for å slutte med idrett opp mot hvilken idrett de drev med.

	Fotball % (N)	Håndball % (N)	Annen lagidrett % (N)	Individuell idrett % (N)
Mistet interesse/glede	28 (47)	26 (33)	23,5 (32)	25,5 (73)
Tids- og/eller skolepress	20 (34)	33 (42)	37,5 (51)	39 (111)
Satsningskonsekvenser	26 (44)	18 (23)	15 (21)	20 (58)
Andre grunner	13 (22)	10 (13)	21 (28)	17,5 (50)
Sykdom og skade	15 (25)	18 (23)	10 (13)	19 (53)
Prioritere annen fritid	12 (21)	8 (10)	12 (16)	8 (24)
Ikke tilbud i klubben	15 (26)	14 (18)	7 (10)	7 (19)
Sosial mistrivsel	8 (14)	11 (14)	6 (8)	5 (15)
Dårlige klubbopplevelser	7 (12)	9 (12)	10 (14)	3,5 (10)

Tabell 8 viser gutters grunner til å slutte med idrett og hvilken idrett de drev med. Tabellen viser at «mistet interesse/glede» ble oppgitt som en avgjørende årsak til å slutte med individuell idrett med 39% (N=50). «Tids- og/eller skolepress» er en mer avgjørende årsak for å slutte med fotball enn det er for de andre idrettene med 30% (N=90). Når det gjelder «satsningskonsekvenser» er det størst frafall i håndball med 18% (N=4), sett bort ifra håndball var det fremtredende i individuell idrett (16% (N=20)). I annen lagidrett er det flest som ønsket å slutte på grunn av «andre grunner» med 19% (N=21). For «sykdom og skade» skiller håndball seg ut med 14% (N=3), men ser man bort ifra håndball er det i individuell idrett med 9% (N=11) en mer avgjørende årsak. Ved ønske om å bruke mer tid på å «prioritere annen fritid» er dette mest fremtredende i håndball med 14% (N=3), ser man bort ifra håndball er det mer fremtredende i annen lagidrett (12% (N=13)). Det er likt mellom fotball (6% (N=18)) og individuell idrett (6% (N=8)) når det gjelder grunnen «ikke tilbud i klubben». Når det gjelder «sosial mistriivsel» er det mer avgjørende i håndball (9% (N=2)), men ser man bort ifra håndball så er det likt mellom annen lagidrett (7% (N=8)) og individuell idrett (7% (N=9)). «Dårlige klubbopplevelser» var mer fremtredende i håndball (9% (N=2)), men sett bort ifra håndball så skilte fotball (5% (N=14)) seg ut. Igjen så kan vi se at det er relative små forskjeller mellom grunnene for å slutte og hvilken idrett de drev med.

Tabell 8: Fremstilling av gutters grunner for å slutte med idrett opp mot hvilken idrett de drev med.

	Fotball % (N)	Håndball % (N)	Annen lagidrett % (N)	Individuell idrett % (N)
Mistet interesse/glede	36,5 (111)	27 (6)	36 (40)	39 (50)
Tids- og/eller skolepress	30 (90)	18 (4)	22,5 (25)	23 (30)
Satsningskonsekvenser	15,5 (47)	18 (4)	11 (12)	16 (20)
Andre grunner	14 (42)	18 (4)	19 (21)	16 (21)
Sykdom og skade	8 (24)	14 (3)	3 (3)	9 (11)
Prioritere annen fritid	9 (26)	14 (3)	12 (13)	10 (13)
Ikke tilbud i klubben	6 (18)	4,5 (1)	5 (6)	6 (8)
Sosial mistriivsel	5 (15)	9 (2)	7 (8)	7 (9)
Dårlige klubbopplevelser	5 (14)	9 (2)	4 (4)	2 (3)

6.4 Oppsummering av hovedfunnene

Jeg vil nå oppsummere hovedfunnene fra de kvalitative og kvantitative analysene.

Vi kodet respondentenes besvarelser ut ifra 10 hovedkategorier og deres underkategorier.

De kvalitative analysene viste at besvarelsene til respondentene var ofte korte og enkelte hadde bare skrevet et enkelt ord eller et par setninger. Sett i lys av et kvalitativt datamateriale så ga respondentenes besvarelser lite informasjon. Selv om dataene går lite i dybden og er begrenset, så gir de fortsatt muligheter for at man kan se på omfanget og bredden av frafallsproblematikken. På bakgrunn av at Ung i Oslo 2018 er fra en større spørreskjemaundersøkelse, så blir besvarelsene til respondentene og deres grunner til frafall sett på som representative for den gitte populasjonen.

De kvantitative analysene viste at det var tre hovedgrunner som skilte seg ut blant respondentenes besvarelser som de viktigste grunnene til frafall; «mistet interesse/glede» (31 (N=392)), «tids- og/eller skolepress» (31% (N=387)) og «satsningskonsekvenser» (18% (N=229)). Jentene oppga generelt flere grunner til frafall enn hva guttene gjorde, og dette ble tatt høyde for i de binære logistiske regresjonsanalysene av forskjellene mellom kjønnene når det gjaldt grunner til å slutte med idrett. Det var tre grunner hvor det var signifikante kjønnsforskjeller; «mistet interesse/glede» ($p=0,000$), «sykdom og skade» ($p=0,000$) og «ikke tilbud i klubben» ($p=0,024$). Analysene viste at det var relativt små forskjeller mellom de ulike idrettene som respondentene drev med, men enkelte skilte seg mer ut enn andre. Eksempelvis guttene som spilte fotball sluttet oftere på grunn av «mistet interesse/glede» (36,5% (N=111) og «tids- og/eller skolepress» (30% (N=90)), enn hva jentene gjorde, (28% (N=47)) og (20% (N=34)). Mens i de andre idrettene så sluttet jentene oftere på grunn av «tids- og/eller skolepress»; håndball (33% (N=42)), annen lagidrett (37,5% (N=51)) og individuell idrett (39% (N=111)).

Videre vil jeg nå ta med meg både de kvalitative og kvantitative funnene fra analysene inn i diskusjonsdelen hvor det vil bli nyansert og forklart i lys av kontekstuell bakgrunn og utvalgt teoretisk rammeverk.

7.0 Diskusjon

Denne masteroppgaven har som hensikt å besvare følgende hovedproblemstilling: «*Hvordan begrunner ungdommer at de sluttet med idrett?*» og den underordnede problemstillingen: «*Begrunner jenter og gutter dette forskjellig og er det forskjeller etter hvilke idretter de drev med før de sluttet?*». Grunnlaget for å besvare problemstillingen er tidligere forskning som er å finne på feltet og kontekstuell bakgrunn. I tillegg til leisure constraints theory, Daniel Gould (2007) sine teoretiske rammeverk, kjønnteori (Connell & Messerschmidt, 2005; Messner, 2011) og kvalitative og kvantitative analyser av datamaterialet fra spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2018.

Diskusjonen er delt inn i fem hoveddeler. Først vil jeg diskutere hva analysen av det åpne spørsmålet om grunnen til frafall har tilført eksisterende forskning. Jeg vil diskutere kategoriene vi konkluderte med sett i lys av tidligere forskning sine predefinerte svarkategorier. Deretter vil jeg se dette opp imot det teoretiske rammeverket. I den andre delen vil jeg diskutere kjønnsforskjeller i respondentenes begrunnelser til frafall i lys av tidligere forskning og det teoretiske rammeverket. Deretter vil jeg diskutere respondentenes begrunnelser til frafall etter hvilke idretter de drev med før de sluttet. Til slutt vil jeg se nærmere på om frafallet i ungdomsidretten er problematisk.

7.1 Hva er kunnskapsbidraget fra analysen av svar på det åpne spørsmålet om grunnen til frafall?

Ved å analysere ungdommenes svar på det åpne svaralternativet til hvorfor de velger å slutte med idrett, gir dette en større forståelse for deres valg. Det åpne svaralternativet gir en større innsikt til hvor komplekst frafallet i idretten er og forståelsen for prosessene som er involvert i ungdommenes liv.

Etter at vi hadde analysert det kvalitative datamaterialet som bestod av de åpne besvarelsene til respondentene fra Ung i Oslo 2018, endte vi opp med 10 kategorier som beskriver deres grunner for å slutte med idrett. Disse 10 hovedkategoriene består av «mistet interesse/glede», «tids- og/eller skolepress», «satsningskonsekvenser», «andre grunner», «sykdom og skade», «prioritere annen fritid», «ikke tilbud i klubben», «sosial mistrivsel», «dårlige klubbopplevelser» og «missing». De hyppigst oppgitte grunnene til frafall blant

respondentene var «mistet interesse/glede» (31% (N=392)), «tids- og/eller skolepress» (31% (N=387)) og «satsningskonsekvenser» (18% (N=229)).

Store deler av den nåværende forskningen og litteraturen på frafall i idretten har operert med predefinerte svarkategorier. Her har ungdom krysset av på årsaker til hvorfor de valgte å slutte med idrett (Butcher et al., 2002; Rottensteiner et al., 2013; Crane & Temple, 2015; Seippel, 2005). Enkelte forskere mener at spørreskjema som metode, er overfladisk og informasjonen om frafall blir spinkel og forenklet. Noen forskere benyttet derfor intervju som metode (Fraser-Thomas et al., 2008).

Datamaterialet i denne masteroppgaven er ungdommers egen beskrivelse av hvorfor de valgte å slutte med idrett. Fordelen med at ungdommene kunne svare helt fritt på det åpne spørsmålet, er at de kan uttrykke seg med egne ord, i stedet for at de blir nødt til å krysse av på predefinerte svarkategorier (Wankel & Kreisel, 1985). Denne nye tilnærmingen for å samle inn informasjon om frafall i idretten kan tilføre ny innsikt. Et viktig funn er at selv om respondentene ble bedt om å oppgi den viktigste grunnen til frafall, så oppga de flere grunner. Det er likevel mange likhetstrekk med tidligere forskning hvor det ble benyttet predefinerte svarkategorier og de grunnene respondentene i denne masteroppgaven oppgir. Flere av hovedkategoriene i studien er kategorier man ofte også ser i studier hvor det har blitt brukt predefinerte svarkategorier.

Den mest avgjørende faktoren for at respondentene sluttet med idrett var på grunn av «mistet interesse/glede» som 31% (N=392) av respondentene oppga. Det interessante i dette funnet er at flest gutter (39% (N=207)) oppga «mistet interesse/glede» som grunn for å slutte med idrett. Tidligere forskning støtter oppunder viktigheten av at idretten først og fremst skal være morsom å holde på med og at idrettsglede er helt avgjørende for videre idrettsdeltakelse (Visek et al., 2015; Rottensteiner et al., 2013; Gardner et al., 2017; Butcher et al., 2002). For lite fokus på at ungdommene skal ha det gøy, samtidig med økt fokus på konkurranse og det å vinne, fører til frafall i idretten (Strube & Strand, 2016; Carlman et al., 2013; Seippel, 2005; Weiss, 2000).

«Tids- og/eller skolepress» var den andre mest hyppigste årsaken som var nevnt blant respondentene (31% (N=387)), men det var flest jenter (34% (N=238)) som oppga denne grunnen. Tidligere forskning vektlegger tiden utøverne legger ned på idretten sin som en

faktor som for mange blir svært avgjørende i valget for å slutte med idrett. I tillegg til idretten skal det presteres på skole og i sosiale settinger. Dette igjen fører til at de må gjøre et valg på hva deres hovedfokus blir i fremtiden. Funn fra tidligere forskning viser at tidsaspektet var avgjørende for videre idrettsdeltakelse og idretten blir en del av regnestykket i ungdommenes hverdagsliv (Sisjord, 1994; Butcher et al., 2002; Seippel, 2005; Strube & Strand, 2016; Montesano et al., 2016; Gardner et al., 2017; Rottensteiner et al., 2013; Carlman et al., 2013).

Den tredje viktigste årsaken til frafall blant respondentene var «satsningskonsekvenser» (18% (N=229)) og det var flest jenter (21% (N=146)) som oppga denne grunnen. Dette tyder på at når mye av lekenheten i idretten, blir erstattet med konkurranse- og prestasjonsfokus, så er det mange som faller fra. Prestasjonsfokuset fører til at mange føler seg ikke gode nok og at de ikke har nok ferdigheter for å delta. Ungdommene mister selvtillit og det tar bort fokuset på at idretten skal være morsom. Det fører til at ungdommene ønsker å bruke tiden sin på andre ting eller andre aktiviteter, hvor de føler mestring og glede. Tidligere forskning støtter dette funnet og at økt fokus på prestasjon og satsning fører til frafall i ungdomsidretten (Sisjord, 1994; Seippel, 2005; Montesano et al., 2016; Witt & Dangi, 2018; Latorre-Román et al., 2018; Rottensteiner et al., 2015).

«Sykdom og skade» er sett bort ifra «andre grunner», den fjerde viktigste årsaken til frafall blant respondentene, 12% (N=155) av respondentene oppga denne grunnen. Det er ikke mange studier fra tidligere forskning hvor denne grunnen kommer tydelig frem. I studier hvor det har blitt brukt predefinerte svarkategorier, er det utelukkende Butcher et al. (2002), Enoksen (2011) og Seippel (2005) som har nevnt skader i sin forskning på frafall i ungdomsidretten. Skader i sammenheng med frafall kan ses på ulike måter. Enkelte skader kan føre til et endelig frafall, mens andre typer kan føre til at man er nødt til å ta et avbrekk fra idretten en viss periode. Her ser vi eksempler på to av respondentenes besvarelser som viser dette, «Ble skadet og måtte slutte» og «Jeg sluttet på grunn av skader som betennelser i legger, knær og skuldre + naturlige leddproblemer. Tar bare et pauseår». Funnet i denne studien tyder på at «sykdom og skade» er grunner som er relativt viktige i frafallsproblematikken og som derfor også bør inkluderes i studier med predefinerte svarkategorier.

«Prioritere annen fritid» var en viktig grunn til frafallet blant 10% (N=126) av respondentene i denne studien. Dette er i tråd med hva tidligere forskning med bruken av predefinerte svarkategorier har funnet ut (Montesano et al., 2016; Rottensteiner et al., 2013; Carlman et al., 2013; Butcher et al., 2002; Seippel, 2005).

Funnene fra min studie viser at det ofte er flere grunner til frafall i ungdomsidretten enn hva tidligere forskning med predefinerte svarkategorier har fanget opp. Blant annet er grunnene «ikke tilbud i klubben» (9% (N=106)), «sosial mistriivsel» (7% (N=85)) og «dårlige klubbopplevelser» (6% (N=71)) grunner som i ikke like stor grad er nevnt i eksisterende forskning.

Et viktig funn i min studie er at når respondentene kan svare fritt på hvorfor de valgte å slutte med idrett, er det ofte ikke bare en grunn til hvorfor ungdommene faller fra. Selv om respondentene ble bedt om å beskrive den viktigste grunnen til frafallet, oppgir de opptil flere grunner til hvorfor de sluttet med idrett. Dette viser at frafallsproblematikken er kompleks og sammensatt. Et annet funn er at jenter oppgir ofte flere grunner til frafall enn hva gutter gjør. Dette vil jeg ta for meg i neste del, hvor jeg ser nærmere på kjønnsforskjeller i begrunnelsene av frafallet.

Videre vil jeg nå ta for meg disse funnene i lys av leisure constraints theory som deler begrensninger for deltakelse inn i intrapersonlige, mellommenneskelige og strukturelle begrensninger (Crane & Temple, 2015).

Intrapersonlige begrensninger

Intrapersonlige begrensninger handler om interne tilstander som er viktige i dannelsen av ønsket om å delta eller foretrekke en bestemt aktivitet. Dette inkluderer holdninger til aktivitet, angst for prestasjon og oppfattelse av kompetanse (Crane & Temple, 2015). Den viktigste årsaken til at ungdom driver med idrett er at det er gøy (Visek et al., 2015). At idretten er morsom og byr på lek er svært avgjørende for å redusere frafallet i idretten (Strube & Strand, 2016; Carlman et al., 2013; Rottensteiner et al., 2013). Manglende glede ved idrettsdeltakelse er den største faktoren til hvorfor ungdom velger å slutte med idrett (Visek et al., 2015; Gardner et al., 2017; Butcher et al., 2002; Crane & Temple, 2015; Witt & Dangi, 2018). Dette viser også funnene fra denne studien, hvor hele 31% (N=392) av respondentene har svart at «mistet interesse/glede» var den viktigste årsaken til at de valgte å slutte med

idrett. Eksempler på respondentenes besvarelser som inngår i denne kategorien er at de synes det var kjedelig, de ble lei, det var ikke morsomt lenger, hadde ikke motivasjon, det ble for lite seriøst eller at de hadde valgt feil idrett. Eksempelvis en respondent svarte, «Gikk lei, fikk lite utbytte og kostet penger». Dette er i overensstemmelse med tidligere forskning og blir også fanget opp i studier hvor det har blitt brukt predefinerte svarkategorier (Strube & Strand, 2016; Carlman et al., 2013; Rottensteiner et al., 2013; Gardner et al., 2017; Butcher et al., 2002; Seippel, 2005; Sisjord, 1994).

Mellommenneskelige begrensninger

Mellommenneskelige begrensninger er sosiale faktorer og interaksjon med andre som påvirker fritidspreferanser. Press fra foreldre, manglende følelse av eierskap og begrensninger i deltakelse i antall idrettsaktiviteter, er karakterisert som mellommenneskelige begrensninger (Crane & Temple, 2015; Witt & Dangi, 2018). «Familiære årsaker» var ikke en hyppig nevnt årsak blant respondentene og ble derfor lagt til i kategorien «andre grunner». Tidligere har begrunnelsen «venner sluttet» blitt betraktet som en relevant årsak til frafall (Strube & Strand, 2016). Gjennom denne studien kan vi se at den ikke var så fremtredende, og ble derfor også lagt til i kategorien «andre grunner». Kategorien «andre grunner» inneholder flere grunner til frafall som ikke var så fremtredende at de trengte en egen kategori. Det var 16% (N=201) av respondentenes besvarelser ble kodet innunder denne kategorien. Dette resulterer i at kategorien blir den fjerde mest avgjørende grunnen til frafall. «Sosial mistrivsel» var for 7% (N=85) av respondentene en avgjørende grunn for frafall. Mobbing, rasisme, diskriminering og dårlig miljø er grunner som tilhører denne kategorien. Eksempelvis er denne respondentens besvarelse, «Orket ikke, ble lei, ble mobbet, ville ikke være med mennesker etc.». Denne besvarelsen viser at på bakgrunn av mellommenneskelige begrensninger, dårlige relasjoner til de andre i idrettsmiljøet, blir respondenten tvunget til å slutte med idrett. Det blir for mye for respondenten å takle, at personen heller velger å slutte med idrett. Dette blir betegnet som «burnout» som er et av Gould's (2007) teoretiske rammeverk og «negativt frafall» ifølge Sisjord (1994). Som jeg har nevnt er det lite tidligere forskning som fanger opp denne grunnen til frafall.

Strukturelle begrensninger

Strukturelle begrensninger er eksterne faktorer som forstyrrer sammenhengen mellom fritidspreferanser og idrettsdeltakelse. Eksempler på dette er idrettsrelaterte skader, belastningsskader, utbrenthet, økonomi som begrensning, ikke få delta i konkurranser og for

strukturerte treninger (Crane & Temple, 2015; Witt & Dangi, 2018). Økonomiske begrensninger kan føre til frafall hvis foreldrene ikke har mulighet til å betale for idrettsdeltakelsen (Gould, 2007; White, 2008; Strube & Strand, 2016). Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse er et tema som det er mye snakk om i norsk idrett. NIF gjennomfører nå en kartlegging av kostnadsnivået for barn og ungdom i idretten i samarbeid med KUD. Det er åtte særforbund som er med og totalt 13 idrettsgrener skal kartlegge sine kostnadsnivåer. Dette er et tiltak NIF gjør for å øke kunnskapen om hva det koster å delta i den organiserte idretten i dag (Fredheim, 2019). «Økonomi» ble lagt innunder «familiære årsaker» i kategorien «andre grunner», da det ikke var så mange av respondentene som nevnte denne grunnen som avgjørende for deres frafall. Når ungdom må slutte med idrett på grunn av at foreldrene ønsker det eller av økonomiske årsaker, så er det ikke ungdommene selv som velger det, men det er ytre faktorer som tvinger dem til å slutte. Dette er enda et eksempel på «burnout» og at frafallet ikke er initiert fra respondenten. Her er et eksempel fra en av respondentenes besvarelser hvor man kan se tilfellet av nettopp dette, «Det kostet penger vi ikke hadde og faren min synes det var slitsomt å holde styr på». Det er viktig at økonomi som årsak til frafall blir kartlagt i videre forskning.

Leisure constraints theory viser at det er ulike barrierer som må overkommes for at man skal kunne fortsette med idrettsdeltakelsen. Barrierene blir sett på som ulike påvirkninger som kan føre til frafall. Det er et sterkt samspill mellom de tre barrierene og man kan møte flere barrierer samtidig. Disse blir påvirket av blant annet interesser og sosialt nettverk. Tidligere forskning indikerer at det er de intrapersonlige og mellommenneskelige begrensningene som oftest har påvirkning på frafall (White, 2008; Godbey et al., 2010; Crane & Temple, 2015; Witt & Dangi, 2018).

I denne masteroppgaven er det «mistet interesse/glede», «tids- og/eller skolepress» og «satsningskonsekvenser» som skiller seg ut som de viktigste grunnene til å slutte med idrett. Ved å kartlegge hvor disse tre hovedgrunnene til frafall tilhører, ut ifra leisure constraints theory, så ser man kompleksiteten i frafallet i ungdomsidretten. «Mistet interesse/glede» som blant annet inneholder besvarelser som at det var kjedelig og at det ikke var gøy lenger, tilhører kategorien intrapersonlige begrensninger. «Tids- og/eller skolepress» som inneholder flere komponenter, som mangel på tid, press generelt i livet og skole, kan sies å høre innunder alle de tre type barrierene. Stress og press er under intrapersonlige begrensninger, skole (andre ting å gjøre) er under mellommenneskelige begrensninger og tid er under strukturelle

begrensninger. Det samme kan man se for «satsningskonsekvenser». Respondentenes oppfattelse av at de ikke er gode nok er under intrapersonlige begrensninger, press fra trenere og klubber som fremmer topping og konkurranse er under mellommenneskelige begrensninger, og tid og økt treningsmengde som er under strukturelle begrensninger. Dette viser at de ulike grunnene til frafall ikke enkelt kan settes i «båser». På bakgrunn av de valgte hoved- og underkategoriene i de kvalitative analysene i denne masteroppgaven kan man se at alle tre barrierene i leisure constraints theory påvirker frafallet til respondentene.

Integrert modell

Gould (2007) har en integrert modell som har fire sammenhengende komponenter som fokuserer på frafall. Den første komponenten skiller mellom ulike frafallstyper, som at noen slutter med en idrett for å være aktiv innenfor en annen idrett, noen starter opp igjen ved et senere tidspunkt og andre slutter helt med organisert idrett.

Neste komponent i modellen fokuserer på om ungdommene kontrollerer valget om å slutte med idrett eller om det tvinges frem av eksterne faktorer (Gould, 2007). Et eksempel hvor man kan se at eksterne faktorer fører til frafall er ved flytting, dette kom også frem gjennom min studie. Her er eksempelvis svaret fra en respondent, «Ble for langt til trening etter jeg flyttet og mangel på motivasjon». En annen ekstern faktor kan være at utøveren ikke får delta på laget, her er et eksempel fra en respondents besvarelse, «Jeg fikk ikke spilletid. Treneren min sa at jeg var en av de beste han hadde sett i min posisjon, men jeg var ganske tung, så jeg hadde ikke fart». Dette er i overensstemmelse med tidligere forskning som påpeker viktigheten av trenerne for videre idrettsdeltakelse (Strube & Strand, 2016; Montesano et al., 2016; Rottensteiner et al., 2013; Witt & Dangi, 2018; Butcher et al., 2002; Seippel, 2005).

Tredje komponent i modellen er kostnad-nytte-resonnementer. Her blir ungdommene nødt til å ta et valg basert på om de ønsker å bruke tiden sin på idretten eller om de skal gjøre noe annet (Gould, 2007). Faktorer som spiller inn, er graden av opplevd kompetanse og tilfredshet. Dette kan vi se i overensstemmelse med min studie, her er en av respondentenes besvarelse, «Jeg synes det ble kjedelig og laget var for useriøst til at det var noen vits i å satse». Gjennom denne respondentens besvarelse kan vi se at personen tok et bevisst valg om å avslutte sin idrettsdeltakelse. Personen velger selv å slutte og bruke tiden sin på andre ting. Denne frafallstypen trenger ikke nødvendigvis å være så problematisk og blir beskrevet som «drop-out» (Gould, 2007). Et annet eksempel er påvirkningen av psykologisk stress, dette er

også et av funnene i min studie. Her er en av respondentenes besvarelser, «Når man er stresset, stopper man opp å gå på treninger for å bruke mer tid på skolearbeidet. Før en vet ordet av det har man sluttet, og finner det vanskelig å begynne på nytt igjen. Jeg har drevet med fotball i 12 år, tenkte det kanskje var på tide å prøve noe nytt?». Dette kan man også se i tidligere forskning, hvor ungdom ofte utsettes for et stort press fra flere hold, som til slutt fører til frafall (Strube & Strand, 2016; Montesano et al., 2016; Gardner et al., 2017).

Siste komponent i modellen er motivasjon. Denne komponenten består av to underkomponenter. Den første tar for seg egenvurdering og forklaringer på overflatenivå, både psykologiske og situasjonelle faktorer. Eksempler på disse er interesse for andre aktiviteter, ikke lenger morsomt, det er mye press og stress i forbindelse med konkurranse og dårlig organisering eller misnøye ved idrettslaget (Gould, 2007). Dette er i overensstemmelse med funn fra min studie, her er en begrunnelse fra en av respondentene som viser dette, «Det var organisasjonssvikt innad i idrettslaget, og det kom færre og færre på treningene. Det ble kjedelig». Det er denne typen frafallsforståelse, altså respondentenes egenvurdering som fanges opp i denne studien. Dette er på bakgrunn av at det er ungdommene selv som har begrunnet sitt frafall. God organisering av idrettslagene og at det er et tilbud til alle er viktig for at ungdommene skal fortsette sin idrettsdeltakelse, dette viser også tidligere forskning (Seippel, 2005). Den andre komponenten består av teoretiske motiver (Gould, 2007). Som jeg har nevnt tidligere er underliggende teoretiske motiver vanskelig å fange opp direkte i denne studien, da mitt datamateriale er ungdommenes egenvurdering av frafallet.

7.1.1 Oppsummering

Majoriteten av nåværende forskning på frafallet i idretten er basert på predefinerte svarkategorier, hvor ungdom har krysset av på årsaker til hvorfor de valgte å slutte med idrett. Den nye metoden for å samle inn informasjon om ungdommers begrunnelser for frafall i denne masteroppgaven, har kunnet gi noe ny innsikt på frafallsproblematikken enn hva eksisterende forskning har gitt. Kategoriene «sykdom og skade», «ikke tilbud i klubben», «sosial mistrivsel» og «dårlige klubbopplevelser» har vært lite synlige i tidligere forskning med predefinerte svarkategorier. Et annet funn er at jenter opplyser generelt om flere grunner til frafall enn hva gutter gjør.

Man kan likevel se likhetstrekk med studier som har benyttet predefinerte svarkategorier og funnene som denne studien viser. Man ser at flere av hovedkategoriene som vi endte opp med etter de kvalitative analysene, har også blitt brukt i tidligere forskning med predefinerte svarkategorier. Dette gjelder kategoriene «mistet interesse/glede», «tids- og/eller skolepress», «satsningskonsekvenser» og «prioritere annen fritid».

Det er spesielt tre grunner som skiller seg ut i respondentenes begrunnelser i deres valg om å slutte med organisert idrett. De tre mest fremtredende grunnene til frafall er «mistet interesse/glede» (31% (N=392)), «tids- og/eller skolepress» (31% (N=387)) og «satsningskonsekvenser» (18% (N=229)).

Ved å se på frafallet gjennom tre ulike barrierer for idrettsdeltakelse; intrapersonlige, mellommenneskelige og strukturelle barrierer kommer også kompleksiteten rundt begrunnelsene i frafallet i ungdomsidretten tydelig frem.

7.2 Er det kjønnsforskjeller i begrunnelsen av frafall?

I mine kvantitative analyser har jeg valgt å gjennomføre frekvens- og binære logistiske regresjonsanalyser. Dette har gitt meg innsikt i hvilke grunner respondentene har svart hyppigst og om det er forskjeller mellom jenter og gutter i grunner til å slutte med idrett. Jeg synes det var interessant å se nærmere på om jenter og gutter begrunner frafallet forskjellig og om det var noen grunner som skilte seg ut mer enn andre.

Tre grunner til frafall hvor det er signifikante kjønnsforskjeller

Et interessant funn i min masteroppgave er at jenter oppgir generelt flere grunner til frafall enn hva gutter gjør og i analysene av datamaterialet ble dette tatt høyde for. Det var tre grunner til frafall som viste signifikante kjønnsforskjeller; «mistet interesse/glede» ($p=0,000$), «sykdom og skade» ($p=0,000$) og «ikke tilbud i klubben» ($p=0,024$).

Kategorien «mistet interesse/glede» ble oppgitt flest ganger av guttene (39% (N=207)), opp mot 26% (N=185) hos jentene. Dette er i overensstemmelse med hva som er å finne i eksisterende litteratur på frafall i idretten (Seippel, 2005). Det er derimot viktig å ta høyde for at jentene generelt begrunnet sitt frafall i mye større grad enn hva guttene gjorde, og jentene kan ha vært mer beskrivende i sine redegjørelser.

Det var 16% (N=114) av jentene som nevnte at «sykdom og skade» var en viktig grunn til frafall, opp mot 8% (N=41) av guttene. Det er vanskelig å si om «sykdom og skade» hos jentene er påvirket av interne årsaker som er relatert til selve idrettsdeltakelsen eller eksterne faktorer. Et eksempel på en av respondentenes besvarelse, «Jeg fikk en ryggskade (prolaps) og derfor måtte jeg slutte». Denne begrunnelsen viser at det er idrettsrelaterte årsaker til skaden og frafallet. Et annet eksempel på en begrunnelse er, «Sleit med psykiske problemer». Dette gjør det vanskelig å vite om det er relatert til selve idretten eller eksterne årsaker. Som jeg har nevnt er det behov for mer forskning av hvilken påvirkning skader og sykdom har på videre idrettsdeltakelse i den organiserte idretten. I tidligere forskning kan man se at jenter oppgir skader som en hyppigere årsak til å slutte med idrett enn hva gutter gjør (Seippel, 2005).

Kategorien «ikke tilbud i klubben» ble oftere nevnt blant jentene (10% (N=73)), enn hos guttene (6% (N=33)). Respondentenes besvarelser ble gitt på bakgrunn av at det blant annet ikke lenger var tilbud i klubben, laget gikk i oppløsning, feil ferdighetsnivå og aldersbestemte lag og dårlig organisering i idrettslaget. Hvilke idretter dette gjelder skal jeg se nærmere på når jeg ser på de ulike grunnene til frafall i forhold til hvilke idretter respondentene var aktive innenfor. Det er interessant om dette kan relateres til typiske «maskuline» og «feminine» idretter.

I tidligere forskning er det lite forskning på forskjellene mellom jenter og gutters begrunnelser av frafall. Funnene i denne studien viser at jenter opplyser generelt flere grunner til frafall enn hva gutter gjør. Dette kan kanskje ses i sammenheng med at jenter generelt er mer pliktoppfylgende og at de setter større krav og forventinger til sin idrettsdeltakelse, for at det skal føles verdt å bruke sin fritid på idretten. Gutter skriver kortere og mindre utfyllende begrunnelser. Som jeg har nevnt var det tre grunner som viste signifikante kjønnsforskjeller, «mistet interesse/glede» ($p=0,000$), «sykdom og skade» ($p=0,000$) og «ikke tilbud i klubben» ($p=0,024$).

Forskjeller mellom jenter og gutter i begrunnelser til frafall

Funnene viser at de kategoriene hvor vi ser at det er størst forskjell mellom jenter og gutter i deres begrunnelse til frafall og basert på hvilken idrett de drev med er; «mistet interesse/glede», «tid- og/eller skolepress», «satsningskonsekvenser» og «sykdom og skade».

Det var flest gutter (39% (N=207)) som begrunnet deres frafall på bakgrunn av «mistet interesse/glede», opp mot 26% (N=185) av jentene. Det var gutter som drev med individuell idrett (39% (N=50)) som oppga dette som den mest avgjørende årsaken til frafallet og 28% (N=47) av jentene som spilte fotball.

Kategorien «tids- og/eller skolepress» var en mer fremtredende årsak til frafall blant jenter (34% (N=238)) enn for guttene (28% (N=149)). Den var mest avgjørende for jenter som drev med individuell idrett (39% (N=111)) og gutter som spilte fotball (30% (N=90)).

Det var flest jenter (21% (N=146)) som sluttet på grunn av «satsningskonsekvenser», opp mot 15% (N=83) av guttene. Den var mest fremtredende for jenter som spilte fotball (26 % (N=44)) og gutter som spilte håndball (18% (N=4)). På grunn av det lave antallet som drev med håndball blant guttene i denne studien, kan man også se at denne grunnen var fremtredende blant gutter som drev med individuell idrett (16% (N=20)). Dette er ulikt fra hva tidligere forskning viser, hvor det oftest er gutter som rapporterer at de slutter på bakgrunn av konkurransefokus (Seippel, 2005).

Det var flest jenter (16% (N=114)) som oppga «sykdom og skade» som den mest fremtredende årsaken til frafall, opp mot 8% (N=41) av guttene. Den var mest fremtredende for jenter som drev med individuell idrett (19% (N=53)) og for gutter som spilte håndball (14% (N=3)) og som drev med individuell idrett (9% (N=11)). Funnene i studien viser at jentene i alle idrettene begrunnet deres frafall i større grad på grunn av «skader og sykdom» enn hva guttene gjorde. En antagelse er at jenter i større grad er mer utsatt for skader enn hva gutter er. Det er viktig at denne grunnen blir forsket mer på når det kommer til frafall og i forskjellene mellom jenter og gutter. Dette funnet er i overensstemmelse med tidligere forskning hvor man ser at jenter oppgir skader som en hyppigere årsak til frafall enn hva gutter gjør (Seippel, 2005).

Et interessant funn i denne studien er at grunnen «prioritere annen fritid» er lik mellom jenter (10% (N=71)) og gutter (10% (N=55)). Tidligere forskning har vist at jenter oppgir ofte denne grunnen hyppigere enn gutter, og at de ønsker å bruke tiden siden på andre interesser (Seippel, 2005). Det samme gjelder for grunnen «andre grunner», hvor det ikke er noen forskjell mellom jentene (16% (N=113)) og guttene (16% (N=88)) i denne studien. I tidligere forskning ser man at gutter blant annet oppgir grunnene økonomi, tid til venner og familie

som hyppigere årsaker til frafall (Seippel, 2005). I denne studien har disse underkategoriene blir lagt til under hovedkategorien «andre grunner».

Når det gjelder grunnene «sosial mistrivsel» og «dårlige klubbopplevelser» så viser funnene i denne studien at det ikke er store forskjeller mellom jenter og gutter i deres årsaker til frafall. 7% (N=51) av jentene og 6% (N=34) av guttene oppga grunnen «sosial mistrivsel». Mens 7% (N=48) av jentene og 4% (N=23) av guttene oppga grunnen «dårlige klubbopplevelser» som årsaken til frafallet.

De feminine og maskuline aspektene i idretten

Det kan tenkes at jenter og gutter begrunner frafallet sitt ulikt på bakgrunn av den stereotypiske formen for maskulinitet som dominerer idretten. Ved å se på begrepet hegemonisk maskulinitet og «herdingen» som man ser av gutter i ung alder, kan dette sette lys på kjønnsforskjellene som blir dannet i idretten (Connell & Messerschmidt, 2005; Guillet et al., 2006; Messner, 2011). Idretten er som nevnt vært laget av og for menn, og er derfor kanskje mer tilpasset gutter og menns stereotypiske maskuline verdier enn den er for jenter, i tillegg til at jenter i større grad tar hensyn til livet utenfor idretten (Seippel, 2005; Fasting et al., 2008). Et av studiens funn viser at antagelsen om at idretten er i større grad tilpasset gutter delvis stemmer. Det er flere jenter (10% (N=73)) som oppgir grunnen «ikke tilbud i klubben» enn gutter (6% (N=33)) som årsak til frafall. Studiens funn viser at det er signifikante kjønnsforskjeller ($p=0,024$) mellom kjønnene når det gjelder denne frafallsgrunnen. Et annet funn studien viser er at grunnen «mistet interesse/glede» er klart mest fremtredende for guttene (39% (N=207)), enn for jentene (26% (N=185)), her er det også signifikante kjønnsforskjeller ($p=0,000$). En antagelse er at det stilles større krav til guttene innenfor den organiserte idretten og at det er mindre rom for lek og fokus på å ha det gøy. Det kan tenkes at det er større fokus på prestasjon og konkurranse, som fører til at guttene velger å slutte fordi de mister interessen og gleden rundt deres idrettsdeltakelse. Dette er i overensstemmelse med hva man har funnet i tidligere forskning (Seippel, 2005; Carlman et al., 2013). Denne antagelsen støtter ikke min studie oppunder, da «satsningskonsekvenser» er en viktigere grunn til frafall blant jentene (21% (N=146)), sett opp mot guttene (15% (N=83)).

Tidligere forskning viser at trenere har ulike tilnærming og behandler jenter og gutter ulikt. Dette er på bakgrunn av de feminine og maskuline stereotypiske normene for kjønnene som kommer til syne i idretten (Messner, 2011). I tidligere forskning om frafall vektlegger jenter i

større grad misnøye ved treneren enn det gutter gjør (Seippel, 2005). Selv om det er små forskjeller viser også denne studien at jenter (7% (N=48)) begrunner sitt frafall i større grad på grunn av «dårlige klubbopplevelser», som også tar for seg betydningen av dårlige treneropplevelser, enn hva guttene (4% (N=23)) gjorde.

Idretten er i større grad preget av hegemonisk stereotypisk maskulinitet. Jenter derimot blir forstått av trenerne i lys av en mykere essensialistisk forståelse av kjønnsroller, altså en videre kjønnsrolle. Dette kan resultere i at jenter prøver å romme veldig mye innenfor sin kjønnsrolle, både konkurransepreget i idretten, men også andre stereotypiske feminine verdier som samhold og empati (Connell & Messerschmidt, 2005; Messner, 2011; Broch, 2014). Et funn fra denne studien viser at jentene (34% (N=238)) i mye større grad begrunnet sitt frafall med «tids- og/eller skolepress», enn hva guttene (28% (N=149)) gjorde. Den eneste idretten som skiller seg ut er fotball, hvor det var flest gutter som sluttet av denne grunnen. Dette kan ses i sammenheng ved at jenter kanskje gaper over for mye. Dette kan bli utmattende i lengden, når det typiske flink pike-syndromet kommer til syne og presset på å prestere på flere areaer kan føre til frafall i idretten. Tidligere forskning viser at jenter generelt er mer opptatt av å gjøre det bra på skolen (Butcher et al., 2002; Carlman et al., 2013). Dette kan vi også se i sammenheng med at flere jenter (21% (N=146)) begrunnet frafallet sitt med «satsningskonsekvenser», enn hva guttene (15% (N=83)) gjorde.

7.2.1 Oppsummering

Det er lite å finne i tidligere forskning om forskjellene mellom jenter og gutters begrunnelse til frafall. Det som er interessant er at funnene fra min masteroppgave viser at jenter generelt oppgir flere grunner til frafall enn hva gutter gjør. Dette ble tatt høyde for under analysene av datamaterialet. Analysene viste at det var tre grunner til frafall som viste signifikante kjønnsforskjeller; «mistet interesse/glede» ($p=0,000$), «sykdom og skade» ($p=0,000$) og «ikke tilbud i klubben» ($p=0,024$). Guttene (39% (N=207)) begrunnet oftere sitt frafall med at de «mistet interesse/glede» enn hva jentene (26% (N=185)) gjorde, dette er likt med hva tidligere forskning viser. Jentene (16% (N=114)) opplyste oftere grunnen «sykdom og skade» enn guttene (8% (N=41)), dette er i overensstemmelse med hva tidligere forskning viser, men det er generelt lite forskning på denne grunnen i frafallsproblematikken. Det er også flest jenter (10% (N=73)) som oppga grunnen «ikke tilbud i klubben», opp mot 6% (N=33) av guttene, dette viser også tidligere forskning.

Tidligere forskning viser at jenter ofte vektlegger betydningen av trenere i større grad enn hva gutter gjør. Dette er i overensstemmelse med funnene fra denne studien hvor jenter oppga «dårlige klubbopplevelser» oftere enn guttene. Dette samme gjelder for «tids- og/eller skolepress».

Funnene fra studien viser at det var små forskjeller mellom kjønnene i grunnene «prioritere annen fritid», «andre grunner» og «sosial mistrivsel». Dette er en forskjell fra hva tidligere forskning viser. Ofte er det flere jenter som oppgir at de ønsker å «prioritere annen fritid» og gutter oppgir ofte grunner som økonomi, tid til venner og familie. Når det gjelder «sosial mistrivsel» er det lite tidligere forskning på denne grunnen til frafall.

Et annet funn fra studien som også viser en forskjell fra tidligere forskning, er at jenter (21% (N=146)) oppga oftere «satsningskonsekvenser» som begrunnelse til frafall enn gutter (15% (N=83)). Samtidig ser vi at det er flere jenter (N=710) som faller fra den organiserte idretten enn gutter (N=538), og dette er i tro med tidligere forskning.

7.3 Sammenligning mellom idrettene

Når det kommer til sammenligning mellom idrettene, viser analysene at for jentene som spilte fotball var disse grunnene mest avgjørende for frafall, «mistet interesse/glede» (28% (N=47)), «satsningskonsekvenser» (26% (N=44)), «prioritere annen fritid» (12% (N=21)) og «ikke tilbud i klubben» (15% (N=26)). I håndball var det «sosial mistrivsel» (11% (N=14)). I annen lagidrett var det grunnene «andre grunner» (21% (N=28)), «prioritere annen fritid» (12% (N=16)) og «dårlige klubbopplevelser» (10% (N=14)). For individuelle idretter var det grunnene «tids- og/eller skolepress» (39% (N=111)) og «sykdom og skade» (19% (N=53)).

Blant guttene var det disse grunnene som skilte seg mest ut i de respektive idrettene. «Tids- og/eller skolepress» (30% (N=90)) og «ikke tilbud i klubben» (6% (N=18)) ble mest fremtredende i fotball. Grunnene «satsningskonsekvenser» (18% (N=4)), «sykdom og skade» (14% (N=3)), «prioritere annen fritid» (14% (N=3)), «sosial mistrivsel» (9% (N=2)) og «dårlige klubbopplevelser» (9% (N=2)) ble mest fremtredende i håndball. Som jeg har nevnt tidligere er det vanskelig å ta utgangspunkt i disse tallene da det var veldig få gutter som hadde sluttet med håndball blant respondentene. «Andre grunner» (19% (N=21)) ble oppgitt flest ganger for annen lagidrett, og ser man bort ifra håndball, er også grunnene «prioritere

annen fritid» (12% (N=13)) og «sosial mistrivsel» (7% (N=8)) viktige. Grunnene «mistet interesse/glede» (39% (N=50)) og «ikke tilbud i klubben» (6% (N=8)) ble hyppigst oppgitt for individuell idrett. Ser man bort ifra håndball, så er også grunnene «satsningskonsekvenser» (16% (N=20)), «sykdom og skade» (9% (N=11)) og «sosial mistrivsel» (7% (N=9)) viktige grunner til frafall for gutter som drev med individuell idrett. Analysene viser at det er relative små forskjeller mellom grunnene for å slutte og hvilken idrett de drev med.

Tidligere forskning viser at frafallet er langt høyere når det kommer til lagidretter (46%) enn det er for individuelle idretter (26%) (Seippel, 2005). Funnene i min masteroppgave støtter oppunder dette funnet. Hvis man samler sammen utvalget i denne studien, så var det flere som drev med lagidrett (fotball, håndball og annen lagidrett) (N=842), enn med individuell idrett (N=406).

I tidligere forskning hvor man har sett på grunner til frafall i ungdomsidretten er det ofte bare sett på grunnene i en eller flere idretter (Enoksen, 2011; Rottensteiner et al., 2013; Montesano et al., 2016; Fraser-Thomas et al., 2008; Crane & Temple, 2015; Butcher et al., 2002). Det er et fåtalls studier hvor de har satt de ulike idrettene og deres respektive grunner til frafall opp mot hverandre, og sett på forskjellene mellom idrettene (Carlman et al., 2013; Molinero et al., 2009; Seippel, 2005).

Et av studiens funn viser at det ikke er så store forskjeller mellom idrettene og grunnen «mistet interesse/glede». Den er noe høyere blant gutter (39% (N=50)) som drev med individuell idrett, men det er små forskjeller blant både jentene og guttene og de ulike idrettene. Her er ikke tidligere forskning helt enig, Enoksen (2011) mener dette er mer fremtredende i individuell idrett, mens andre studier viser at det er en viktigere grunn i lagidrett (Butcher et al., 2002; Rottensteiner et al., 2013; Crane & Temple, 2015).

Når det gjelder grunnen «tids- og/eller skolepress», er det også her små forskjeller mellom idrettene, men den er noe høyere for jenter (39% (N=111)) som driver med individuell idrett. Her er det også uenighet blant tidligere forskning hvor Enoksen (2011) mener at skole er en ofte nevnt årsak til frafall i individuell idrett, mens andre studier mener at dette er mer fremtredende i lagidrett (Seippel, 2005; Carlman et al., 2013).

Det er heller ikke de store forskjellene mellom idrettene når det gjelder «satsningskonsekvenser», men det er noe høyere blant jenter (26% (N=44) som spilte fotball og gutter (16% (N=20)) som driver med individuell idrett, hvis man ser bort ifra guttene (18% (N=4)) som spilte håndball. Tidligere forskning viser at dette er en mer fremtredende årsak for lagidrett enn i individuell idrett (Carlman et al., 2013; Crane & Temple, 2015).

Det er relativt likt mellom de ulike idrettene og grunnen «andre grunner» til frafall. Den er noe høyere blant annen lagidrett for både jenter (21% (N=28)) og gutter (19% (N=21)). Dette er ikke i overensstemmelse med tidligere forskning som antyder at dette er mer fremtredende i individuell idrett, hvor kostnader, logistikk, venner og familie er ofte nevnte årsaker til frafall (Seippel, 2005; Enoksen, 2011; Carlman et al., 2013).

Det er ingen store forskjeller mellom idrettene når det gjelder grunnen «sykdom og skade», bortsett fra at det er noe høyere for jenter (19% (N=53)) og gutter (9% (N=11)) i individuell idrett, hvis man ser bort ifra gutter (14% (N=3)) som spiller håndball. Dette er i overensstemmelse med hva tidligere forskning viser (Enoksen, 2011).

Når det gjelder grunnen «prioritere annen fritid», er det også små forskjeller mellom idrettene. Det er litt viktigere for jenter i idrettene fotball (12% (N=21)) og annen lagidrett (12% (N=16)), og for gutter (12% (N=13)) som driver med annen lagidrett, hvis man ser bort ifra gutter (14% (N=3)) som spiller håndball. Dette viser også tidligere forskning, som mener at dette er en viktigere årsak i lagidrett enn for individuell idrett (Butcher et al., 2002; Seippel, 2005; Molinero et al., 2009; Rottensteiner et al., 2013).

I forhold til grunnen «ikke tilbud i klubben» så var det ikke noe av den tidligere litteraturen som nevnte denne grunnen i forhold til forskjellene mellom de ulike idrettene. I denne studien var det små forskjeller mellom idrettene. Det er litt viktigere for jenter (15% (N=26)) og gutter (6% (N=18)) som spiller fotball og gutter (6% (N=8)) som driver med individuell idrett.

Igjen viser funnene at det er de små forskjeller mellom idrettene når det gjelder «sosial mistrivsel». For jentene er den noe høyere for lagidrettene, mens for guttene er det likt mellom annen lagidrett (7% (N=8)) og individuell idrett (7% (N=9)), hvis man ser bort ifra håndball ((9% (N=2)). Dette er i overensstemmelse med hva tidligere forskning viser, god

lagånd er viktig for videre idrettsdeltakelse (Molinero, et al., 2009; Rottensteiner et al., 2013; Montesano et al., 2016).

Til slutt er det grunnen «dårlige klubbopplevelser», og funnene i studien viser at flere sluttet på grunn av dette blant de som drev med lagidrett. Dette er i overensstemmelse med tidligere forskning som vektlegger betydningen av treneren, og misnøye ved treneren var mer synlig i lagidrett enn for individuell idrett (Seippel, 2005; Molinero et al., 2009). Derimot er det en studie som henviser til at denne grunnen var mer fremtredende for individuell idrett (Fraser-Thomas et al., 2008).

7.3.1 Oppsummering

Det er lite av den tidligere forskningen som tar for seg sammenligningen mellom idrettene, ofte er det bare blitt sett på en eller enkelte idretter og de respektive begrunnelsene til frafall. Det er sjeldent blitt sammenlignet begrunnelsene til frafall mellom de ulike idrettene, slik som det har blitt gjort i denne studien. Analysene viste at det var forskjeller mellom de ulike idrettene i begrunnelser til frafall, men at disse er relativt små.

Et likhetstrekk med funnet i denne studien og tidligere forskning er at det var størst frafall blant lagidrettene (N=842), sett opp mot i individuell idrett (N=406).

Tidligere forskning viser noe uenighet når det kommer til ulike grunner til frafall og forskjellene mellom idrettene. Funnene fra denne studien viser at det er både enighet og uenighet med hva tidligere forskning viser.

7.4 Er det et problem at ungdom slutter med organisert idrett?

Jeg har hittil tatt for meg hva det åpne spørsmålet i spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2018 har tilført tidligere forskning, sett nærmere på om det er kjønnsforskjeller i respondentenes begrunnelser av frafallet og sammenlignet begrunnelsene av frafallet opp mot hvilke idretter respondentene drev med før de sluttet. I denne delen ønsker jeg å se resultatene fra studien i en større sammenheng.

Tar idretten på seg for mye?

Idretten skal favne alle og med visjonen «Idrettsglede for alle», kan man stille spørsmålet «tar den på seg for mye?». For idrettslagene er det en balansegang å sjonglere mellom barne- og ungdomsidretten, samtidig som de skal ivareta bredde- og toppidretten. Er det en realistisk målsetning at idretten skal kunne dekke alle områder; barn, ungdom, voksne og eldre, bredde, topp- og paraidrett, samt inkludering og mangfold? (Hjelseth, 2016). Det står beskrevet i dokumentet til NIF, «Idretten -vil!», «Mål: 1. Idretten vil arbeide for et mangfoldig idrettstilbud til alle aldersgrupper og alle idrettslige nivåer», og «...3. Idretten vil skape et idrettstilbud som inkluderer og er tilrettelagt for alle» (Idrettsforbundet, 2019, s. 11). Kan dette være å gape over for mye og er dette noe vi kan forvente at norskidrett kan håndtere?

Et av funnene i denne studien viser at 9% (N=106) av respondentene sluttet med organisert idrett på grunn av at det «ikke var tilbud i klubben». Her er en av respondentenes besvarelse, «Klubben ville ikke lenger satse på oss, men heller bredde (yngre lag). Vi måtte derfor enten bytte klubb (noe som ble for langt unna), eller slutte. Jeg angret ikke, for hadde aldri klart å drive aktivt med håndball ved siden av all skole». Her er et annet eksempel fra en av respondentene;

«Jeg slutte med langrenn fordi det ble for konkurransepreget og tidkrevende. Det ble en vinn eller forsvinn kultur. Alle var inkludert, men det var tydelig at de som satset var i fokus. Det ble krav om å delta på alle treninger, samlinger og konkurranser for å være ordentlig med. Ungdomsidretten burde tilpasses alle ved å lage ulike nivåer, slik at også de som vil trene på fritiden, men ikke satset aktivt har muligheten til dette i en klubb».

Det disse to besvarelsene viser er motpolene idrettslagene står ovenfor. Respondentene følte seg tvunget til å slutte fordi det ikke var et tilbud som nødvendigvis passet deres ønsker. Andre eksempler fra respondentenes besvarelser viser at de sluttet med idrett på grunn av blant annet feil nivåinndeling og alderstrinn, lag som gikk i oppløsning og dårlig organisering fra idrettslaget sin side. Dette viser at det er vanskelig for idretten å tilfredsstille alles ønsker og behov.

Medlemstallene i idretten har vokst med årene og populariteten har økt (Regjeringen, 2012; Idrettsforbundet, u.å.d.). Inkluderer man medlemskapene i bedriftsidretten var totalt antall registrerte medlemmer i norsk idrett ved utgangen av 2017, 2 119 251 medlemmer. Det har

vært en positiv utvikling i mange år, medlemskapstallene økte med over 80 000 i perioden 2011-2017, og 60% av medlemsveksten utgjorde kvinnene (Idrettsforbundet, u.å.d.). Sett i lys av alle medlemmene som er innenfor norsk idrett, er det en vanskelig oppgave å kunne dekke alle ønskene og behovene disse medlemmene måtte ha.

Ulike frafallstyper

I tidligere forskning blir det antydnet at ikke alle anser frafallet som et stort problem. Enkelte forskere mener at frafall er et naturlig fenomen når en person går fra å være et barn til å bli betegnet som ungdom. Man skifter interesser, får nye venner og kan ha et ønske om å prøve nye aktiviteter. Det er også enighet blant forskerne at det er et midlertidig problem og man opplever frafallet i ulike grader. Noen slutter med en idrett for å kunne være aktiv innenfor en annen idrett, mens andre slutter for så å starte opp igjen ved et senere tidspunkt i livet, også er det noen som slutter helt med idrett. Selv om man slutter helt med idrett så betyr ikke det at de ikke er fysisk aktive på andre arenaer, som for eksempel på treningssenter eller i uorganisert idrett (Carlman et al., 2013; Rottensteiner et al., 2013; Witt & Dangi, 2018; Hjelseth, 2016).

Som jeg har nevnt tidligere er det ulike typer frafall og Gould (2007) beskriver et teoretisk rammeverk hvor frafall deles i to; «drop-out» og «burnout». De som er innunder kategorien «drop-out», slutter fordi de ikke lenger finner det verdt å drive med idrett. Den største delen av frafallet kommer fra kategorien «drop-out» (Gould, 2007; Seippel, 2005; Sisjord, 1994). Innunder denne typen frafall så slutter personene med idrett av fri vilje. To eksempler på dette er disse to respondentenes besvarelser, «Vil gjøre noe annet» og «Hadde lyst». Disse besvarelsene viser at respondentene helt enkelt ønsket å gjøre noe annet og sluttet på grunn av at de selv ønsket det. Dette er i overensstemmelse med tidligere forskning, hvor man ser at det nødvendigvis ikke er på bakgrunn av negative opplevelser i idretten, men på grunn av endringer av interesser (Rottensteiner et al., 2013).

Den andre frafallstypen er «burnout» og blir betraktet som «negativt frafall». På grunn av kronisk stress og endringer av interesser og verdier blir «burnout» og «negativt frafall» definert som psykologisk, følelsesmessig og fysisk frafall (Gould, 2007; Seippel, 2005; Sisjord, 1994). Frafaller er ikke basert på personenes egne ønsker, men de blir tvunget til å slutte på bakgrunn av andre faktorer. Som jeg har nevnt tidligere kan dette være faktorer som blant annet «sosial mistriivsel», «familiære årsaker» og «økonomi». «Burnout» blir ansett å være den mest ugunstige av frafallstypene, både for personene det gjelder, men også idretten.

Det positive er at den største delen av frafallet er innunder kategorien «drop-out», og ikke «burnout».

Et av studiens funn viser at noen av respondentene velger å slutte med en idrett for å være aktive innenfor en annen idrett, og dette er i overensstemmelse med tidligere forskning (Sisjord, 1994; Butcher et al., 2002; Seippel, 2005; Carlman et al., 2013). I denne studien var det 10% (N=126) av respondentene som begrunnet deres frafall med at de ønsket å «prioritere annen fritid». Et eksempel på at man slutter med en idrett for så å drive med en annen idrett er dette svaret fra en av respondentene, «Jeg måtte fokusere på enten dans eller fotball, derfor valgte jeg å fokusere på dans». Her er et annet eksempel fra en annen respondent, «Jeg sluttet fordi jeg startet med en annen idrett som ikke er en lagidrett, men mer individuell idrett». Dette viser at frafallet ikke nødvendigvis er endelig, men at det kanskje ikke er lenger mulig å kombinere flere idretter samtidig og man blir nødt til å velge. Det er flere faktorer som kan være med å påvirke dette. Blant annet økonomi, tid, skole og at flere idretter har gått fra å være sesongbasert til å bli mer helårsidretter. Dette fører til at det kan være vanskeligere å kombinere trening og konkurranse, ved at det krasjer med hverandre.

I barne- og ungdomsårene er man ofte aktive innenfor flere idretter og man prøver ulike aktiviteter. I ungdomsårene ser man at mange er dessverre nødt til å minimere på grunn av tid. Flere ser seg nødt til å ta et valg om hvilken idrett de skal drive med. Er det fortsatt mulighet for å drive med flere idretter samtidig? Tidligere kunne man se at flere idretter var mer sesongbasert, man kunne drive med langrenn på vinteren og fotball på sommeren. Nå har flere idretter blitt mer helårsidretter og har lengre sesongperioder. Det er viktig at man som ungdom kan drive med flere idretter før man blir nødt til å måtte velge. Dette er for å ha muligheten til å finne ut av hva man liker og mestrer, men ikke minst for utviklingen av de motoriske ferdighetene (Fraser-Thomas et al., 2008; Idrettsforbundet, 2007). Dette kan være med på å skape press på ungdommene til at de nå i større grad, må velge tidligere hvilken idrett de skal drive med. I denne typen frafall blir både personen og idretten skadelidende, men det går mest utover den idretten som blir valgt bort.

Tidligere forskning viser også at enkelte starter opp igjen med den samme idretten de hadde drevet med tidligere på et senere tidspunkt (Butcher et al., 2002; Witt & Dangi, 2018). En av respondentenes besvarelser viser nettopp dette, «Fordi jeg har ikke tid og jeg må veldig fokusere med skole og lekser, men jeg har tenkt å starte igjen denne sommeren». Frafallet er

derfor bare tidsavgrenset, før man så starter igjen. Dette er så klart uheldig for både personen og idretten, og at årsaken til frafallet ikke lar seg kombinere med idretten. Det positive er at personene kommer tilbake til idretten når de har mulighet til det.

Tidligere forskning viser at flere av de som slutter helt med organisert idrett velger å fortsette å være fysisk aktive på andre arenaer, blant annet på treningssenteret og gjennom uorganiserte aktiviteter (Seippel, 2005; Seippel et al., 2011; Carlman et al., 2013; Virke Trening, 2015; Bakken, 2017). Enkelte av respondentene i studien sluttet med organisert idrett fordi det var gunstigere for dem å trene på et treningssenter. Her er et eksempel fra en av respondentenes besvarelse, «Begynte på juniorfotball og jeg følte mer for å trene på treningsstudio, ettersom det passer bedre med skolen grunnet mer fleksibel timeplan». En annen respondent som ønsket å være aktiv på andre måter begrunnet sitt frafall med, «Jeg ble lei av å ha oppsatt trening, og jeg fant det morsommere å trene på egenhånd på treningssenter». Frafallet som oppleves i denne gruppen, sier oss ikke noe om at de eventuelt starter opp igjen med organisert idrett senere i livet.

Sett i lys av et folkehelseperspektiv er det viktigste at ungdommene fortsetter med fysisk aktivitet. I dagens samfunn er det et stort fokus på inaktivitet, overvekt og fedme. Helsedirektoratet råder barn og unge til å være fysisk aktive i minst 60 minutter hver dag. Intensiteten bør være moderat og hard, og aktiviteten varierende og så allsidig som mulig for å sikre optimal utvikling (Helsedirektoratet, 2019). Dette frafallet er i hovedsak mest problematisk for idretten, da respondentene velger treningssentre og uorganisert idrett på bakgrunn av at det er mest praktisk for dem. Idretten ønsker å favne alle, både bredde og topp, og dette viser NIF gjennom deres visjon «Idrettsglede for alle» (Idrettsforbundet, 2015.a.).

Påvirkningen av tidlig spesialisering på frafall

Tidlig spesialisering kan være med på å redusere muligheten for at man kan være aktiv innenfor flere idretter, da det stiller større krav til ungdommene. Ungdommene blir «tvunget» til å velge hvilken idrett de skal konsentrere seg om. Tidlig spesialisering og toppidrett er begreper som det er stor diskusjon rundt i idretten. Hvor tidlig skal man begynne å spesialisere seg og bli en toppidrettsutøver? Idrettsforbundet (2007) beskriver tidlig spesialisering ved «å drive sin idrett som en helårsidrett kan sees i sammenheng med begrepet tidlig spesialisering» (s. 17). Tidlig spesialisering kan kjennes igjen ved at man bare driver

med en idrett og at treningsmengden økes. Dette går på bekostning av lek og andre typer aktiviteter. Belastningen øker og det stilles større krav til ferdighetsnivå. En annen vinkling av tidlig spesialisering er at særidrettene ønsker å rekruttere medlemmer i ung alder, for at de skal «oppfostre» toppidrettsutøvere. Bakdelen med dette er at varierte aktiviteter for utvikling av de grunnleggende motoriske ferdighetene ikke blir en prioritet (Idrettsforbundet, 2007). Dette er faktorer som kan bidra til at ungdommene føler at overgangen fra barne- og ungdomsidretten oppleves som negativ.

Tidlig spesialisering i idretten kan ses opp mot funnene i denne studien når det gjelder «satsningskonsekvenser». Dette var den tredje mest avgjørende årsaken til frafall blant studiens respondenter. Totalt 18% (N=229) av respondentene oppga denne grunnen som avgjørende til frafallet, 21% (N=146) av jentene og 15% (N=83) av guttene. Her er to av respondentenes besvarelser, «Jeg spilte for å ha det gøy. Plutselig ble lagene toppet og alle fokuserte på å vinne og da var det ikke noe gøy lenger» og «Det ble for stort press og kun rom for de som satset».

Tidligere forskning stiller seg kritiske til tidlig spesialisering i idretten og påpeker at det kan ha en negativ innvirkning på utviklingen til utøverne og i verstefall føre til frafall. Barn og ungdom som deltar i flere idretter er ofte på et høyere ferdighetsnivå og sterkere fysisk enn de som deltar i bare en idrett. Deltakelse i flere idretter har resultert i en lengre idrettskarriere og har ikke påvirkning på deltakelse på et høyt nivå i en bestemt idrett senere i livet (Latorre-Román et al., 2018).

Videregående skoler med toppidrettslinjer

En interessant diskusjon er økningen i antallet videregående skoler med toppidrettslinjer. Her kan ungdommene satse på idretten sin, samtidig som de kombinerer dette med studier.

Tanken er veldig god, men det er viktig at totalbelastningen for ungdommene ikke blir for stor, og at det er god dialog mellom faglærer og klubbtrener. Det kan være en utfordring å sjonglere toppidrettslinje hvor det er mye fysisk aktivitet på dagtid, og treninger på kveldstid med idrettslaget. I tillegg til at ungdommene skal ha tid til lekser, venner, familie og andre fritidsaktiviteter.

Her er en av respondentenes begrunnelser som viser nettopp dette, «Jeg hadde ikke tid, og det var nok trening på skolen i og med at jeg gikk idrettslinje på den tiden». Tidligere forskning påpeker viktigheten av at trenerne er bevisste på sin rolle ovenfor ungdommene, at de ser hele

mennesket og viser interesse for livet også utenfor idretten (Rottensteiner et al., 2013; Strube & Strand, 2016).

7.4.1 Oppsummering

Idretten står ovenfor en stor oppgave ved å skape «Idrettsglede for alle». Det er vanskelig å kunne tilfredsstille alle, men idretten prøver så godt den kan å være et sted der det er rom for alle. Det er opp til hvert enkelt særforbund, idrettslag og trener å kunne skape et best mulig tilbud for flest mulig og at det skal være rom for mangfoldet.

Frafallet kan ses på i flere dimensjoner og alle frafallstyper oppleves nødvendigvis ikke som problematiske. Dette kommer an på fra hvilket ståsted man ser frafallet, om det er fra utøvernes eller idrettens side. Sett fra et folkehelseperspektiv, er det viktigste at ungdommene fortsetter å være fysisk aktive etter at de velger å slutte med organisert idrett.

Det er stor skepsis fra tidligere forskning og i idretten vedrørende begrepet tidlig spesialisering. Det kan ha negative konsekvenser, tidligere forskning viser at det kan hemme motorisk utvikling og kan føre til økt satsnings- og konkurransefokus som igjen fører til frafall.

Den økende trenden av toppidrettslinjer, stiller større krav til samhandling mellom faglærer og klubbtrener for å ivareta ungdommene, slik at totalbelastningen ikke blir for stor.

8.0 Konklusjon

Hensikten med denne masteroppgaven har vært å besvare følgende problemstilling:

«*Hvordan begrunner ungdommer at de sluttet med idrett?*» og den underordnede problemstillingen: «*Begrunner jenter og gutter dette forskjellig og er det forskjeller etter hvilke idretter de drev med før de sluttet?*».

Overvekten av tidligere forskning på frafallet i den organiserte idretten er basert på predefinerte svarkategorier, hvor ungdommene har måtte krysse av på årsaker til frafall.

I denne studien svarte 1 248 ungdommer fra Oslo i alderen 16-19 år, på det åpne spørsmålet hvor de begrunnet sitt frafall. Det åpne spørsmålet ble tilført i 2018 spørreundersøkelsen for å se om de tidligere brukte predefinerte svarkategoriene for å slutte med idrett er i sammenheng med hva ungdommene selv beskriver som årsaker til å slutte med idrett.

Dette har gitt noe ny innsikt og har støttet oppunder tidligere forskning sine funn på frafallsproblematikken. Det er flere likhetstrekk mellom de valgte hovedkategoriene i denne studien og hva som brukes i predefinerte svarkategorier. Det er spesielt tre grunner som er avgjørende for frafall i ungdomsidretten; «mistet interesse/glede» (31% (N=392)), «tids- og/eller skolepress» (31% (N=387)) og «satsningskonsekvenser» (18% (N=229)). Frafallets kompleksitet kommer til syne gjennom tidligere forskning, de teoretiske rammeverkene og funnene i denne studien. Beskrivelsene respondentene gir tyder på at det ofte er flere grunner som er avgjørende og ikke en enkelt årsak.

Forskjeller mellom jenter og gutters begrunnelser til frafall er lite å se i tidligere forskning. Jenter opplyser generelt flere grunner til frafall enn hva gutter gjør. Tre grunner til frafall viste signifikante kjønnsforskjeller; «mistet interesse/glede» ($p=0,000$), «sykdom og skade» ($p=0,000$) og «ikke tilbud i klubben» ($p=0,024$). Tidligere forskning og funnene i denne studien er i overensstemmelse når det gjelder forskjellene mellom jenter og gutters begrunnelser av frafall. I likhet med tidligere forskning var det i denne studien flere jenter (N=710) enn gutter (N=538) som sluttet med organisert idrett.

Det er lite tidligere forskning som sammenligner idrettene som ungdommene har sluttet i og ser det opp mot deres grunner til frafall, slik som det har blitt gjort i denne studien. Et av

funnene i denne studien er i likhet med tidligere forskning enig om at det er størst frafall i lagidretter (N=842) enn i individuell idrett (N=406).

Sett i lys av et folkehelseperspektiv har den organiserte idretten en stor oppgave å skape «Idrettsglede for alle», og være inkluderende for alle som ønsker å drive med idrett. For å få til dette er den organiserte idretten avhengig av at alle ledd i NIF bidrar.

Frafallet blir i tidligere forskning ansett å være et naturlig fenomen og ikke nødvendigvis så problematisk som idretten skal ha det til. Det finnes flere typer frafall i idretten, og om de er problematiske eller ikke, kommer an på fra hvilket ståsted man ser det. Enten fra personen som slutter med organisert idrett eller fra den organiserte idretten sin side. Sett fra et folkehelseperspektiv er det viktigste at ungdommene fortsetter å være fysisk aktive på andre arenaer, etter endt idrettsdeltakelse.

8.1 Studiens styrker og begrensninger

Styrkene ved studien er at datamaterialet er hentet fra en stor representativ undersøkelse og at respondentene har kunnet svare helt fritt på hvorfor de valgte å slutte med organisert idrett. En stor fordel ved denne tilnærmingen er at respondentene har muligheten til å kunne svare med egne ord i istedenfor at de skal krysse av på predefinerte svarkategorier. En annen styrke er at det har blitt brukt både kvalitativ og kvantitativ tilnærming i denne studien. I tillegg til at måten datamaterialet er kodet på og gjennomføringen av de kvalitative analysene, er i tråd med CQR sin metode, er en styrke. I samsvar med CQR, har vi forsøkt å holde oss så nært som mulig respondentenes begrunnelser i analysene.

En begrensning ved studien er at de kvalitative dataene gir generelt liten informasjon. Respondentene ble bedt om å beskrive kort og nevne den viktigste grunnen til frafallet. Dette kan ha vært med på å begrense deres besvarelser og innholdet.

8.2 Forslag til videre forskning

Som anbefaling til videre forskning på frafall i idretten er det ønskelig at det blir benyttet både kvalitativ og kvantitativ metode. At jeg finner såpass tydelig at grunnene til frafall er sammensatte peker i retningen av at når en bruker predefinerte svarkategorier, bør det være muligheter for å krysse av flere alternativer og gjerne at man har muligheten til å skrive fritt

hvorfor man velger å slutte med idrett. Hvis respondentene kan krysse av flere alternativer, rangere grunnene og tilføre egne begrunnelser ved et åpent spørsmål, kan dette gi god innsikt i frafallsproblematikken. I tillegg kan det være hensiktsmessig å benytte observasjoner hvor man kan følge respondentene over en lengre periode og se hva som fører til at respondentene enten forblir eller slutter i idretten.

Når det gjelder «sykdom og skade», «ikke tilbud i klubben», «sosial mistrivsel» og «dårlige klubbopplevelser» er dette lite forsket på som grunner til frafall i ungdomsidretten. Min studie tyder på at disse bør inkluderes i videre forskning. I tillegg er det lite forskning som tar for seg forskjellene mellom jenter og gutters begrunnelser til frafall. Det er også viktig at videre forskning sammenligner de ulike grunnene til frafall og ser det opp mot de ulike idrettene frafallet oppstår i.

9.0 Referanser

- Bakken, A. (2017). *Ungdata. Nasjonale resultater 2017*. (Rapport (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)). (NOVA Rapport 10/17). Oslo: NOVA.
- Bakken, A. (2018.a.). *Ung i Oslo 2018*. (Rapport (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)). (NOVA Rapport 6/18). Oslo: NOVA.
- Bakken, A. (2018.b.). *Ungdata. Nasjonale resultater 2018*. (Rapport (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)). (NOVA Rapport 8/18). Oslo: NOVA.
- Broch, T. B. (2014). "Smiles and Laughs – All Teeth Intact": A Cultural Perspective on Mediated Women's Handball in Norway. *International Journal of Sport Communication*, 2014, 7, 56-73.
- Broch, T. B. (2016). «Jentene våre er for snille»: forvandlingen fra småjenter til håndballjenter. I: Ø. Seippel, M. K. Sisjord & Å. Strandbu. (Red.) (2016). *Ungdom og idrett* (s. 173-190). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Butcher, J., Lindner, K. J. & Johns, D. P. (2002). *Withdrawal from Competitive Youth Sport: A Retrospective Ten-year Study*. *Journal of Sport Behavior*, 25(2), 145.
- Carlman, P., Wagnsson, S. & Patriksson, G. (2013). *Causes and consequences of dropping out from organized youth sports*. *Swedish Journal of Sport Research*, 2(1): 26-54.
- Connell, R. W. & Messerschmidt, J. W. (2005). *Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept*. *Gender & Society*, Vol. 19 No. 6, 829-859.
- Crane, J. & Temple, V. (2015). *A systematic review of dropout from organized sport among children and youth*. *European Physical Education Review*, vol. 21(1) 114-131.
- Crawford, D. W. & Godbey, G. (1987). *Reconceptualizing barriers to family leisure*. *Leisure Sciences*, 9, 119-127.

Crawford, D. W., Jackson, E. L. & Godbey, G. (1991). *A hierarchical model of leisure constraints*. *Leisure Sciences*, 13, 309-320.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Utg. 6. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Eikemo, T. A. & Clausen, T. H. (2007). *Kvantitativ analyse med SPSS – En praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Enoksen, E. (2011). *Drop-out rate and drop-out reasons among promising Norwegian track and field athletes: A 25 Year Study*. *Scandinavian Sport Studies Forum*, 2, 19-43.

Fasting, K. & Sand, T. S. (2017). *Likestilling i idretten. Et notat med vekt på kjønnsbalansen blant ansatte, trenere og ledere i særforbund*. Retrieved from Oslo.

Fasting, K., Sand, T. S., Sisjord, M. K., Thoresen, T. & Brock, T. B. (2008). *Likestilling og mangfold i norsk idrett: - bedre med flere på banen* (Rapport (Likestillings- og diskrimineringsombudet: online utg.) 2008). Oslo: Likestillings- og diskrimineringsombudet. Hentet 23. Oktober 2019 fra https://www.ido.no/globalassets/brosjyrer-handboker-rapporter/rapporter_analyser/rapporter_diverse/idrettsrapport-2008-for-web.pdf

Fasting, K., Sisjord, M. K. & Sand, T. S. (2017). *Norwegian Elite-Level Coaches: Who Are They?* *Scandinavian Sport Studies*, 8, 29-47.

Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*: Sage.

Fraser-Thomas, J., Côtè, J. & Deakin, J. (2008). *Examining Adolescent Sport Dropout and Prolonged Engagement from a Developmental Perspective*. *Journal of Applied Sport Psychology*, 20: 318-333.

Fredheim, G. O. (2019, 25. september). Skal kartlegge kostnadsnivået i norsk idrett. Hentet 18. Oktober 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/nyheter/2019/skal-kartlegge-kostnadsnivaet-i-norsk-idrett/>

Gardner, L. A, Magee, C. A. & Vella, S. A. (2017). *Enjoyment and Behavioral Intention Predict Organized Youth Sport Participation and Dropout*. Journal of Physical Activity and Health, 14, 861-865.

Godbey, G., Crawford, D. W. & Shen, X. S. (2010). *Assessing Hierarchical Leisure Constraints Theory after Two Decades*. Journal of Leisure Research; First Quarter 2010; 42, 1; Psychology Database pg. 111.

Gould, D. (2007). Understanding Attrition in Children's Sport. I: D. Smith, & M. Bar-Eli. (Red.), *Essential readings in sport and exercise psychology (pp. 401-411)*. Champaign., Illinois: Human Kinetics Publication.

Guillet, E., Fontayne, P., Sarrazin, P. & Brustad, R. J. (2006). *Understanding Female Sport Attrition in a Stereotypical Male Sport Within the Framework of Eccles's Expectancy-Value Model*. Psychology of Women Quarterly, 30, 358-368. Blackwell Publishing.

Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet: En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Utg. 5. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Hartvigsen, G. (1998). *Forskerhåndboken*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Helsedirektoratet. (2019). *Kapittel 1. Fysisk aktivitet for barn og unge*. Hentet 27. September 2019 fra <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/fysisk-aktivitet-for-barn-unge-voksne-eldre-og-gravide/fysisk-aktivitet-for-barn-og-unge#barn-og-unge-bor-vaere-i-fysisk-aktivitet-minimum-60-minutter-hver-dag>

Helseforskning. (u.å.). *Om å søke REK*. Hentet 08. Mai 2018 fra <https://helseforskning.etikkom.no>

Hill, C. E., Knox, S., Thompson, B. J., Williams, E. N. & Hess, S. A. (2005). *Consensual Qualitative Research: An Update*. Journal of Counseling Psychology, Vol. 52, N. 2: 196-205.

Hjelseth, A. (2016). Frafall i ungdomsidretten – et overvurdert problem? I: Ø. Seippel, M. K. Sisjord & Å. Strandbu. (Red.) (2016). *Ungdom og idrett* (s. 232-246). Oslo: Cappelen Damm AS.

Hofmann, B. & Holm, S. (2013). Vitenskapsteori. I: P. Laake, P., Olsen, B. R. & Benestad, H. B. (Red.). (2013). *Forskning i medisin og biofag* (s. 29-65). Utg. 2. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Hovden, J. (2012). *Discourses and strategies for the inclusion of women in sport – the case of Norway*. *Sport in Society*, 15:3, 287-301.

Idrettsforbundet. (u.å.a.). *Om Norges idrettsforbund*. Hentet 16. Februar 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/om-norges-idrettsforbund/>

Idrettsforbundet. (u.å.b.). *Organisering*. Hentet 16. Februar 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/organisering/>

Idrettsforbundet. (u.å.c.). *Ungdomsløftet*. Hentet 12. Mai 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/tema/ungdomsidrett/ungdomsloftet/>

Idrettsforbundet. (u.å.d.). *Årsrapport 2018*. (Rapport (Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité årsrapport 2018, u.å.)). Hentet 28. September 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/3fa4c97bbabf4446b3867eb04fc8e102/nif-arsrapport-2018.pdf>

Idrettsforbundet. (2007). *Evaluering av barneidrettsbestemmelsene*. (Rapport (Rapport til generalsekretæren i NIF 22.01.2007)). Hentet 27. September 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/06b5e95d01ac40dc9a5cd12e4042d274/barneidrettsutvalgets-rapport-2007.pdf>

Idrettsforbundet. (2015.a.). *Idrettspolitisk dokument 2015-2019*. Hentet 20. Februar 2019 fra https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/om-nif/idrettspolitisk-dokument-2015-2019/57_15_nif_idrettspolitisk-dokument-2015-2019_lr_0909.pdf

Idrettsforbundet. (2015.b.). *Idrettens barnerettigheter og bestemmelser om barneidrett*.

Hentet 12. Mai 2019 fra

https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/7d1ccf72f5a047dfac1b2124adaddf42/117_15_barneidrettsbestemmelsene_lr.pdf

Idrettsforbundet. (2017). *Nøkkeltall – Rapport 2016*. (Rapport (Norsk idretts nøkkeltall 2016, Norges idrettsforbund 28.11.2017). Hentet 01. Mai 2018 fra

<https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/nokkeltallsrapport-2016-nif-28112017.pdf>

Idrettsforbundet. (2018). *Nøkkeltall – Rapport 2017*. (Rapport (Norsk idretts nøkkeltall 2017, Norges idrettsforbund 19.10.2018). Hentet 11. Mai 2019 fra

<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9f94ba79767846d9a67d1a56f4054dc2/rapport-2017.pdf>

Idrettsforbundet. (2019). *Idretten vil! Langtidsplan for norsk idrett 2019-2023*. Hentet 28.

September 2019 fra

https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/8149372c5d4d439cb1b34fc1625032f0/idretten-vil_lagtidsplan-for-norsk-idrett-2019-2023_lr.pdf

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Utg. 2. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Latorre-Román, P. A., Pinillos, F. G. & Robles, J. L. (2018). *Early sport dropout: High performance in early years in young athletes is not related with later success*. *Federación Española de Asociaciones de Docentes de Educación Física*, 33, 210-212.

Loland, S. (2013). *Idrett og samfunn*. Utg. 6. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Messner, M. (2011). *Gender Ideologies, Youth Sports, and the Production of Soft Essentialism*. *Sociology of Sport Journal*, 2011, 28, 151-170. Human Kinetics, Inc.

Molinero, O., Salguero, A., Alvarez, E. & Marquez, S. (2009). *Reasons for dropout in youth soccer: A comparison with other team sports*. *Motricidad. European Journal of Human Movement*, vol 22.

Montesano, P., Tafuri, D. & Mazzeo, F. (2016). *The drop-outs in young players*. Journal of Physical Education and Sport, 16(4), 1242-1246.

Norges idrettshøgskole (NIH). (2016). *Ungdata – samarbeid med NOVA*. Hentet 20. Februar 2019 fra <https://www.nih.no/forskning/forskning-pa-nih/forskningssamarbeid/flere-prosjekt/ungdata/>

Norsk senter for forskningsdata (NSD). (u.å.a.). *Norsk senter for forskningsdata*. Hentet 08. Mai 2018 fra <http://www.nsd.uib.no>

Norsk senter for forskningsdata (NSD). (u.å.b.). *Ungdata*. Hentet 16. Februar 2019 fra <http://www.nsd.uib.no/nsddata/serier/ungdata.html>

Norsk senter for forskningsdata (NSD). (u.å.c.). *Datsett: Ungdata, 2010-2018*. Hentet 16. Februar 2019 fra <http://nsddata.nsd.uib.no/webview/index.jsp?v=2&node=0&submode=ddi&study=http%3A%2F%2F129.177.90.161%3A80%2Fobj%2FfStudy%2FNSD2622&mode=documentation&>

Norsk senter for forskningsdata (NSD). (2018). *Om oss*. Hentet 08. Mai 2018 fra http://www.nsd.uib.no/personvernombud/om_oss.html

Olsen, S. T. (2019). *Økning av kvinnelige ledere i norsk idrett*. Hentet 12. Mai 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/nyheter/2019/okning-av-kvinnelige-ledere-i-norsk-idrett/>

Persson, M., Espedalen, L. E., Stefansen, K. & Strandbu, Å. (2019). *Opting out of youth sports: how we can understand the social processes involved?* Sport, Education and Society, 1-13.

Pilgaard, M. (2012). *Teenagers idrætsdeltagelse i moderne hverdagsliv*. Scandinavian Sport Studies Forum, Volume 3, 71-95.

Regjeringen. (2012). *Meld. St. 26 (2011-2012). Den norske idrettsmodellen*. Hentet 20. Mai 2018 fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/aaf9142d54e344608cc20d4e5fa752e0/no/pdfs/stm201120120026000dddpdfs.pdf>

Rottensteiner, C., Laakso, L., Pihlaja, T. & Konttinen, N. (2013). *Personal Reasons for Withdrawal from Team Sports and the Influence of Significant Others among Youth Athletes*. *International Journal of Sport Science & Coaching*, 8(1) 19-32.

Rottensteiner, C., Konttinen, N. & Laakso, L. (2015). *Sustained Participation in Youth Sports Related to Coach-Athlete Relationship and Coach-Created Motivational Climate*. *International Sport Coaching Journal*, 2, 29-38.

Sats. (u.å.). *Barn og ungdom*. Hentet 11. Mai 2019 fra <https://www.sats.no/bli-medlem/barn-og-ungdom/>

Seippel, Ø. (2003). *Norske idrettslag 2002. Kunnskap, ledelse og styring*. (Rapport (Institutt for samfunnsforskning: nett utg.) 2003:7). Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Hentet 24. April 2018 fra https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2442547/R_2003_7.pdf?sequence=2

Seippel, Ø. (2005). *Orker ikke, gidder ikke, passer ikke? Om frafallet i norsk idrett*. (Rapport (Institutt for samfunnsforskning: nett utg.) 2005:3). Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Hentet 24. April 2018 fra https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/177519/R_2005_3.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Seippel, Ø. (2016). *Sprek, vakker og kjedelig? Trening og mening blant ungdom: 1985-2013*. I: Ø. Seippel, M. K. Sisjord & Å. Strandbu. (Red.) (2016). *Ungdom og idrett* (s. 93-112). Oslo: Cappelen Damm AS.

Seippel, Ø., Strandbu, Å. & Sletten, M. A. (2011). *Ungdom og trening. Endring over tid og sosiale skillelinjer*. (Rapport (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)). (NOVA Rapport 3). Oslo: NOVA. Hentet 15. Oktober 2019 fra http://nova.no/asset/4536/1/4536_1.pdf

Sisjord, M. K. (1994). *Er frafall fra organisert idrett et problem?* Schola nr. 6, 54-57.

Skovlund, E. & Vatn, M. H. (2013). *Klinisk forskning. I: Laake, P., Olsen, B. R. & Benestad, H. B. (Red). (2013). Forskning i medisin og biofag* (s. 255-280). Utg. 2. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Sparta Treningssenter. (u.å.). *Trening for barn & ungdom*. Hentet 11. Mai 2019 fra <http://spartatreningssenter.no/wp/trening-for-barn-ungdom/>

Strube, G. & Strand, B. (2016). *Preventing Youth Sport Dropouts*. Lahperd Journal, Vol. 79, No. 2.

Ungdata. (2016). *Hva er Ungdata?* Hentet. 20. Februar 2019 fra <http://www.ungdata.no/Om-undersokelsen/Hva-er-Ungdata>

Virke Trening. (2015). *Innsikt 2015. De viktigste funnene fra Virke Treningssenterets befolkningsundersøkelse om fysisk aktivitet*. Hentet 11. Mai 2019 fra <https://www.virke.no/globalassets/analyse/bransjeanalyser/virke-trening-innsikt-2015.pdf>

Virke Trening. (2017). *Treningssenterbransjen 2017*. Hentet 11. Mai 2019 fra <file:///Users/gullstrupen585/Downloads/Treningssenterbransjen2017.pdf>

Visek, A. J., Achrati, S. M., Mannix, H. M., McDonnell, K., Harris, B. S. & DiPietro, L (2015). *The Fun Integration Theory: Toward Sustaining Children and Adolescents Sport Participation*. Journal of Physical Activity and Health, 12, 424-433.

Wankel, L. M. & Kreisel, P. S. J. (1985). *Methodological Considerations in Youth Sport Motivation Research: A Comparison of Open-Ended and Paired Comparison Approaches*. Journal of Sport Psychology, 7(1), 65-74.

Weiss, M. R. (2000). *Motivating Kids in Physical Activity*. President`s Council on Physical Fitness and Sports. Research Digest, 3(11): 1-8.

White, D. D. (2008). *A Structural Model of Leisure Constraints Negotiation in Outdoor Recreation*. Leisure Sciences, 30:4, 342-359.

Witt, P. A. & Dangi, T. B. (2018). *Why Children/Youth Drop Out of Sports*. Journal of Park and Recreation Administration, vol. 36, 191-199.

Tabelloversikt

Tabell 1. Viser inndelingen av kodene og inkluderingen av emneord/temaer ved første runde av kodingen av datamaterialet.....

Tabell 2. Viser inndelingen av kodene og inkluderingen av emneord/temaer etter revidering av første runde med koding av datamaterialet.....

Tabell 3. Viser inndelingen av kodene og inkluderingen av emneord/temaer etter to runder med koding og endt revidering.....

Tabell 4. Antall og prosentvis fremstilling av forskjellene mellom jenter og gutter når det gjelder grunner for å slutte med idrett.....

Tabell 5. Logistiske regresjonsanalyser av forskjeller mellom kjønnene når det gjelder grunner for å slutte med idrett, kontrollert opp mot antall oppgitte årsaker.....

Tabell 6. Antall og prosentvis fremstilling av forskjellene mellom jenter og gutter når det gjelder hvilken idrett de drev med før de sluttet.....

Tabell 7. Fremstilling av jenters grunner for å slutte med idrett opp mot hvilken idrett de drev med.....

Tabell 8. Fremstilling av gutters grunner for å slutte med idrett opp mot hvilken idrett de drev med.....

Forkortelser

CQR: Consensual Qualitative Research

FIT: Fun Integration Theory

IPD: Idrettspolitisk dokument

KUD: Kulturdepartementet

NHF: Norges Håndballforbund

NIF: Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité

NIH: Norges Idrettshøgskole

NSD: Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste AS

REK: Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

Vedlegg

Vedlegg 1

Tabell 1: Viser inndelingen av kodene og inkluderingen av emneord/temaer ved første runde av koding av datamaterialet.

Kode	Emnebeskrivelse
0 = «Missing (tullet svar/ikke svart)»	«Faen i helvete», «ble for god», «Årvoll IL»
1 = «Tids- og/eller skolepress»	«Stress», «press», «ikke tid», «skolen tok for mye tid»
2 = «Satsningskonsekvenser»	Endring i treningsopplegg/-hverdag, opplevelse av deltakelse i IL, endring i organisering og aktivitetstilbudet, økt tilspisning/konkurransfokus, «økte krav om å være god», «for seriøst», «ingen/liten mestring», «for stor treningsmengde pga. satsning», «følte meg nedprioritert for andre var bedre» og «satsning og topping»
3 = «Dårlige treneropplevelser»	Dårlige erfaringer med trenere, sportslig opplegg, kjefting, utskjelling, og lignende
4 = «Sosial mistriivsel»	Mobbing, utfrysning, rasisme, dårlig miljø eller ensomhet
5 = «Ikke tilbud i klubben»	Laget ble oppløst, manglende trenere, for få spillere til å spille på riktig aldersbestemt lag og lignende
6 = «Venner sluttet»	Nære bekjente/venner valgte å ikke lenger gå å den aktiviteten de drev med
7 = «Idrettsskade»	Belastnings- eller akutte skader som respondenten knytter til idrettsaktiviteten
8 = «Annen skade og sykdom»	Inkluderer fysiske skader og sykdom, samt psykiske plager som angst, depresjon og lignende

9 = «Mistet interesse/glede»	«Lei», «kjedelig», «mistet motivasjonen», «mistet interessen», «ikke gøy lenger», «spilte bare for gøy», «orket ikke/sliten» og «for lite seriøst»
10 = «Prioritere annen fritid»	Andre fritidsaktiviteter har blitt prioritert fremfor idretten
11 = «Logistikk»	Manglende fleksibilitet på treningstider, treningstider som kolliderer med skole, for lang reisevei, etc.
12 = «Andre grunner»	Økonomi, flytting/reising, kroppspress, familieproblemer, foreldrene mine ville ikke, laget ikke bra nok

Tabell 2: Viser inndelingen av kodene og inkluderingen av emneord/temaer etter revidering av første runde med koding av datamaterialet.

Kode	Emnebeskrivelse
0 = «Missing»	1 = Tullsvar 2 = Ikke svart/ikke tolkbart 3 = Klubbnavn uten å spesifisere (misforstått)
1 = «Tids- og/eller skolepress»	1 = Måtte bruke tid på skole 2 = Stress/press i livet 3 = Tidspress/for mye
2 = «Satsningskonsekvenser»	1 = For strenge krav om å være god 2 = Treningsmengde pga. satsning 3 = For seriøst 4 = Følte seg nedprioritert 5 = Topping/ satsningspress/konkurransfokus 6 = Lite mestring
3 = «Dårlige klubbopplevelser»	1 = Dårlige treneropplevelser

	2 = Dårlige opplevelser med andre voksne i formelle roller i klubb
4 = «Sosial mistriivsel»	1 = Mobbing/utfrysning/krangling 2 = Rasisme/diskriminering 3 = Mistriivsel i laget/med jevnaldrende
5 = «Ikke tilbud i klubben»	1 = Klubben har ikke tilbud lenger 2 = Få jevnaldrende/feil aldersbestemte lag/ikke riktig nivå 3 = Dårlig organisering
6 = «Venner sluttet»	1 = Venner sluttet
7 = «Sykdom og skade»	1 = Spesifisert idrettsskade 2 = Skade/sykdom uten spesifisert årsak 3 = Psykisk sykdom 4 = Spesifisert skade/sykdom ikke idrettslig
8 = «Mistet interesse/glede»	1 = Ble lei/kjedelig/mistet motivasjonen/ikke 2 = Ikke gøy lenger 3 = Orket ikke 4 = For lite seriøst 5 = Dårlig sportslig opplegg
9 = «Prioritere annen fritid»	1 = Prioritere egen fritid 2 = Prioritere annen fritidsaktivitet 3 = Prioritere egentrening
10 = «Logistikk»	1 = Lang reisevei 2 = Ikke mulig å rekke trening 3 = Krasjet med skole 4 = Treningstider
11 = «Andre grunner»	1 = Flytting 2 = Reising/utveksling 3 = Kroppspress 4 = Ikke råd 5 = Familieproblemer 6 = Foreldrenes ønske/foreldrene 7 = Laget ikke bra nok/tapte

